

S.B. Hersleb:

Stutt ágríp af biblíusögum

2. útg. Rvík. 1844.

ESP

Rvík

220,72

220.9

Her

Stutt ágrip
af
Biblíusögum
handa
unglingum.

Samid af
S. B. Hersleb,
Kennara í gudsræði við háskólann í Kristjáníu
í Norðeygi.

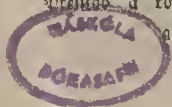
Lagt út úr Dönsku.

Önnur útgáfa lagfærd.

Kostar óinnbundin 28 sk.

Reykjavík 1844.

Prentað á Kofinad hins íslenska prentverks
af Selga Selgajyni.

第 二 卷 第 一 期

中 華 民 國 十 九 年 十 月

第 一 期

第 一 期

第 一 期

第 一 期

第 一 期

第 一 期

第 一 期

第 一 期

第 一 期

第 一 期

Yfirlit efnisins.

	Blf.
Formáli	1.

Frásögur

tefnar saman eptir Gamla Testamentinu.

1. Sköpunin	5.
2. Syndafallid	8.
3. Kain og Abel	9.
4. Syndaflóðid	10.
5. Abram	11.
6. Ísaak	15.
7. Jakob	18.
8. Jósep	23.
9. Móses	33.
10. Jósúa	37.

IV

11.	Dómararnir	.	.	.	.	38.
12.	Rut	.	.	.	.	41.
13.	Sál	.	.	.	.	42.
14.	David	.	.	.	.	46.
15.	Ubigael	.	.	.	.	54.
16.	Salómon	.	.	.	.	56.
17.	Rehabeam	.	.	.	.	58.
18.	Ufab	.	.	.	.	61.
19.	Hósea	.	.	.	.	64.
20.	Jósafat	.	.	.	.	66.
21.	Esekía	.	.	.	.	69.
22.	Sedekía	.	.	.	.	71.
23.	Spámennirnir	.	.	.	.	73.
24.	Ezra	.	.	.	.	78.
25.	Nehemía	.	.	.	.	79.
26.	Matfabearnir	.	.	.	.	80.
27.	Job	.	.	.	.	82.

Fr á f ø g u r.

tefnar saman eptir Nýa Testamentinu.

1.	Heródes mikli	..	.	.	.	87.
2.	Jesú Fæðing	.	.	.	.	90.
3.	Jóhannes skíari	.	.	.	.	93.

4. Jesús á barnsaldri í musterinu . . .	96.
5. Kénningar Jesús	98.
6. Dæmisögur Jesús	104.
a) Afurðkjunnadur	104.
b) Hjartagjæðska samversks manns . . .	106.
c) Miskunarlaus samþjón	108.
d) Dómari og effja	110.
e) Verkamenn í víngarði einum	110.
f) Verðslunar peningar	113.
g) Farisei og tollheimtumadur	115.
h) Þýndur sonur og aptur fundinn . . .	116.
i) Audugur bóndi	120.
k) Fíkjutré eitt	121.
l) Ötrúr ráðsmadur	122.
m) Audmadur og fátæflingur	123.
7. Mottur af fraptaverkum Jesús	125.
8. Postular Jesús	130.
9. Gaffæus	132.
10. Ladsarus	133.
11. Jesús ríður inn í Jerúsalem	135.
12. Þjandmenn Jesús	137.
13. Jesús innsetur kvöldmáltíðina	139.
14. Jesús í Getsemane	141.
15. Jesús frammi fyrir hinu háa ráði	142.
16. Jesús hjá Pílatusi	144.
17. Jesús á krossinum	146.

VI

18. Uppriða Jesú og himnasör . . .	147.
19. Postular Jesú . . .	149.
20. Stefán . . .	152.
21. Páll . . .	153.
22. Ritgjörðir Nýa Testamentisins .	156.

Þ o r m á l i.

Al meðal hinna lifandi sképna, sem vér þekkjum á jörðinni, er madurinn hin veglegasta, af því hann er gjæddur skynsemi og frjálsum vilja. Dýrin hafa einúngis náttúrlegar tilhneigingar til að eta, drekka, sofa o. s. frv.; þau fremja þess vegna eigi annað, en þessar fýsniir kenna þau til. Vér mennirnir höfum bæði þessar dýralegu tilhneigingar og ásamt skynsemi til að bera, sem kénnt er að gjöra greinarmun á réttu og raungu. Þegar óarga dýr drepur mann, fylgir það einúngis náttúrufari sínu, að leita sér sæðu ellegar verja líf sitt, og verður því eigi sagt, að dýrid hafi syndgæd, fyrst því var eigi skynsemi lént, og það þekkti eigi, hvað synd er; en hafi madurinn þar á móti gæðþekkt á að mysþyrma dýrunum, ellegar drepri einhvern af meðbræðrum sínum, seigir skynsemin honum, að hann hafi breytt ránglega.

Þvo vér skyldum því heldur muna til að gjöra það, er skynsemin býður oss, höfum vér

einnig sðlast samvitöku. Þannig nefnist sú tilfinning hjá oss, að þegar vér, t. a. m., höfum breytt vel og réttvíslega, erum vér gladdir og ánægðir og alls óföidnir; en þegar vér höfum eitthvað illt að hafft, þá erum vér óánægðir og föidafullir. Þinn ráðvandi hefir því góða samvitöku, en hinn vonði þar á móti illa samvitöku, t. a. m. Sókrates og Alexander, Heródes og Krónwel.

Madurinn hefir samt frjálsan vilja, og fær þess vegna að hafft það, sem skynsemin metur rétt, ellegar breytt þvert á móti. Þjófnum væri hægt, að fordæft stuld, og hinum hyffna, að læra það, er honum ber; væri hann eigi lettingi, veitti honum hægt að vera ydiun, ef hann svo vildi. Allt eins gjæti ydjunadurinn verid latur, en það vill hann eigi reynast, af því hann veit, að það er bæði rángt og lífa smán.

Öá madur, er eigi vill líkjast skynlausum dhrum, leitast við að sðlast skýra og áreiðanlega þekkingu á, hvað rétt er og rángt; hann vill einnig fá að vita, hvernig allt hefir verid á sig komid, áður enn hann varð til, og hvaðan allir hlutir í fyrstu eru upprunnir.

Ef vér brúfum athyggi vora, fáum vér með vösu fannfærst umm, að frá eilífd hlýtur að hafa

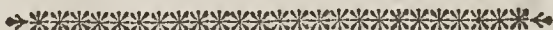
verid til skynsöm vera, sem hefir skapad ofs og alla hluti, og vidheldur ofs og elur önn fyrir ofs; þó hvorki gátum vér sjálfir það né adrir, en hann, sem gaf ofs skynsemi, gétur eigi sjálfan skort hana. Enn fremur fáum vér ályktad, ad fyrst veröldin er svo geysi stór, og så sképnufjöldi, sem úir og grú: ir í henni, ótölulegur, þá hlýtur så ad vera almáttugur, sem allt þetta skóp, og lofsins, ad þar öllu er svo vísðómslega hagad, og allt lagad ofs til heilla, þá verður skaparinn ad vera bæði vísðómsfullur og góður. Lítið mundi oss ella stoda, ad vera skynsemi gjæddir, ef vér værum eigi sanufærdir umm, ad til væri almáttug, heilög og vísðómsfull vera, sem fódurlega stjórnar fjörum vorum og vidheldur ofs, eins þá, er daudinn endar vora hérvið á jörðinni.

En þó vér nú þannig, með brúfun skynsemi vorrar, vísðulega gjætum komist til þekkingar á hinum eina sanna Gudi, og hversu vér eigum ad hegda ofs hér í heimi, hafa þó mennirnir ættið og allstadar verid fremur hneigdir til ills enn góðs, og veraldarsagan sýnir ofs á hverju bladi, hversu mikid illt framm hefir farid í löndunum. Þjóðirnar gleymdu líka, ad til væri almáttugur Gud, sem eigi er líkamleg vera, heldur hinn fullkomnasti andi. Þær tilbádu stjörnur, fljót og dýr, og jasn:

vel myndir úr tré og steini, sem þær höfðu hjálfar smíðað, og kálludu gudi, t. a. m. Kaldear, Egyptalandsmenn, Rómverjar og Grikkir.

Þegar menn breyttu þannig, leiddi þar af ófarsæld þeirra, því hverr sá, er brýtur Guds bod: ord, verður sakfallinn, þar hann gjörði sjálfan sig óverðugan velpóknunar hins heilaga. Þó miðaði Gud sig yfir mennina, og annaðist umm, að vér feingjum að vita, hverju vér eigum að trúa, og hvað vér eigum að gjöra, og að vér meigum vænta hans fyrirgefningar á vorum afbrotum, þegar vér vidurféunum hans náð, og ástundum að breyta eptir hans vilja.

Hversu fædurlega Gud hefir anuast mennina, og hvað hann vill, að vér skulum trúa og gjöra, þar umm hefir hann sjálfur látid oss fræða í bók þeirri, er vér nefnum Biblíu, og vér því kállum Guds ord eda heilaga Ritningu. Biblían er samsett af mörgum bófum, og eru þær samdar af ýmsum mönnum á ýmsum tímum. Þær bæfur, sem ritadar eru fyrir Krists fæðingu, kállast allar til samans Gamla Testamentid, hinar þar á móti, sem ritadar eru eptir Krists burd, nefnum vér hid Nýja Testamenti.

Frásögur

tefnar saman eptir

Gamla Testamentinu.

I. Sköpunin.

Supphafi skapadi Gud himin og jörd á sex dögum. Á hinum fyrsta deigi skapadi Gud ljósid. Á öðrum deiginum lét Gud himininn með hans skýum hvelfa sér kríngum jördina. Hinn þriðja daginn skilði Gud vatnið frá þurlendinu, og lét það safnast í hof og fljót og stöðuvötn og læfi; síðan lét Gud grös og jurtir og tré vara upp af jörðinni, og bera ávexti hvert eptir sínu edli. Á fjórða deiginum skapadi Gud sól og túngl og stjörnur; sólin átti að lýsa umm daga, og verma jördina og gjöra hana frjóffama; en túnglið og stjörnurnar áttu að lýsa á nóttum, og leiðbeina ferða-

mönnum gégnum eyðimerkur og reiginhof. Eptir himinkroppanna ráð var tímanum skipt í ár, mánuði og daga; en þegar næturinnar þögula myrkur hvílr yfir jörðinni, ljóma stjörnurnar á himninum, til að minna oss á Gud og eilífðina.

Þegar jörðin var þannig útbúin lifandi sképnum til nota, skapaði hinn alvísí og góði Gud á fimmta deigi fiskana í sjónum og fuglana, sem umm loftið fljúga; en á sjötta deiginum öll landdýr og orma og skorkvíkendi. Þegar Gud hafði þannig skapað dýrin og blefsað þau, það er: gefið þeim allt það gott, sem þau eptir edli sínu gátu að notid, skóp Gud einnig sama daginn hinn fyrsta mann, sem nefndist Adam. Monns þessa líkami var myndadur úr jörðu, en hans ódaudlega sál kom frá Gudi, og því er sagt, að vér séum skapaðir eptir Guds mynd, af því, að einn og hann er heilagur, sem skóp oss, svo áttum vér og að vera heilagir í öllum vorum hugsunum og athöfnum.

Þegar Gud skapaði Adam, setti hann hann í aldingard nokkurn í Eden, það er: í hinum unablega stad, og átti Adam að yrkja

þann garð og gjæta hans, og af áverti hans átti hann að hafa sitt vidurværi. En þar Adam var þar einsamall, og ekkert af dýrunum var lagad honum til skémtunar, skapadi Gud hina fyrstu konu, hverrar nafn var Eva; hún varð húsfreya hans, og til þeirra siga allir menn á jörðu ætt sína að rekja, eins og börn af einni og sömu ættkvísl, hverjum jafnan ber að elsta hvort annað. Gud leit þá yfir allt, sem hann hafði skapað, og sjá! það var allt saman hardla gott. Þá hvíldist Gud á sjöunda deiginum, það er: hann hætti að skapa.

Eins og Ritningin hér kénnair ofþ, að Gud hafi skapað alla hluti, seigir hun ofþ einnig, að Gud sé sá, sem vidheldur öllum hlutum; Gud er sá, sem gefur ofþ regn og frjófsamar árstídir. Gud lætur grasid vaxa fénaðinum til fódurs, og áverti mönnunum til fædu. Einginn titlingur fellur á jörðu án þess, að Gud viti af; hann prýðir jurtirnar á mörkinni og fædir fuglana undir himninum, sem þó hvorki sá né uppstéca eða safna í fordabúr; en einfum ber Gud ummhyggju fyrir mönnunum, eins og faðir fyrir börnum sínum.

2. Syndafallid.

Gud hafði sett vora fyrstu foreldra í aldingardinn í Eðen, og leyft þeim að eta af áverti trjáanna í gárdinum. Einúngið eitt tré var þar, hvers áverti Gud bannadi þeim að snerta, þar ed hlýdni þeirra hlaut að reynast; þetta tré kalladist því Skilningstré góðs og ills. Að hlýða Guds vilja, er gott, en að brjóta í móti honum, er vondt. Eva varð fyrri til að láta sig tæla, til að eta af áverti þessa trés, af því henni leitst hann girnilegur, og af því hennar drambsemi hélt, að ef hún æti af ávertinum, þá mundi hún verða jafn vitur Gudi. Síðan gaf hún manni sínum af þessum áverti, en undir einö og þau höfdu bæði brotið þetta Guds bodorð, urðu þau í fyrsta sinni sleigin af ótta og blýgdun. Þau reyndu til að fela sig á milli trjáanna í aldingárdinum, og vildu hylja sig fyrir hinum allstáðar nálægo, en það kom fyrir ekki. Þau höfdu orðið Gudi óhlýðin, og því var einnig sælu þeirra og sálenski lokið. Þau urðu að yfirgefa aldingárdinn í Eðen; með mæðu varð madurinn úr því og með sveita síns andlitis að abla sér brauð, unö lífami hans við dauðann verður aptur að jörðu, af hverri hann tefinn var,

en sálin fer til Guds, og meðtekur umbun eða hegningu eptir hennar athöfnum. Þannig kom syndin inn í heiminn, en þar ed vorir fyrstu foreldrar syndgudu, finnast einnig hjá öllum þeirra afkomendum syndsamlegar tilhneigingar og meðfæddur breiðfleiki, svo einginn gétur orðið svo fullkominn, sem honum vera bæri.

3. Kain og Abel.

Eptir að blíð var að reka Adam og Evu úr aldingardinum í Eden, gátu þau tvo sonu, og hét hinn eldri Kain, en hinn yngri Abel. Abel lagði fyrir sig fjárgjæfslu, en Kain jardarrækt. Einhverju sinni vildu þeir bræður færa Gudi fórnir. Þér sjáum, að nálega allar þjóðir í fornöld, og sumar enn í dag, hafa tíðkad, að votta Gudi virðingu þeirra og þakklátsemi með fórnum, sem optast voru í því fölgnað, að menn slátrudu dýrum og brenndu þau upp, ellegar menn höfðu reyfðelsi eða forni o. s. frv. Þetta átti að sýna, að þegar menn gjætu, vildu þeir með ánægju gefa Gudi hið besta, sem þeir ættu. Abel fórnadi Gudi frumburði hjardar sinnar, og Kain jardarávæxti; en hinum heilaga þófnadist einungis fórn hins ráðvanda Abels. Kain

varð öfundsjúkur yfir því, dauður í bragði og nidurlútur. Ad sonnu gaf Gud honum þá aðvörun, að sá, sem góður væri, þyrfti eigi að skammast sín upp að líta, en eingu að síður drap Ráin þó bróður sinn sálslausan, er þeir voru saman úti á víðaváangi.

Ráin reyndi til ónýtið, að dylja morðið fyrir alvísnum Gudi, og varð því að fara landflótta frá augliti foreldra sinna. Hann er þessi vegna óttalegt dæmi þess, til hvers öfund og hatur fær leitt mennina, þegar þeir gegna eigi Guds røddu, sem til þeirra talar í samvitfunni.

4. Syndaflóðið.

Þeir dauða Abels fæddi Eva son, sem nefndist Set, og er af honum kominn fjölmennur ættleggur, sem upphaflega tignadi sannan Gud, en varð síðar illur og ógudlegur. Af Ráin ærludust margar ættkvíslir, sem gjördu nafntregar af því, að þær urðu öfundarhúðra lista til lífsins þarfa, en svo sýnist, sem þær hafi einkum verið drambsamur og vondar. Umm lánga tíma ummbar Gud illsku þeirra, því hann er þolinmódur og misfunnsamur, og ann vöndum frests til yfirbótar;

en umm síðir lét Guð mikid vatnðslóð brekkja gjörvöllu hinu ógudlega kyni, til þess að annað nýtt og betra gjæti komid í þess stöð, það er dádrikt væri til hins góða. Einúngis einn maður, er hét Núi og var af Sers ættkviðsl, komst af í vatnðslóðinu, ásamt húsfreyu sinni og þrem sonum, Semi, Kani og Jafeti. svo og þeirra konur. Þau héldust við á skipi nokkru, sem síðan hefir verið kallað Orkin. Á þessu sama skipi björgudust og þau dhír, sem eigi gátu í vatni lifað, er næstum í heilt ár huldi jörðina. Þannig varð Núi hinn annar forfadir mannfynnsins.

5. A b r a m.

Vegar mannfynninu var aptur fjölgað á jörðinni eptir Syndafloðid, urdu hvað af hverju hmsar ættir og þeirra afkomendur að hmsum þjóðum, sem bjuggu víðs vegar um löndin. En með tímanum gleymdist meir og meir sonn þekking á Guði, og meðal allra þjóða drottinadi margháttud flurdgöðtignan. Samt sem áður bjó í Kaldealandi, hér um bil 2000 ára fyrir Kristsburð, ráðvandur maður, sem Abram hét, og tignadi sannan Guð. Þessi Abram

var af ætt Sets, en faðir hans hét Tara. Eptir bodi Gud flutti Abram sig á burt frá Kaldealandi með húsfreyju sinni Sarai og bróðursyni sínum Loti, og fór til lands þess, er nefndist Kanaansland, hvor Gud hafði ákvarðad, að nidjar hans skyldu búa. Gud blefsaði líka Abram, svo hann varð audugur maður og hafði mikid umu sig, hann átti miklar hjardir og hafði marga heimamenn. Hann lifði eins og feruhyrðar eru vanir, þeir búa í tjöldum og flytja hjardir sínar úr einum stad í annann, og er af þess háttar mönnum fjöldi í Austurlöndum, og eru kalladir Nómadar.

Af því Lot átti og miklar hjardir, kom mislíð upp á milli hyrða hans og hyrða Abrams. Hinn fridsami Abram sagði þess vegna við bróðurson sinn Lot: látum einga tvídrægni vera í milli okkar ellegar smala okkra, því við erum bræður. Er eigi nóg land handa þér? við skulum skilja. Viljir þú fara til vinstri handar, þá fer jeg til hægri, og viljir þú fara til hægri, vil jeg halda til vinstri. Vegna gróða vonar valdi Lot sér bústad í frjóffömu hérabi nálægt Sódómu, en ábatinn, sem hann sótti eptir, varð honum yfridehrkenptur, því hefði

Abram eigi verid einś vafur maður, og hann var góðsámur, mundi Lot hafa haft lafari afdrif. Konúngurinn í Sódómu var flattfýldur öðrum höfðingja, en féll frá honum að nokkurra ára fresti. Ut af því hófst stríð milli þeirra, og beid Sódómu konúngur öfigur og var tekiinn höndum, en óvinirnir rændu og rupludu og færdu allt fé á burt. Lot var og hertekinn með öllum eigum sínum, og gjörður að þræli, en er Abram varð þess vísari, vopnadi hann menn sína, og með fleirum vinum sínum elti hann óvinina óvörum og náði þeim umm sídir, og bardist við þá og fékk figur, og frelsadi eigi einúngis Lot, heldur og alla þá, er með honum voru, svo og eigur þeirra. Að sönnu baud Sódómu konúngur Abrami allt það fé, er hann bjargadi, en þessi óeigingjarni maður vildi ekkert af því þyggja.

Sódómu menn voru mjög svo ógubleigir, en ógjæfan, sem þeir urdu fyrir, fékk þó eigi leitt þá til apturhvarfs frá svívirðilegum löstum. Hinn ráðvandi og góðsami Abram bad Guð fyrir þessa ógjæfumenn, en Guð vildi eigi leingur hlífa hinni lastafullu bygd. Sódóma og nábúa borgin Gomorra urdu því að svo nefndu Daubahafi,

og undir eins rigndi lífast því, sem eldur væri og brennisteinn, niður úr loptinu. Einúngið Lot og dætur hans tvær komust lífs af með Guðs aðstoð.

Guð hafði heitið Abrami, að af hans niðjum skyldu allar þjódir á jörðinni blesun hljóta, það er: verða sælar; en jafnvel þó Abram og Sarai kona hans væru þá farin að eldast og ættu eingan son, var hann þó fulltrúi umm, að Guð mundi efna það, er hann hafði lofað. Þar að kom og, að Sarai fæddi son, sem nefndur var Ísaak, og varð hann nú foreldranna einka von. Abrams traust og hlýðni urðu því fyrir einhverri hinni hördustu rennsli, þegar Guð bauð honum að fórna sér þessum einka syni. Með tregafullu hjarta hlýddi Abram því, er hann hélt að værivilji Guðs, og fór með sinn unga son á fórnarstaðinn. Sér er, vidur og eldur, en hvar er fórnardýrid? sagði dreingurinn í grannleysi. Guð mun sjá fyrir því, svaradi Abram með hrærdi hjarta, og bjó sig til þessarar þungbæru fórnar. En traustgott og hlýðid hjarta, sem er fúst til að láta allt af hendi, þegar Guð býður, er honum þófnanlegt; þar á móti gat mannfórn

eigi orðib hinum heilaga þófnanleg. Þessi vegna advaradi hann Abram, svo að hann, í stad sonar síns, sórnfærði Gudi hrúti einum, sem á þessu eyðisvæði við sórnarstadinn hafði fest horn sín í víðarrunna, svo Abram snéri glæðvær heim aftur, en Guds aðstod launadi hlýðni hans og ráðvæðni.

6. Í s a a k.

Þegar Ísaaþ var vel á legg kominn, dó móðir hans Sarai; Abram réð því af, að senda einn af þjónum sínum, sem hét Elíešer, til að leita Ísaaði kvonfángs í Mesopotamíu, hvar bróðir Abrams hafði tekið sér bólsfestu; því þeir menn, sem bjuggu í Kanaanslandi, voru lastafullir og tignudu flurðgod. Elíešer fór af stað með 10 úlfalða og mikla fylgd, og hafði með sér alls konar fjárhluti frá herra sínum. En er hann kom þáנגað, sem bróðir Abrams bjó, batt hann úlfalða sína hjá brunni nokkrum nálægt bænum umm kvöldið, umm það leiti, sem konur þadan voru vanar að sækja sér nýttfluvatn. Hinn guðhræddi og trúu þjón gjörði þá bæn sína til Guds og sagði: Jehóva! þú, sem ert Gud mínar herra Abr=

amð, veit í dag mistun þína mínum herra Abrahámi! hér stend jeg nú við brunn þenna, en bráðum koma stúlkurnar úr bænum til að sækja vatn. Gef mér þess vegna eitthvert teikn, af hverju jeg fái þekkt, hverja stúlfu þú, af mistun þinni, hefir kjörin þínum þjóni Íssaaki. Seg vil biðja einhverja þeirra umm vatn að drekka; láttu það þá verða þá, sem svarar mér: drekk þú! lífa skal jeg gefa úlföldum þínum að drekka. Þetta varð og, því varla hafði Elíešer lofið bæn sinni umm hjálp hins alvitra, fyrr enn Rebecka, dóttir Betúelð bróðursonar Abraháms, kom þar og fyllti krukku sína með vatni og snéri síðan á burt. En þegar Elíešer fór til hennar, og bað hana að gefa sér vatn að drekka, snéri stúlfan aptur með flýti, rétti honum krukuna og sagði: drekkid þér, herra minn! en þegar hann hafði drukkid, mælti hún enn fremur: jeg vil og bera vatn úlföldum yðrum, svo þeir verði afþyrstir. Síðan gekk hún til brunnsins, og fyllti fljótt krukuna hvað eptir annað, uns hún hafði vatnað öllum úlföldum hans. Með glæðri undrun stóð Elíešer þá þeigjandi, og sá, hversu Guð hafði bænheyrt hann. Hann gaf þessari fögru, vingjarnlegu og greidvifnu mey dýrind-

is gullmen og spurdi, hvers dóttir hún væri, en þegar hann varð þess vísari, að hún var af Abrams ætt, þakkaði hann Gudi innilega fyrir hjálp hans og aðstoð.

Rebekka flýtti sér nú heim, og sagði frá því, er til hafði borid í ferd hennar. Laban bróðir hennar gekk því undir einu út til Elíesers og bað honum heim til giftingar, en þessi trúir og ráðvandi þjón vildi hvorki eta né drekka, fyrr enn hann hefði refid erindi sitt. Hann lét því uppi, hverra erinda hann var þangad kominn, og hversu ófær hans til þessa hefdu rætt, og með ánægju var nú máli þessu vel tekið bæði af Rebekku sjálfri og ætt hennar, því allir játtuðu, að þetta væri Guds vilji. Daginn eftir hélt Rebekka af stað frá foreldra húsum, og fór með Elíeser til Kanaanslands, en ættmenn hennar ófödu henni hamingju og blessunar. Heimferdin gekk farsællega, og þegar þau einhvern dag undir kvöldtíma nálgudust bústað Abrams, mætti Isak þeim, einmitt í því hann snéri heim af afurlendi sínu, hvar hann hafði gjört kvöldbæn sína. Þannig fékk Isak sér festarmen, og leiddi hana heim til föðurs síns. Hann gekk að eiga hana og unni henni mjög. Fyrst eftir 20 ára hjónaband gaf

Gud þeim tvo sonu, Jakob og Esau; þeir voru tvíburar, og var Esau fyrr fæddur. Abram hafði þá gleði, að sjá þessi barnabörn sín, síðan dó hann 175 ára gamall. Ísaaþ varð nú yfirmadur ættar sinnar, hann var gudhræddur maður og var vel metinn ættarhöfðingi í mörg ár, og Gud blefsaði öll hans fyrirtæki. „Sæll „er sá maður“, seigir Davíð, „sem óttast Drottinn, og hefir innilega laungun eftir að gjöra hans „vilja; afkvæmi hans skal máttugt verða á jörðu, „og ættkvísl hans skal blefsun hljóta.“ „Bæn hins „réttláta orkar miklu“, og „ótti Drottins leingir „þora lífdaga, en ár ógudlegra munu fækka.“

7. J a k o b.

Áf Ísaaþs tveim sonum var hinn frumgétni Esau yndi fæðurs síns; hann var hugrakkur og starfsamur, en einnig brádlyndur og óadgjættinn og þráll sinna tilhneiginga. Þar á móti var Jakob maður blíðlyndur, athugasamur og gudhræddur; Rebeckka elfsaði hann því meir enn bróður hans. Esau var hneigdur til dýraveida, en Jakob kaus sér náðugt hyrdalíf. Áf því Jakob var minni máttar og lítilsigldari en Esau, lét hann ginna sig til nokkurra athafna, sem eigi eru

vel sæmandi. Svo bar við eitt sinn, að Eſaú kom heim frá dýraveidum þrenntur og svángur, einmitt umm þann tíma, sem Jakob sat að máltíð, og bordaði fœðnar linsur*). Eſaú bað bróður sinn að láta sig þegar fá þenna rétt, og gjörði Jakob það, þó með því skilyrði, að Eſaú lofadi fyrst með eidi, að eptirláta Jakob hi frumgétningar rétt sinn, sem borgun fyrir þann rétt. Eigi vitum vér, hvort Ísaaſ varð þessa var eða eigi; en þegar hann var orðinn gamall og hrörlegur, bað hann einhvern dag Eſaú, að fara á dýraveidar, og ef hann feingi nokkud veitt, þá skilyrði hann búa sér til rétt af því, og vildi Ísaaſ borða þann rétt og leggja síðan sína blefsun yfir Eſaú, sem sinn frumgétna son og ættarinnar höfud. Eſaú gekk af stað, en þar eð Rebecka hafði heyrt, hvað þeir fœðgar töludust við, fékk hún talad Jakob upp til að þretta gamlan og blindan fœður sinn. Í Eſaús stað gekk Jakob því inn fyrir fœður sinn með

*) Svo nefnist jurt ein, sem víða vex umm heit lönd, 9 til 12 þumlunga há, dygur mjög og með blöðum og belgjum, í hverjum hvíttraud og gultraud ber eru, nú óhöll talin til matar og læfninga.

rétt, sem Rebecka hafði búið til, en þar líkami Esau's var allur lodinn, vafði hún lodnu skinni umm háls Jakobs og hendur, svo að faðirinn, enn þótt hann þekkti mátróm Jakobs, hélt umm síðir, að þetta væri Esau, og blessaði hann því.

Pegar Esau kom heim og frétti, hvað umm var að vera, varð hann svo æfareidur, að hann hótaði að drepa Jakob, undir einö og faðir sinn væri dæinn. Rebecka varð því óttasleigin, og sendi Jakob til Mesopotamíu til Laban's bróðurs síns, og lét erindid heita, að hann skyldi leita sér þar kvonfánga, því Esau hafði geingid að eiga tvær kanverskar konur, og var foreldrum hans mikil raun að því.

Í stað þess, að verða höfud ættar sinnar, hlaut Jakob að fara einsamall og fótgangaandi í ófénnt land, því mæda og mótlæti áttu nú að laga hann svo, að hann yrði verðugur blessunar fæðurs síns. Öttasleiginn var hann að sonnu á þessari ferð, en hann huggaði sig samt við aðstod Guðs, svo dremdi hann og þægilegan draum, er hughrensi hann. Það var eitt kvöld umm sólarlags bil, að hann hafði lagt sig út af til hvíldar á víðaváangi, og var grás

hans sæng, en steinn í foddum stad. Virðist honum þá í draumi, að hann sæi stiga nokkurn reistan upp á jörðu og ná upp til himins, og eingla Guds ganga hann upp og ofan, en fyrir ofan stigann þóttist hann sjá himininn opinn og sjálfan Gud þar, er sagði til hans: „Seg er Abrahams og Ísaks „Gud! land það, sem þú nú hvílist á, mun jeg „gæfa afkvæmi þínu; það skal verða svo fjölmennu, sem moldarkorn eru mörk á jörðu, og af því skulu allar kynkvíslir jafdarinnar bleskun „öðlast. Sjá! jeg er með þér og vil vernda „þig, hvert sem þú fer, og annast þig framm „og aftur.“

Sakob vaknadi hungarhress, þakkaði Gudi og hélt framm ferðinni. Laban tók við honum vinsamlega, og kom þeim ásamt, að Sakob skyldi þjóna móðurbróður sínum í 7 ár, til þess að fá yngri dóttur hans Rakél til eigin konu; en er þau 7 ár voru lidin, þakkaði Laban Sakob og gaf honum eldri dóttur sína Leu. Að sonnu fékk hann Rakél líka til konu að 8 daga fresti, en fyrir það hlaut hann að vinna kauplaust hjá Labani í önnur 7 ár. Í 6 ár þar eftir þjónaði Sakob fyrir laun, en Gud blesaði svo vinnu hans,

ad hann eignaðist miklar hjardir og hélt mörð vinnuhjú. En þeir Laban og synir hans urdu við það öfundsjúfir og leitudust við að svífa Jakob, hélt hann því á burt þadan með konum sínum og 12 börnum, 11 sonum og einni dóttur, og hafði með sér allar eigur sínar.

Á ferðinni til Kanaanslands lá vegur Jakobs nálægt bústað Esau's; hann sendi því menn á fund hans, til að grenslast eftir hugarfari hans til sín. Sendimenn komu aftur með þá fregn, að Esau færi á móti honum með 400 manna. Jakob varð af því óttasleiginn og bað Gud umm aðstoð, en sendi bróður sínum miklar gjafir til að blíða hann. En undir eins og Esau sá Jakob, sem með audmýkt gekk á móti honum, flýtti hann fór sinni til hans, og fadmadi hann að sér með tárafullum augum. Esau vildi reyndar eigi þuggja gjafir bróðurs síns; en bauðst til að leiðbeina honum með hermönnum sínum. Jakob badst þó undan því, og skildu þeir við svo búid; en Jakobi auðnaðist sá fegnudur, að finna enn sinn gamla föður á lífi.

„Þugginn sonur,“ seigir Salómon, „gleður föður sinn, en vondur er hryggð móður

„finni.“ „Starf hins réttláta farsælir hann,
 „en svíkarans feingur er tjón; því audur fær
 „eignum bjargad á dómsdeigi, en ráðvandt liferni
 „fordar frá hegningu.“ „Váttu eigi sólina svo
 „af himni hverfa, að þér sé eigi reidi runnin, því
 „gjörvallt lögmálid er fólgið í þessu bodordi:
 „þú átt að eissa Gud framm yfir alla hluti,
 „en náúngann eins og sjálfan þig.“

8. J ó s e p.

Jakob átti 12 sonu, af hverjum næstur hinum
 yngsta hét Jóssep; hann var fædurðins auga=
 steinn, því hann var hinn fyrsti sonur, sem Ra=
 el fæddi honum. Fadirinn hafði gefið Jós=
 sepi mislitan fyrtil, til að gjöra hann eins og
 audþekfilegri. Þeir brædur hans urðu við það
 ofundsjúfir, enda bætti eigi umm, að Jóssep
 sagði á stundum fædur sínum frá dreingjapör=
 um brædra sinna, svo þeir feingu nú hatur á
 þessum bróður sínum. Auk þess bættist hér
 á ofan, að Jóssep sagði þeim tvo drauma,
 sem jafnvel að áliti sjálfs fædurð hans virðust
 votta drambsemi. Hann hafði dreynt að
 hann þóttist vera með bræðrum sínum á vör=
 um úti, þar þeir allir bundu hverr sitt korn=
 stanga knippi, og virðist honum, að knippi allra

bræðranna lytu sínu knippi. Þóðru sinni virðti, þá honum sól og tungl og 11 stjörnur koma framm og lúta sér.

Svo bar nú til einhverju sinni, að Saffob sendi son sinn Jósep að vitja umm bræður sína, sem héldu hjörðum sínum á hættulegum stöðvum í fjærlægð. Þegar þeir litu hann áleingdar, sögdu þeir: hana! þarna kémur draumamadurinn! nú skulum vér ráða hann af dögum og seigja, að óarga býr hafi drepid hann. Sá elzti, er Rúben hét, réð hinum frá að drepa hann, en stakl upp á, að snara honum í þura jardargryfju, hvadan hann ætlaði síðan að bjarga honum með launung, og senda hann heim til föðurs síns. En þá er Rúben var á burt geinginn, bar þar að flokk útlendra kaupmanna, hverjum hinir bræðurnir seldu Jósep í ánaud. Að vísu varð Rúben hriggur af tiltæli þessu, er hann varð þess vísari, en þar eigi var framar auðid að ráða bót á því, leitadist hann einungis við, ásamt hinum bræðrunum, að dylja þetta illvirki þeirra. Þeir tóku því fíðlíng einn, drápu hann og dhýfdu Jóseps miðlita fyrtili í blóðid, og sendu síðan fyrtilinn til föðurs síns og kváðust hafa fundid hann á vídagangi, og létu seigja við föður

sinn: fadur góður! mun þetta eigi vera þyrtill Jósef litla sonar þíns? Jakob varð fulltrúa unni, að villidýr muundu hafa rífið Jósef í hel, og var næstum óhuggandi yfir svo elskaðs sonar dauda.

Raupmennirnir seldu nú Jósef foringja lifvarðar konungsbins á Egyptalandi, er Pótífar hét. Jósef varð skjótt herra sínum svo ástfæll, að hann gjörði hann að ráðsmanni yfir öllu búi sínu. En nokkru síðar var Jósef ránglega rægdur við Pótífar, svo Pótífar lét varpa honum í myrkvastofu, en allt eins vannst Jósefi þar að koma sér í mjúkinn hjá myrkvastofuverdinum, svo hann fól Jósefi á hendur, að gjæta hinna varðhaldsmannanna. En svo bar við, að á meðal þeirra voru tveir af hinum helztu hirdmönnum konungs, vínberi hans og bófunarmadur. Þeir höfðu orðið fyrir reiði konungs, og voru því í myrkvastofu settir. Einhverja nótt dremndi þá sinn drauminn hvorn, og urðu því mjög hugsjúkir, því aldradur menn höfðu þá mikla trú á draumum, og héldu, að opt mætti af þeim ráða óordna hluti fyrir framm. Jósef spurði, hvað að þeim geingi? Þeir sögðu honum báðir drauma sína, en Jósef sagði,

ad bókunarmadurinn mundi verða heingdur ad fátta daga fresti, en ad vínberanum mundi veitast vægd, og bad hann hann því ad minnast sín, er gisti saklaus í myrkvæstosu, þá er hann fjæmi til sinna fyrri metorda. Vínberinn hét ad sonnu góðu umm það, en undir einö og hann komst til fyrri metorda sinna, gleymdi hann hinum munadarlausá Jósepi, sem hafði þó huggað hann og reist hann við í vanheillum hans.

Þverr sá, er hefir traust á Guði, mun aldrei til flámmar verða. Þinn guðhræddi Jósep fann því frelsi, þá er hann minnst varði. Konúnginn í Egyptalandi, sem nefndist Faraó *), dreymdi þann draum, ad hann þóttist staddur á Nílár bóttum, og sjá 7 býr spikfatar koma upp úr ánni, og á eptir þeim 7 adrar horadar, sem gleyptu hinar fyrri í sig, en fylltust þó alls ekki við það. Drauminn gat einginn af spekingum konúngs ráðid; en þar konúngur varð við það hríggur, datt vínberanum löksins Jósep í hug, og réð til, ad hann væri sóttur. Jósep kom og, og konúngurinn

*) Þannig voru allir Egyptalands konúngar nefndir í fornöld.

óftadi, að hann þýddi sér drauminn. Jósep var reyndar eigi einn af flokki svifara þeirra, er draumafýðendur nefnast, og heilög Ritning leggur áfelliðbóm á; hann vissi, að Gud einn er sá, er gétur gjört mönnum bert, hvað framm skal koma. Hann svaradi því konungi, að Guds væri að þýða drauma; en Gud bodar Faraó konungi með þessum draumi, seigir hann, að 7 veltiár muni koma yfir Egyptaland, og þar á eptir 7 hallærisár.

Jósep réð konungi, að safna viftum á þessum 7 góðu árum til eptirkomandi hállæra. En þar ed konungur vidurfénndi, að Gud var með Jósepi, gjörði hann Jósep að ummísjónarmanni yfir gjörvöllu Egyptalandi, svo að Jósep varð tignastur maður þar í ríki næst konungi sjálfum. Jósep safnadi saman á góðu árunum furdu miklum nægtum af korni, með hverjum hann, þegar hallærin að komu, frelsadi eigi einúngið Egyptaland frá hungursneyð, heldur og marga menn þar að auki, sem komu þángad frá nábúa löndunum til kornkaupa. A meðal annarra komu einnig brædur hans 10 saman; en þar Jósep þekkti þá, létst hann halda, að þeir væru njósnarmenn, því all líflegt var, að þeir hafi eigi þá gétad þekkt

hann aptur. Til að enda þeirri grunsemi hjá Jósepi umm erindi þeirra, skýrdu þeir honum frá, að faðir þeirra væri enn á lífi í Kanaanlandi, og sögdu, að þeir hefðu að sonnu verid 12 brædur, en hinn yngsti væri heima og hétí Benjamín, en tólsti væri dæinn. Jósep hélt þeim hjá sér umm 3 daga í varðhaldi, kalladi þá síðan fyrir sig og sagði: gjörð nú það, er jeg býð yður, svo mun yður vel vegna, því jeg óttast Gud. Einn ykkar skal hér eptir verða í gjætlu, en hinir fari heim með korn ydart; færð mér síðan yngsta bróðurinn, og þá mun jeg fyrst trúá yðrum ordum. Þeir brædur sögdu þá sín í milli: sannlega höfum vér verðskuldad þetta vegna bróðurs vors, því vér dauðheyrdumst við grátbeidni hans, og létum eigi hugraun hans á oss fá. Þeir hugsudu, að Jósep mundi eigi stílla þetta, því þeir héldu, að hann væri innlendur í Egyptalandi, þar hann hafði túlk til að tala við þá. En er Jósep heyrði þessar tölur þeirra, snéri hann sér undan og grét. Samt lét hann í augshýn bræðranna binda Símeon, og flýttja í varðhald, en hinir snéru forgbítnir heim aptur, og urðu enn ángurværari, þegar þeir leystu frá korn-

þokum sínum, og fundu í þeim peninga þá, er þeir höfdu látið fyrir kornid, en Jósep hafði boðið ummbodsmanni sínum, að láta peningana ofan á kornid í þokunum.

Hinn aldradi Jakob stélfðist við boðin, sem synir hans færdu honum, en lofsins, er hjargarstorturinn þrenngdi að, leyfði hann þeim bræðrum að taka Benjamín með sér til Egyptalands, eftir að sonur hans Júda hafði lofað, að ábyrgjast Benjamín eins og sitt eigið lif. Benjamín var yngsti sonur Jakobs, og fæddi Rakél hann stömmu áður enn hún dó; þess vegna var hann fjærastrur bæði föður sínum og Jósepi albróður sínum. Nú ferduðust bræður Jóseps á ný til Egyptalands, og höfdu með sér dýrmætar gjafir, og komu audmjúfir framm fyrir hinn völduga og stranga herra Jósep, og féllu honum til fóta, eins og landsvenja var. Jósep tók þeim vinsamlega og sagði: hverju vegnar föður yðrum nú, þeim er þér sögdud mér frá? er hann enn á lífi? þeir ónsudu: yðrum þjóni, föður vorum, líður all vel, og er hann enn á lífi. En er Jósep kom augum á Benjamín albróður sinn, spurði hann: er þetta yngsti bróðir yðar, sem þér sögdud mér

frá? Gud blessi þig, sonur minn! sagði hann, og flýtti sér síðan burt, til að leita sér einrúms, hvar hann feingi grátid. Þar grét hann, og þvodi sér síðan í framan og hvarf aptur til brædra sinna. Þeir sátu nú til borðs með honum og voru gladdir.

Daginn eftir lét Jósef fá þeim korn, en í þoka Benjámin's lét hann leggja silfurstál sjálfs sin ofan á kornid; en er þeir voru skammt á leid komnir, fendi Jósef einn hinn helzta af þjónum sínum á eftir þeim, og atti hann að bera upp á þá, að þeir hefðu stolið silfurstál herra síns. Felmtöfullir heyrdur þeir brædur slíkan áburð, en kváðu eingan þeirra hafa gjörzt sekan í þeim glæp. Dena skal sá, sögdu þeir, hjá hverjum stálin finnst, en vér hinir flestum vera þrælur þíns herra. Með flýti var nú leitað í sérhvers þoka, frá þoka hins elzta til þoka hins yngsta, í hverjum stálin lofsins fannst. Þeir urðu frá sér numdir af skélfingu og rifu klædi sín í sundur, og snéru aptur til Jósefs, sem frétti þá að, hví þeir hefðu verið svo djarsir, að hafast slíka háðung að. Súða var fyrir svörum og mælti: hverju eigum vér að svara? eða með hverju fáum vér réttlætt ofis? Gud refs

ar ofð fyrir syndir vorar! Sjá! vér erum þræl-
ar þínir, bæði vér og sá, er skálin fannst hjá.
Nei! svaradi Jósep, einungis sá, er skálin
fannst hjá, er þræll minn, þér hinir meigid
fara í friði heim til fæðurs yðars.

Júda hresstist við þessa vægd Jóseps,
og gékk þá framm og sagði honum frá, hverðu
naudugt Jakobi hafði verið, að láta Benja-
mín fara með þeim, og bad nú Jósep, að
taka sig sem þræl í stað Benjamíns; því
til hverð er mér að fara heim, sagði hann,
nema dreingurinn sé með? Þegar þinn þjón
og vor faðir sér, að dreinginn vantar, þá mun
hann vissulega deya af sorg. og vér munum
leida hætur hans með harmi til grafarinnar.
Nú fékk Jósep eigi leingur dulid viðfæmni
sína, og hrundu honum tár af ougum. Hann
sagði: jeg er Jósep, lifir faðir minn enn?
en þar ed bræðurnir feingu eingu orði upp
fomid sakir ótta, hélt hann á framm og mælti:
óttist eigi og fædid eingu, þó þér hafið felt
mig hingat, því Gud hefir sendt mig til E-
gyptalands, til að halda yður og mörgum mönn-
um við lífid. Með tárum fadmadi hann bræður
sína, og lét þá síðan halda heim, til að sækja
fæður sinn og flytja hann til Egyptalands, ept-

ir að hann hafði feingið leyfi til þess hjá konungi, og hann bað þá fyrir, að deila eigi á leiddinni.

Hinn gamli Jakob trúði eigi í fyrstu, því er bræðurnir sögdu honum, að Jósep væri enn á lífi og herra yfir öllu Egyptalandi. En er þeir sýndu honum stórgjafir þær, er Jósep hafði sendt föður sínum, lifnadi hugur hins aldrada manns við af nýu, og hann mælti: það er mér nóg, að Jósep sonur minn lifir enn; jeg vil fara að sjá hann, áður enn jeg dey. Jakob fluttist síðan með öllu sínu til Egyptalands; en þegar Jósep frétti um komu hans þángad, lét hann beita fyrir vagn sinn og fór til fundar við hann, og er þeir fundust, féll Jósep umm háls föður sínum og grét leingi. En Jakob sagði: súð vil jeg nú deya, fyrst jeg hefi séð þig aptur lifanda. Með leyfi konungs tók nú ætt Jakobs sér bólfestu á Egyptalandi í héraði nokkru, sem hét Gósen. En eptir 17 ára búskap þar, andadist Jakob 147 ára gamall. Að sonnu óttudust bræður Jóseps, að hann mundi eptir dauða föðurs síns hefna grimmdar þeirrar, er þeir höfðu áður haft í frammi við hann, og gjörðu því einn af bræðrunum út til hans, til að biðja

sér fyrirgefningar í nafni hins líðna fæðurs; þeir komu og sjálfir og vörpudu sér fyrir fætur hans, en Jósef svaradi þeim grátandi: „óttist eigi! er jeg í Guds stad? þér áformudud að sonnu að granda mér, en Gud hefir „snúid því til góðs, til að halda fjölda „manna við lífid.“ Þannig huggadi hann þá með blíðmælum, því hann vissi, „að „Gudi ber hefndin,“ og „að vér eigum að „gjöra þeim gott, sem oss hata og oss ofsókn veita, og jafnvel elska þá, sem eru „vorir óvinir.“

9. M ó s e s.

Ísraelsmenn, svo nefndust nidjar Jakobs, hjuggu hér umm bil 400 ára á Egyptalandi, og fjölgudu furdanlega á því tímabili. En þegar ný konungætt kom þar til ríkis, sú er eigi þekkti mannfosti Jósefs, tók konungur að þrælka þá af ótta fyrir, að þjóð þessi mundi fjölga umm of. Konungur lagði eigi einúngis hin þýngstu þrælastörf á þá, heldur lét hann og birta hið grimmdarfulla bod, að dreggja stýlbi öllum piltbörnum þegar eftir burd þeirra. En þetta einmitt orsakadi þó, að Gud út bjó og lét framm koma þann mann,

er hann hafði fjörð til að frelsa Ísraelsmenn úr ánaud þeirra. Því á því tímabili fæddist Móses; en er móðir hans hafði leynt honum umm 3 mánuði fyrir hinum egyptsku bødum og fékk eigi leingur leynt honum, bjó hún til stoff úr reir *), bifadi hann og lagði barnið í hann, og bar það síðan út í sesti í Míla, en lét dóttur sína vera á vakti þar í fríng, til að sjá, hverju stotknum reiddi af. En Gud ól önn fyrir þessum aðstodarlausa dreing, því konungsdóttirin kom umm það bil ofan að fljótinu, og sá stotkin og lét fækja hann. Hún aumkvæðist yfir þenna nýfædda svein, og í sama bili kom systir hans að, og bauðst til að útvega barninu fóstur, svo konungsdóttirin seldi það í hendur móðurinni til fósturs; en er Móses stálpæðist, komst hann til hirðar konungs, og ólst þar upp líft og höfðingjason, á meðan landar hans urðu undirofadir og spíllust við þýngstu ánaud. Í 40 ár var Móses þar; en þá varð hann að forða sér með flóttu, sakir þess hann hafði veitt líd einum landa sínum og veigð mann egyptskan, er miðþyrmdi landa hans. Í 40 ár

*) Pappírsvídi.

hafðist Móses við á Midíans eyðimörku, og var hjá manni nokkrum, er Setró hét. Setró hafði tekið honum vinsamlega, og Móses fékk síðan dóttur hans. Einhvern dag, sem hann var á vakti með hjörð sína á eyðisvæði þessu, sá hann þyrnirunn nokkurn standa í ljósum loga, og eyðdist þó eigi. Hann gaf því betur gaum að þessu, og undradist mjög atburð þenna. Þar bauð þá Drottinn honum, að fara aftur til Egyptalands, og frelsa Ísraelsmenn úr ánaud þeirra. Móses hlýddi, og gekk fyrir Faraó og bodadi honum vilja Guds. En Faraó vildi eigi hlýða, enn þótt Móses sýndi órækustu ræfsemdir fyrir, að Gud var með honum. Þíu þjáningar komu hver á fætur annarri yfir landið, en er hin tíunda kom, í hverri allir Egyptalands frumburdir, frá syni konúngsins til stafkarlsins sonar, dóu á einni nóttu, þá leyfði konúngur Ísraelsmönnum lofsins að fara burt úr Egyptalandi. Samt sem áður var fyrsti óttinn varla hjá lidinn, fyrr enn konúng ydradi fararleysi þessa, og veitti hann því Ísraelsmönnum eptirför. Hann náði þeim og við Raudahafid, og ummkríngði þá með herliði sínu. En að bodi Guds rétti Móses út hönd sína yfir hafid, þjóinn fjaradi burt og

Ísraelsmenn geingu heilir á hófi yfir umm
 djúpid. Þar að veitti þeim að sonnu eptir-
 før, en þá féll hafid ótt að aptur, og huldi
 konung og her hans allan á mararbotni.
 Móses fór síðan með mönnum sínum til Sínai-
 fjalls, og þar gaf Gud þeim lög, af hverjum
 tíu laga bodordin voru hin fyrstu. En jafn-
 vel þó Ísraelsmenn þreifudu dag hvern betur
 og betur á, að Gud styrkti Móses á þá-
 samlegan hátt, voru þeir þó ávallt hneigdir til
 uppreista og flurdgodatignunar. Skemmu eptir
 er að lögin voru birt, og á meðan Móses var
 uppi á Sínáifjalli, að rísta hin 10 bodord á
 tvö steinspjöld, þraungvudu Ísraelsmenn bróður
 hans, höfudprestinum Aroni, til að steypa
 sér kálf úr gulli, líkan flurdgodum Egyptalands-
 manna. En er þeir nálgudust landanærum á
 Kanaanlandi, því er Gud hafdi heitid þeim
 til eignar, og hvar forfedur þeirra höfdu búið,
 þá hófu þeir sakir hugleysis uppreist gegn
 Mósesi, og vildu með einu móti herja á
 Kanaanlandsmenn. Móses varð því, eptir
 bði Guds, að veita þeim forgaungu framm
 og aptur umm eydimörkina í 40 ár, uns allir
 þeir menn voru dauðir, er farid höfdu frá
 Egyptalandi, og hneigzt þar til flurdgodatrú.

ar og vesællar þrælalundar, því hvorki voru þeir hæfir né verdugir til að vinna aptur lund forfedra sinna. Þegar þessi 40 ár voru liðin, voru tveir einir eptir af þeim mönnum, er fæddir voru á Egyptalandi. Annar þeirra, er Jósuá hét, varð foringi eptir Móses, því þegar Móses var 120 ára gamall, sagði hann af sér foringjadæmi sínu, og var hann þá kominn á landamæri hins fyrirheitna lands, og hann bleðsadi fólkid og áminnti það, og sagði því fyrir forlög þess, ef það vanrækti Guds bodord. Síðan gekk hann upp á fjall nokkurt, og fékk þaðan litid yfir land það, er hann hafði í 40 ár unnid að að ná, og mátti þó eigi á það stíga fæti sínum, því sá var vilji Drottins. Þar dó hinn mikli sendibodi Guds, en einginn veit, hvar legstadir hans er; hans lagasetningar þekkjum vér, og fyrr mun heimur þessi undir lof líða, enn minning þeirra deni.

10. Jósuá.

Þ 30 daga sýrgdu Ísraelsmenn Móses; síðan tóku þeir sig upp undir forustu Jósuú og fóru í móti Kanaanlands mönnum, og var að einu Jórdansá í milli þeirra. En Gud leiddi lýð sinn yfir Jórdansá, eins og hann

hafði leitt hann yfir Raudahafid. Þeir brutu síðan á framm, og með dásamlegum styrk almáttugs Guds hlutu þeir hvern sigurinn að öðrum. Á 6 árum braut Jósuá undir sig 1 og 30 smákonunga eða höfðingja, og skipti síðan landinu á milli 12 kynkvísla Ísraelsmanna. Síðan var hann landshöfðingi í 15 ár. Aldur enn hann dó, kalladi hann allan lýðinn fyrir sig, og hélt fyrir honum snjalla ræðu. Í þeirri ræðu brýndi hann fyrir Ísraelsmönnum, hverðu margar og miklar velgjördir Gud hefði sýnt þeim, og hann áminnti þá, að gjæta vel laga þeirra, sem Gud hafði látið Móses birta þeim. Þeir lofudu þessu háleitlega, og litlu síðar dó hin gudhrædda og ósérdræga hetja, sem trúlega hafði fetad í fótspor Mósesar, og trenst eigi á styrkleika lýðsins eða sitt eigið huggjuvit, heldur einungis á aðstod Drottins; því hann vissi, að allt hold er hey, og að sigur og styrkleiki kémur frá honum einum, sem er herskaranna herra.

II. Dómararnir.

Þegar Jósuá var andadur, féllu Ísraelsmenn til skurðgodatignunar, og létu nábúa sína tæla sig til þess, svo og Kanaanlandsmenn,

Þá er eptir höfðu orðid í landinu, þegar það var tekið. En sturðgodatignun þeirri fylgdu alls konar lestir. Lög og yfirbodarar voru vettugis virð, og traustid á Gudi hvarf. Þar af leiddi, að útlendar þjódir brutu undir sig Gyðinga, sem nýlega voru orðnir heidíngjum skélfing, á meðan Tósúa hafði verið oddviti þeirra, og sannast á því, að ótti Guds er ríkjanna máttur. Ef neyð þrýsti að þeim, þá ákælluðu þeir Gud umm aðstod, og lét hann þá stöku menn koma fram á meðal lýðsins, þá er flóruðu fram úr ødrum að hyggindum og hugþrýði, og með aðstod Guds frelsuðu landid frá óvina yfirgáangi, og stjórnuðu því síðan á meðan þeir lifðu. Þvilíkir menn voru hrenstímadurinn Barak, og hugþrýðismadurinn Gideon, og hinn ráðsvinni Jesta, og aðrir fleiri, og voru þeir nefndir Dómarar, af því þeir voru hinir æðstu menn í landinu, og áttu því að setja mönnum lög og rétt.

Á meðal Dómaranna telst og Samson hinn sterki, hann drap lýón vopnlaus; svo gjörði hann og Filisteum mikinn skaða, þeir voru fjandmenn þjóðar hans. En þar ed hann lét heidnar konur ginna sig, missti hann mátt sinn, og var lofsins tekinn höndum af óvinum sín-

um. Þeir stungu úr hönum bæði augun, og létu síðan hina miklu og ógurlegu hetju sæta þeim kosti, að mala korn í myrkvastosfunni, og höfðu hann í viðjum sem þræl. Einhverju sinni, þá er Filistear héldu mikla hátíð, létu þeir sækja Samson, til þess þeir gjætu spottað hina verjulausu og blindu hetju. Hann bad þá til Guds, og greip umm midstólpana, er héldu uppi godahúsinu, þar sem þeir voru allir saman komnir, og með fornri forfunnar hrensti kollvarpadi hann öllu hofinu, en varð og sjálfur undir, ásamt miklum grúa af óvinum hans.

Samúel var hinn síðasti af dómurunum. Hann ólst upp í húsi Elís hofudprestis. Elí prestur átti tvo sonu óstýriláta mjög, og refsaði fadirinn þeim eigi fyrir vondsku þeirra, enn þótt hann bæði þekkti og lástadi þeirra athæfi. Það agaleysi misþóknadist Drottni, því hverr sá, sem elskar son sinn, hann agar hann snemma. Hinn gamli Elí dó af ótta fyrir óheillum fædurlands síns, þá er honum barst sú fregn, að Filistear hefðu að velli lagt herlid Gyðinga, og að báðir synir hans væru fallnir í orustum, og sáttmálsörk Drottins, eða hin gullbúna kista, er í voru geymd steinspjöld þau, sem Dú laga bodorðin voru á rift,

hefði orðið óvinunum að herfáangi. Samúel hafði þar á móti séð af dæmi sona Elís, hverðu viðbjóðsleigir lestirnir eru, og varð þessi vegna ráðvandur maður og gudhræddur. Þjóðin valdi hann til dómara, og hann upprætti fjúrgöðatignun og kom á skólum, og ferðaðist umm landið, til að dæma mál manna og líta eptir, að lögin væru af mönnum í heidri höfð. Mannsfjæð drepfótt neyddi Filisteana til að skila aptur sáttmálsörfinni, og er þeir síðar meir herjodu á Gyðinga, bidu þeir ósigur, því nú trensti lýdurinn Gudi, og hverr sá, sem reidir sig á Drottinn, fær góðan enda síns máls.

12. R u t.

Á meðan dómaraarnir stjórnuðu Ísraelsmönnum, tók maður nokkur sig upp með konu sinni og tveim sonum á burt úr Gyðingalandi, og fór þáðan sökum hallæris, og setti bygd sína þar í grend í því landi, er Móabísland nefndist. Þar kvæntust synir hans, en flemmu síðar dóu bæði þeir og faðir þeirra, og vildi þá Móomí móðir þeirra brædra fara heim aptur til ættjardar sinnar. Sonakonur hennar budust til að fylgjast með henni, og önnur þeirra, sem Rut hét, lét ekkert aftra sér frá

því, og yfirgaf ættingja sína og vini, til þess að fylgjast með sinni öldrugu og fátæfu teingdamóður í ófénnt land, svo hún mætti þjóna henni og vinna fyrir henni í hrörlegri elli. Dýgd Rutar og rækt varð eigi heldur ólaunubætur af honum, sem öllu stýrir. Hún gekk út umm fornsféru tímann og fíndi upp þorn þad, sem eftir varð á afri audmanns nokkurs, er Bóas hét; hann var frændi hennar dóna manns. Móses hafði lögleitt, að þorn þad, er félli niður á afurinn, þegar fornstángirnar væru knippadar, stýldu fátækir eiga. Bóas sá hina edallyndu Rut, þar sem hún var á afri hans, og er hann varð þess víðari, hverju nákvæmlega hún ól önn fyrir Noómi, þá tók hann hana sér til konu, og fæddi hún honum son, sem síðar varð afi hins nafntogada Davíðs konungs Ísraelsmanna.

13. S á I.

Þegar Samúel var ordinn gamall og hrörlegur, gjörði hann syni sína tvo að dómurum í landinu, til þess þeir léttu undir störf hans með honum. En þeir urðu eigi jafn réttlátir og fadurinn var, og seldu lög og dóma fyrir peninga. Þýdurinn varð því uppvægur, og bad

Samúel að velja sér konung, jafnvel þótt
 bodid væri í lögum Móseðar, að álíta
 skyldi sjálfan Gud sem konung þjóðarinnar, og
 hinn æðsta prest sem fræðara umm Guds vilja.
 Samúel kaus umm síðir, að bodi Guds,
 Sál til konungs yfir Ísraelsmenn, hann var
 af Benjámin's ættkvísl. En þar ed þessi
 úngi maður var hvorki af háum stífum né
 víðfrægur, voru margir svo grunnhyggna, að
 gjöra gís að þessari kosningu. En Sál var
 svo vel viti þorinn, að hann gaf eingan gaum
 að spélmi þeirra manna, og stömmu síðar á-
 vann hann sér svo mikla ástæld sakir afreks-
 verka sinna, að þjóðin mundi víst hafa drep-
 id þá menn, er töludu áður óvirdulega umm kon-
 ung landsins, ef Sál hefði leyft að gjöra
 þeim nokkurt mein.

Sál var leingi happasæll konungur í
 stjórn sinni, og vann margan frægan sigur á
 óvinum landsins, en af þeirri sigursæld varð
 hann þó að lokunum drambsamur, svo hann
 vildi hvorki hlýdnast bodum Guds né lögmaði
 Móseðar. Samúel bodadi honum því
 reidi Guds, enda hvarf honum öll heill og
 hugrætti. Nú gramdist hann sjálfum sér, og
 varð þunglyndur og ófundsjúkur og grimm-

ur í skapi. Hljóðfæra saungur einn gat vægt nokkud hugaðværd konúngsins, og því var úngmenni nokkurt, er hét Davíð, feingid til hirðar hans, því úngmenni þetta funni vel að hörpuflætti. Fyrst í stad komst Davíð í mikla fjærleika hjá hinum ógjæfufama konúngi, en flömmu síðar hófst stríð við Filisteá, og í því stríði fellði Davíð risann Goliát í einvígi með slaungusteini, og áráddi einginn annar að berserki þeim. En skjótt kvífnadi ófund-sýki Sál konúngs, svo hann leitadist við að firra Davíð lífi, en þar ed hinn gófuglyndi Sónatan, sonur Sál konúngs, var einka vinur Davíðs, flaut hann honum opt undan árásum fœðurs síns, svo við sjálfst lá, að konúngur mundi drepa son sinn, og eitt sinn flaut hann spjóti eptir honum. Sál konúngur lét jafnvel drepa hofudprestinn og ættmenn hans, sökum þess hann hafði feingid Davíði vopn og vístir í hendur, þegar hann flýði fyrir konúngi, og gat prestinn þó eigi grunad, að Davíð hefði orðid fyrir reidi konúngs. Þannig leidir ein syndin adra af sér. Numkvunar-verdur er því hvert sá ógjæfumadur, er stígur hid fyrsta fetid framm á glæpanna veg, því syndin brottnar með hörku, og fœyrir jafnvel

með ángurs og ørvæntingar svipu þræla sína á framm til að drygja hvern glæpinna að øðrum, unð þeir víðvitandi steypa sér í hylðýpi spillíngarinnar.

Svo fór og fyrir hinum ógjæfufama Sáli konungi. Stríð hófst enn af nýu við Filisteá, en Sál, er fyrrum var hin hugprúða hetja, stalf nú og titradi af ótta fyrir afdrifum orustunnar. Aldur hafði hann hardlega bannað spákéríngum landsvíft, af því lög Móseðar bönnudu slíka hjátrú. Nú leitadi konungur sjálfur að þess háttar spákonu, til þess hann feingi að vita fyrir framm, hversu bardaginn mundi lyfta. Þótt konungur fjæmi umm nótt í dularklæðum til tófraíndar nokkurrar, þekkti hún hann þó eingu að síður, og bodadi honum í nafni hins burtsofnada Samúels, hvers svip hún þóttist sjá koma upp úr jörðinni, að manntjón og daudi væru konungi búin daginn eftir. Konungur snéri aptur, og géft nú fullur ørvæntingar út í hinn síðasta bardaga. Fjandmenn hans báru figur úr lýtum, og hetjan Sónatan og tveir bræður hans voru fallnir ásamt miklum hluta herlíðsins, en konungur var sár mjög, og stóð einn uppi með skjaldsveini sínum á vígvellinum,

og hefndarfúsir fjandmenn umhverfis hann. Þá bad hann skjaldsvein sinn að reka sverð í brjóst sér, svo að hann félli eigi í hendur fjandmanna sinna, og honum yrði eigi þvívirdilega miðþyrmt af þeim, en skjaldsveinninn gat eigi feingid af sér, að leggja hendur á hinn smurda Drottinn, og stak þá Sál konungur sverðskaptinu niður í jörðina, og drap sjálfan sig. Fílistearnir fundu líf hans, og heingdu það til háðingar upp á múrvegg sinn. En íbilar bæar nokkurs, er Sál hafði áður frelsað með hreyfni sinni frá árásum óvina þeirra, fóru á náttarpeli með lífshættu inn í land óvinanna, og náðu lífinu ofan og greftrudu það.

14. D a v í d.

Á meðan Sál konungur lifði, hlaut Davíð að fara landflótta úr einum stað í annann, því jafnvel þó Samúel hefði, að bði Guðs, smurt hann til konungs yfir Ísraelsmenn, vildi hann þó hvorki með uppreist né fjænsfubrögðum ræna fórónu herra síns, og beid því þolgóður þess tíma, að Guð vildi veita honum hana. Sónatani var fullkunnugt, að Davíði var ætluð konungstignin yfir Ísraelsmönnum.

um, og eigi honum sjálfum, en af tryggri vináttu gladdi hann sig yfir þessari upphæfd Davíðs, og ófæddi sér að eins, að verða honum næstur, þegar hann hefði tekið konungdóm í landinu.

Þvíðvar átti Davíð ráð á lífi Sál konungs, án þess að hann gylði illt með illu. Eitt sinn bar Sál konung, er var að leita Davíðs, að helli nokkrum, er Davíð dvaldi í með fylgdarmönnum sínum, án þess að konungur vissi. Konungur lagdist þar niður til svefnis, og vinir Davíðs réðu honum nú, að drepa fjandmann sinn, er Gud hefði fært í hendur honum, en af virðingu fyrir konungi landsins tók Davíð fjarri því. Hann gekk að konungi og skar hornid af kápuhlasi hans, og sýndi konungi það síðan, þá er hann vaknaði, svo konungur gjæti féð, að hann sækti eigi eptir lífi hans. Konungur kannaðist við misgjörð sína og sagði: „þú ert miklu réttlátari enn ég, því ég launa gott með illu“. Nokkrum tíma síðar tók konungur eingu að síður, að offæfja Davíð á nýja leik, og komst þá í öðru sinni á vald Davíðs. Konungur hafði sett herbúdir sínar á völlum nokkurn, og héldu flöttar þar að beggja meig.

in, en þar ed honum var grunlaust umm, ad David væri þar í nánd, lagði hann sig óhultur til svefnis og lid hans allt. David géff ad tjalði konungs, og varð einginn var vid hann, hann tók frá höfðalagi konungs vatnskrúis hans og spjót, og géff síðan upp á flett einn og sýndi konungi hvorttveggja. Konungur varð nú reyndar bjúgur af sneipu og mælti: „jeg hefi farid villur vega og brennt heimstulega; en kom þú nú til mín, David sonur minn! því nú vil jeg ekkert gjöra þér framar.“ En þar ed Davídi var funnugt, ad lund hins vonða er einn og hafsbaldan, er vindurinn biltir úr einum stad í annann, kvaddi hann konung furteislega og hélt á burt frá ættjörð sinni, unð Sál konungur var fallinn í bardaganum vid Filisteá. Utlend þjóð ein, er David dvaldi hjá í útlegð sinni, eggjadi hann opt til stríðs vid Sál konung, en David vildi eigi beita vopnum í móti lendum sjálfs sin, og því síður í móti konungi sinum, enn þótt hann fjæmist sjálfur í lífshættu fyrir þá skuld.

Eftir dauða Sál konungs setti hans öruggi herforingi Abner einn af sonum hans í konungsætíð, en Júdu ættkvísl ein fjöri

David til konungs. Þó sonur Sálé konungs væri óhæfur til ríkisstjórnar, og þó Abner hæfi stríð í móti Davíði og bíði ósigur af, gjörði Davíð þó einga tilraun til að vinna aptur ríkið, en hínfradi við, uns tíminn kom. Eftir 7 ár var búid að myrda bæði Abner og konung hans, og þá varð Davíð lofsins einvaldur konungur yfir Ísraelsmönnum, og lét hegna mörðingjunum. Hann lét reisa höfudborgina Jerúsalem, hann vann margan frægan sigur í stríðum, og varð mjög völdugur konungur.

En þó Davíð konungur reyndist mikill maður í mótlætinu, og mjög gæfuglyndur, lét hann samt meðlætið tæla sig til vondra at-
hafna. Á meðan herlid hans átti í stríði
öðrum löndum, til að vernda sóma ríkis hans,
leit hann Batsebu hina fagra, sem var gípt
einhverri hinni frægustu af hetjum hans, er
Uría hét. Konungur fékk óþæmilega ást
til konu þessarar, og til þess að hann gjæti
feingid hana til hjákonu, baud hann herforingja
sínum að setja Uríu á einhvern hinn hættulega
asta stað í herfjöklingum hans, svo að hann
félli þar fyrir óvina sverdi. Herforinginn var
sá heigull, að gégna og láta að ordum kon-

úngs, enn þótt honum bæri fremur að hlýða Gudi enn mönnum. Davíð konungur gekk að eiga Batsebu, og hélt, að miðgjörð sín mundi hulin verða fyrir manna sjónum, einn og eigi þyrsti fremur að óttaft Guds dóm enn manna.

Natan spámáður gekk framm fyrir konung og mælti: „tveir menn voru í einni borg; annar þeirra var audmáður mikill og átti fjölða kviksjár, bæði stórt og smátt, hinn var þar á móti öreigi og átti einúngis eitt lamb, sem hann hafði keypt og alid upp ásamt börnum sínum; það át úr hendi hans og drakk af hans bikar, og var sem barn í húsi hans. Nú bar ferdamann að húsum audmannsins, og tímði hann þá eigi að farga neinu af sínum mikla fénaði, og tók því þá einu sauðkind, er hinn fátæki átti, og slátradi henni og matreiðdi handa gæsti sínum.“ Davíð varð æfur við þessi rángindi og mælti: sá maður, er þetta framdi, er sannlega dauða verður. Natan gall við og sagði: þú ert sá maður, konungur! því svo seigir Drottinn Gud Ísraelsmanna: „jeg smurði þig til konungs yfir minn lýd Ísraelsmenn, jeg verndaði þig fyrir ofsóknum Sálís og setti þig í háseti hans. Því hefir þú van-

virdt bod Guds, og drýgt illt fyrir augliti hans? þú hefir myrðt Uríu með sverði fjandmanna þinna, og tekið konu hans þér til eiginkonu."

Alt eins og rædd Samúels refsabi Sáli konungi forðum, þá er hann braut í móti bodordum Guds, eins átalbi nú Natan með hugdjarfri alvörugéfní konung sinn. Sál kannadist að vísu við misgjörð sína, og skélfði íst við þá hegningu, er honum var hótað, en bætti sig samt eigi, af því hann var syndinni seldur. En Davíð ydradist þar á móti syndar sinnar, og súdmýkti sig fyrir Gudi, og lagði síðan alla alúd á að gjöra hans vilja. Því fyrirgaf gjæðska Guds honum þetta afbrot. Þó varð hann síðar mikill mæðumadur. Fyrsti sonurinn, sem Batseba fæddi honum, dó litlu síðar. Annar af sonum hans var drepinn af bróður sínum; en einna mest sveið Davíði þó, að tveir synir hans gjördu uppreist í móti honum. Annar þeirra, er Absalon hét, hafði með vinsæld og frídleika sínum áunnid sér hylli þjóðarinnar; svo hafði hann og verið styrktur af fláráðum manni nokkrum, er Akítófel hét, og hafði áður verið vildarmadur konungs. Absaloni tókst að

safna herlidi, og var við sjálfst búið, að hana fjaemi á óvart fœdur sínum í Jerúsalem. Davíð konungur flýði fótgángandi úr höfudborginni, hann hafði með sér fáeina af vildarmönnum sínum, og leyndist hinu meigin Góðdánár. A leiddinni varð fyrir konungi varmenni nokkurt, er Símei hét, hann var slíkt hrafmenni, að hann smánadi konung sinn í bágingum hans, en konungur bannadi mönnum sínum að hegna honum. Þar á móti leitadist annar maður við, er Barsilla hét, að ráða bót á raunum konungs, með því að færa honum vistir, og veita honum alla þá hjálp í neyð hans, sem trúhyndum þegni vel sómdi.

Herforingi Davíðs konungs, hin hrausta hetja Jóab, safnadi her manns í skyndi, og fór á móti Absaloni, sem hafði dvalið í Jerúsalem þvert á móti ráðum Akítófel, og missti því allt það, er hann hafði áunnid. Akítófel hafði gjört sér von umm, að komast til stjórnar í nafni hins fátjæna únglings, en sá nú, að hrekfir sínir voru með óþökk launadir, og heingdi sig því sjálfur, og féll, sem máflegt var, í þá gróf, er hann hafði óðrum grafið. Absaloni reiddi eigi betur af. Jóab varð honum yfirsterkari, og er hann

lagði á flóttu, flæktist hans fagra og miðla hár í greinir á tré nokkru, svo hann varð fastur í trénu og náðist þar, og varð Jóab banamaður hans, jafnvel þó konungur hefði hardlega bannað, að vega son sinn, því hann elstadi hann innilega og harmadi mjög lát hans.

Eftir allar þessar biltingar dó Davíð konungur loksins á gamals aldri og faddur lífdaga. Hann var mikill konungur, og síðari tíma menn lofudu mjög stjórn hans, og fölludu hana gullöld ríkisins. Hann var og ágjætt skáld, eins og sjá má af hans mörgu og háleitu sálum, sem falladir eru Davíðs Sálmar. Þannig hljóðaði ydrunar-sálmur hans, þegar Natán hafði kennt honum að vidurfénna synd sína: „væg þú mér, „Gud! af misfun þinni, og afmá mín afbrot „med þinni góðgirni, því jeg þekki misgjörð „mína, og mín synd er mér æ fyrir augum. „Slapa þú, Gud! hreint hjarta í mér, og gíf „mér nýan og stöðugan anda. Rasta mér eigi „burt frá augliti þínu, og tak þú eigi þinn „heilaga anda frá mér. Þú hefir einga géd- „þekfni á fórn, ella mundi jeg greida þér „hana, og að brennifórn gédjast þér eigi. En „sundurframinn andi er sú fórn, sem þér líf-

„ar, og sundurmarid og harmþrúngid hjarta
 „munt þú, Guð! aldrei fyrirlíta!“ Ebr.
 51 Sálminn.

15. A b í g a e l.

Á meðan Davíð hraktist landflóttu umm
 fœdurland sitt, til að fordæft ofsfóknir Sálís
 konungs, dvaldi hann umm hríð. í nágrenni
 við audugan og ágjarnan mann, sem hét Nab-
 al; hann átti miklar hjardir, og varði Da-
 víð og fœrunautar hans þær fyrir árásum
 ræningja. En er sá tími kom, að flippa
 sfnldi saudféð, sendi Davíð til Nabals, og
 bad hann að gefa sér litla matbjörg handa
 sjálfum sér og mönnum sínum, en venja var,
 að hyrdum væri haldin veitsla, þegar lofid var
 flippingu fjárens, líft og slægjur eru gefnar
 hjá ofi í sláttulof. En þá þœkkum vér Guði,
 eini og vera ber, fyrir velgjördir hans við
 ofi, þegar vér adstodum eptir efnum þursandi
 brædur vora; svo er og gledin von að mýkja
 hjörtu manna, svo þeir gjöra það, og gæst-
 risni er haldin heilög sfnlda, jafnvel á meðal
 villipjóða. En Nabals lund var eigi þessu
 líf, hann svaradi sendimönnum Davíðs háð-
 yrdum og mælti: „hver er þessi Davíð

Ska ís son? sagði hann; nú umm stundir
 strjúfa svo margir frá húsbændum sínum, að jeg
 vil hvorki gefa braud né sláturfé mönnum, er
 jeg þekki eigi." Davíð reiddist svari Nabal-
 als, og fór með menn sína til bæar hans, til
 að hefna vanvirðu þessara. En á meðan
 hafði Abígael, kona Nabal, komist að,
 hverju óþökkalega manni hennar hafði farist,
 og með skyni hlóð hún saman miklum nægt-
 um af matvællum, fjöti og braudi og jafdar-
 ávörtum, og fór með það til móts við Da-
 víð, án þess að maður hennar vissi. Þá
 er þau Davíð fundust, taladi hún svo mjúk-
 lega og skynsamlega við hann, að honum rann
 öll reidi, og þáði með þakklátsemi gjafir henn-
 ar, og einfnum þakkaði hann henni fyrir, að hún
 hefði aptráð sér frá að hafa í frammi það of-
 rífi, er hann hafði áformað, og hann síðar meir
 mundi hafa yðrad. Þannig frelsaði þessi skyn-
 sama kona heimamenn sína og heimili sitt frá
 líf stjóni og eignamiss, þó hún feingi eigi frels-
 að sinn fávíska mann frá þeirri hegningu, er
 hann hafði til unnid. Þegar hann raðnadi úr
 rotinu daginn eftir, og fékk að vita, í hvílf-
 um háffa hann var staddur, þá varð hann svo
 gagntekinn af megnri hræðslu, að hann dó 10

þögum síðar, og mátti því naubugur viljugur
 yfirgefa að öllu leiti braud sitt og fjöt og
 ølsannng sín öll.

„Hverr sá, er hæðir hinn volada,“ seig-
 ir Salómon, „smánar þann, er hann stóþ,“
 og „frá þess manns húsi, er launar gott
 „med illu, skal ógjæfan eigi víkja.“ „Sá,
 „sem er reidigjarn, brentir ránglega, en sá, sem
 „er seinn til reidi, er betri enn hinn hrausti;“
 og „sá, sem stjórnar géði sínu, er betri enn
 „hinn, sem yfirvinnur borgir.“ „Blíð orð eru
 „húngangs seimur, þau eru sálinni sæt og bein-
 „unum læfning.“ Sbr. Orðskv. 17, 5 og
 13, og 16, 32 og 24.

16. S a l ó m o n.

Þegar Davíð konungur dó, erfði sonur hans
 ríkið eftir hann. Hann lét byggja hið skraut-
 lega musteri í Jerúsalem, til þess að helgar
 tíðir yrðu í því haldnar; en áður höfðu helg-
 ar tíðir verið haldnar í tjaldbúð, eins og
 Móses hafði búð hana til á ferðinni umm
 eydimörkina. Í tjaldbúð þessari var fórnað á
 vissum tímum, og haldnar bænir til Guds.
 Salómon vissi reyndar, og svo komst hann
 og sjálfur að orði, þegar hann lét vígja must-

erid, að Guð býr eigi í húsum, sem gjörð eru af manna höndum, því allur himinninn fær hann eigi tekið, en dýrd þessa þryðilega must-eris átti að minna lýðinn á, hversu hárfá herra væri, sem slíkt hús var ætlað.

Salómon naut friðar og værdar í stjórn sinni alla æfi, og var nafntogadur umm alla Must-urálfu heims fyrir frábæra vitsku sína, svo að jafnvel drottning nokkur úr fjærlægu landi kom til hans, til að heimsækja hann og hlýða á ræð-ur hans. Sve fjænn dómari hann var, sýndi hann eitt sinn, þegar mædur tvær komu fram- fyrir dómstól hans, og hafði önnur þeirra leigð barn sitt í hel umm nótt, og stolið síð- an barni frá hinni, og kvað vera sitt barn. En þar ed ástædur vantadi beggja vegna, haud konúngur lofsins stutulsveini sínum, að hluta barnið í sundur og skipta því á milli kvenn-anna, sem umm það deildu, og með þessu bragði komst hann skjótt að, hver rétta móð-irin var, því hún óttadist, að þetta mundi vera full alvara konúngs, og kaus því heldur, að hin feingi barnið, enn að það væri drep- id fyrir augum hennar. Enn betur sjáum vér speki Salómonar konúngs á heilögum rit- gjörðum þeim, sem honum eru eignadar, og

falladar eru Orðskvidir, Prédikari og Lofkvæði. Ritgjörðir þessar kenna oss að þekkja vitöfu og réttlæti; grannvitir menn verða hyggir af þeim, og úngum mönnum kenna þær viturleik og góð ráð. Samt sem áður lét spekingur þessi tælast af útlendum konum, sem hann hafði geingid að eiga, til að láta þeim haldast uppi, að tigna skurðgod; og leiddu þær með því aðra menn til að gleyma einum og sonnum Gudi, og komst því ríkið á valtan fót, á meðan Salómon konungur var enn á lífi.

17. R e h a b e a m.

Þeir andlát Salómonar konungs hafði þjóðin samkomu, til að fjósa sér nýan konung. Sendibodi var gjörður út til sonar Salómonar konungs, er hét Rehabeam, og kváðust menn vilja taka hann til konungs, ef hann vildi létta nokkud á þýngslum þeim, er faðir hans hafði lagt á þegna sína, til að auka á metnad sinn og sællífi. Rehabeam ráðgafist umm ordsending þessa við öldunga þá, er höfðu verið ráðanenti Salómonar konungs fædur hans, og íhugað með honum þarfir lands og lýða. Þeir svörðu: láttu í dag að ordum lýðsins, og gégndu þeim með blíðu,

svo verða þeir þér auðsveipir á meðan þú lifir. Rehabeam féllst á ráð öldúnganna, en spurði þó úngmenni þau, er alíft höfðu upp með honum og voru félagssbræður hans, hversu þeim litist á ráðið. Ungmenni þessi réðu honum þvert á móti ráði öldúnganna, að svara þegnum sínum á þessa leið: hafi yður þótt föðurs míns álögur þúngar, þá vitid víst, að álögur mínar munu þýngri verða; faðir minn typtadi yður með svipum, en jeg mun typta yður með sporddrefum. En þó ráðgjafar þessir væru svo óframmshýnir, gaf Rehabeam samt þetta drembilega og heimskulega svar erindsefa lýðsins. En jafn skjótt og þeir menn, er á samkomunni voru, heyrdu orð Rehabeams, svöfudu þeir með þykfju: hvað varðar ofþ þá umm Davíð? Þiú ættkvíslirnar völdu sér nú annann konúng, sem hét Seróbóam, en Súdu ættkvísl ein og hin litla ættkvísl Benjámins tóku Rehabeam til konúngs yfir sig. Um seinan leitadist konúngur vid að komast aptur í sætt vid lýðinn, eptir að hann hafði þannig egnt hann upp í móti sér, og sendibodi hans var nú grýttur í hel. Rehabeam vildi beita hörku, en spámadur nokkur kom þá fram, baud honum að gefa herlid-

inu burtfararleysi og sagði, að Guð vildi eigi líða, að bræður beittu sverði gegn bræðrum.

Þannig fundradist þið mikla ríki Davíðs konungs þegar á dögum sonarsonar hans, og urðu nú tvö ríki úr einu, og voru Kallud Súdu ríki og Ísraelsmanna ríki. Þetta var ofarlega á 10du öld fyrir Krists burð. Greinir þjóðarinnar hördust hver við aðra, og urðu því heldur óvinum sínum að bráð. Rehabeam konungur breytti því mjög fávíslega. „Drambið geingur á undan fallinu, og tungan er lítill limur, en gétur opt valdið miklu illu; hún er eins og lítill neisti, er hleypir miklum skógi í bál.“ Allt eins breytti lýðurinn heimstulega, því hann renndi eigi grun í, „að hvert það ríki, sem í sjálfu sér er sundurþykkt, mun endast og aldrei fá stadið.“ Lýðurinn hafði glemmt orðum Davíðs, er hann seigir: „sjá! hverðu gott er og myndislegt, að bræður búi í einingu, það er allt eins og döggin, hin lifandi dagg, sem fellur yfir Sionshjall.“ „Mikil reynsla,“ seigir Jesús Síraðsson, „er fórnóna hinna gömlu; því sæmir hinum gráherða, að seigja upp dóma, og gömlum mönnum að gefa gagnleg ráð, því æfta og speki búa eigi æfti saman.“

18. A F a b.

Jeróbóam var fyrstur konungur í ríki Ísraelsmanna. Hann aðhafdist ódæði í augliti Guðs. Hann óttadist, að ef lýðurinn héldi á þeirri venju, að ferðast til Jerúsalemar til fórnarhátídanna, þá mundi hann sætta sig við ættingja sína í Júdu ríki, en Jerúsalem var þar höfudborgin. Hann lét því steypa tvo gullfálfa og reisa þá upp, og áttu þeir að vera eptirmynd Guðs; líkt þessu hafði hann féð tilðrást á Egyptalandi. Konungur og þjóðin tilbáðu myndir þessar, og færðu þeim fórnir. Heimskuleg og ill var flægvitska þessi, og var sprottin af illri rót í ógudlegu og sérdrægu hjarta, enda varð og ávæxturinn algjörð spill-ing konungs og þjóðarinnar. Sonur konungsins var myrðtur af uppreistar manni nokkrum, og gjörvöll ætt hans aumföunarlega af dögum ráðin; og einn reiddi öllum þeim ættum af, sem reyndu með ofríki, að komast til yfirráða í Ísraelsmanna ríki. Undirokan, glæpir, húngrur og fjandmanna yfirráð urðu næstum því sífelðar þjáningar þessa vesæla lýðs, er þvíð hafði Guð sinn og konung sinn.

Af hinum vondu stjórnuendum var þó Akab konungur allra vestur, sökum þess hann

lét sína vondu drottningu, hina hundheidnu og grimmhjörtubu Sesabelu, ráða fyrir sér, en Guð hafði þó gefið honum öll efni til að verða góður stjórnari. Guð lét sendiboda sinn, hinn mikla spámann Elíu, áminna hann opt og ávita, en það kom fyrir ekki. Akab fékk einhverju sinni mikla laungun til að eignast vín-garð nokkurn, er ráðvandur maður átti, sá er Nabotur hét. Akab bad Nabot að selja sér garðinn við verði, en af því lög Mósesar bönnudu mönnum að selja fasteign sína, neitadi Nabotur bænum konungs. Akab var þræll girnda sinna, hann gekk nú heim, lagði hugsjúkum í rekkju sína og át hvorki né draff. Sesabel spurdi, hvað því ylli, en er hún varð þess vissari, mælti hún með spélmi: ertu í raun réttri konungur yfir Ísraelsmönnum? sagði hún; fardu á fætur, vertu látur og gládur, jeg skal gefa þér vín-garðinn hans Nabots. Í sama vettfáangi sendi þessi vondu drottning orð dómurunum í bæ þeim, er Nabotur bjó í, og baud þeim að stefna hinum ráðvanda Naboti, og leida frammi falsvotta, er áttu að bera upp á hann, að hann hefði spottað bæði Guð og konunginn, og fyrir það áttu dómarsárnið að dæma hann til dauða, og grípta hana

saflausan í hel, og bæma allar eigur hans undir konúng. Yfirbodararnir í bæ þessum voru þeir heiglar, að þeir þorðu eigi að mæla eitt ord í móti þessari skipun, er baud, að bera rángan vitnisburð og úthella saflausu blóði.

Undir einö og drottningin spurdi, að húid var að grýta Nabot í hel, lét hún hinn dádlausa konúng vita, að nú væri vín-gardur Nabots ordin hans eign. Konúngur hirti eigi umm að grenslast eptir, með hverjum hætti gardurinn var kominn í hans eign, og skundadi þángað með gleði, er gardurinn var, til að lýsa hann eign sína, en varla hafði hann stígid fæti sínum á þessa dýrfeyptu eign, fyrr enn Elía spámadur géff fyrir hann, og bodadi honum Guds hegníngu fyrir það mörð, er frámíð hafði verið. „Á þessum stað,“ sagði spámadurinn, „þar sem blóði Nabots var úthellt, skulu hundar sleikja blóð Akabs.“ Konúngur kannadist við afbrot sitt, og yfirgaf hríggur í huga þenna fagra vín-garð í annað sinn. En hann var þræll syndarinnar, og megnadi eigi úr því að brjóta of hennar, hverstu orðugt sem honum varð það. Veflof hans urðu því einö sorgleg, og æfi hans var. S

bardaga í móti konungi nokkrum, er var honum óvinveittur, og launadi honum þáðar velgjördir með því, að sitja umm líf hans, hæfði hefndarörin Akab, enn þótt hann geingi í dularklædum í bardagann, og væri einn og óbreyttur hermadrur. Hann var sluttur í sárum til bæar Nabots, og þar endadi hann æfi sína. Sveir synir hans tóku konungdóm eftir hann, og voru báðir vondir menn í sér. Hinn fyrri sat að völdum að einn í tvö ár, því hann týndi heilsu sinni af biltu, og litlu síðar lífinu; hinn var myrdrtur, og ætt Akabs öll, af uppreistarmanni nokkrum, er brautst síðan sjálfur til ríkis hjá Ísraelmönnum. Hann lét og kasta Sesabelu út umm glugga á konungshöllinni, og lét líf hennar liggja þar ógráfið, og verða hundum að æti.

19. S ó s e a.

Spámadurinn Elía vandlaetti opt og tíðum umm sturdgodatignun og adra lesti, er enddu ríki Ísraelsmanna, en áminningum hans var einginn gaumur gefinn. Hann varð sáttir ofsókn að hrekjast umm í ødrum löndum og á eyðimörkum, en einglar Drottins færdu honum færdu, og á nóttum, þegar allt var fyrst,

heyrði hann rödd hins hæsta, sem hughrensti hann í mæðu hans, og glæddi von hans og gaf honum styrk til að rækja föllun sína, und Gud umm síðir á dásamlegan hátt veif honum burt af jörðinni til vistar hjá sér. Hans ráðvandi lærisveinn, spámadurinn Elíša, reyndi og að enda spillingu stjórnenndanna og lýðsins. En jafnvel þó bæði hann og frædari hans Elíša vektu dauda menn upp með aðstod Guds, þá vildu samt þeir menn, er voru lifandi dauðir, eigi gefa neinn gaum að rödd þeirra. Síðar meir hljómadir rödd Guds til lýðsins af munni Hóseu spámanns og Amosar spámanns. Amos hafði áður verið smalamadur. En þó þessir menn flyttu erindi Drottins, héldu menn þó eingu að síður á framm að tigna sferðgöð, og alls fónar vondska og sællífi drottinadi hvervetna í landinu, bæði í konungsins höll og þurfamannsins kofa. Hver uppreistin brautst framm á fætur annarri, og í gegnum blóðvadla lá vegurinn upp að hinum mikla veldisstóli.

Lofsins bar að hegningarrinnar ógurlega tíma. Konungur nokkur, er hét Hóseá, sat þá að völdum í Ísraelsmanna ríki. Hann var reyndar eigi jafn ógudlegur og flestir þeir stjórnenndur voru, er áður höfðu setið að

völdum; þó hafði hann rænt fórnunni með því að myrda konung sinn. Í 9 ár sat hann að ríki, en var þó háður Salmanašsari Afshra konungi, en er hann lofsins vilði hrinda af sér oki hans, kom herlid Afshra og tók landid, og varpadi konungi í járnfjötur og herleiddi allan lýðinn til fjærlæggra og ófunnra landa, og komst þjóðin þadan aldrei aftur. Þannig leid ríki Ísraelsmanna undir lok, þá er það hafði haldið við í 250 ár, til vitnis umm Drottins miklu þolinmæði. Í landid settust aftur heidíngjar, er Salmanašsar konungur sendi þángad. Þeir urdu fyrir óffunda af villidýrum, en tóku Gýðinga trú, þegar framm lídu stundir. Eptir höfudborg landsins, er hét Samaría, voru þeir kalladir Samarítumenn.

20. Í ó s a f a t.

Ríki Ísraelsmanna hafði verið stöfufett með uppreið, og svifari var þess fyrsti konungur; þar kom því hver konungættin á fætur annarri til stjórnar. Þar á móti sat ætt Davíðs á veldisstólinum í Júdu ríki, og hmsir stjórnendur þar voru gudhræddir menn og gagnleigir ríki sínu. Þegar undir stjórn Reha-

beams konungs var Jerúsalem tekin af útlendum konungi, og musterið rænt. Svo magnaust reyndist allt það gull, er Salómon konungur hafði safnað, af því að Rehabeam óttadist eigi Gud. Undir stjórn Sósafats, er var hinn 4di konungur eptir Rehabeam, blómgadist ríkið og eblidist af nýu, af því Sósafat var ráðvandur konungur og góður. Hann eyddi skuldgodatrú, hann lét og gjöra rambygda kastala, og skipaði dómara í gjörvællu ríkinu og lagði ríft á við þá, að vanda vel verk sín, „því þér dæmið eigi einungis fyrir manna sjónum,“ sagði hann, „heldur og fyrir augliti Guds, sem er allstadar nálægur;“ látid því Guds ótta drottna yfir yður, og gjætid yðar, að þér dæmið rétt, því hjá Drottni „Gudi vorum er einginn óréttur né manngreinar alit, og hann þiggur eigi mútur eða gjafir.“

Gud bleiskadi og stjórnað þessa gudhrædda konungs, hann sigraði fjandmenn sína, og sat með sóma á konungsstóli Davíðs í 25 ár. Hann breytti einungis fávíslega í því, að hann batt vináttu og tryggðir við hinn vonda Akab konung; svo fékk hann og Atalíu dóttur hans syni sínum til eigin konu. Vel farast því Salómoni orð, er hann advarar ofþ og seig-

ir: „góð þú eigi á vegum hins ógudlega, né á stígum hins vonda, því sá, sem ummgeingst vitra menn, nemur spefi, en heimskíngjans stallbróðir stenpir sér í spillínguna.“ Þá bardaga þeim, er Akab féll í, lá við sjálfst, að Jósa-
fa t konungur væri drepinn í hans stad, þar-
ed fjendur hans héldu, að hann væri konungur
Ísraelsmanna; en eftir andlát Jósa-
fats konungs tældi Atalía son hans til að drepa
alla bræður sína, og síðan til að snúast til heidni.
En þegar hann var dáinn, ladadi hún son
sinn til sfurdgodatrúar, og lofsins, er hann var
myrður á vinasundi hjá konungi Ísraelsmanna,
um þad leiti öll Akabs ætt var afmáð af
uppreistar mönnum, sté Atalía sjálf í há-
sæti Davíðs konungs, og lét myrda alla
konungssættina, nema eitt barn, er höfudprest-
urinn fékk sfotid undan, og ól hann síðan
barnid upp í musterinu.

Þá 6 ár sfyrði Atalía rífinu, eins og
sambaud dóttur Sesabelar drottningar, en
eftir þad gjörði höfudpresturinn enda á hennar
vondsfustjórn, og lét konungsbur þann, er hann
hafði frelsað, og var sonarsonur hennar, setjast
í konungssæti fedra sinna. Á meðan þessi
Guds maður lifði, stjórnaði hinn úngi höfud-

íngi vel, en eftir andlát höfudprestsins fetaði hann einmitt í fótspor Akabæ, og lét tæla sig til að tigna flurðgod og lofði musteri Drottins, svo lét hann og grýta í hel son velgjörðamanns síns í forgardi mustersins. Evi hríggilegar afleiðingar höfdu vendsli ættmanna hins góða Jósafats við ætt Akabæ.

21. E s e k í a.

Einhverr hinn góðfuglyndasti af þeim mönnum, er sátu á veldisstóli Davíðs, var hinn guðhræddi Esekía. Faðir hans hafði verið samvitstúlaus stjórnari, og rændi og ruðladi musteri Guðs, svo hann gjæti keypt sér frið hjá útlendum konungum, er hann varð undan að hroðva, en er þeir tóku gull hans og gérsemur, og þraungvudu að kostum hans eins eftir og áður, þá lét hann sækja flurðgod þeirra, til þess að leita aðstodar og huggunar hjá þeim. Esekía var þar á móti guðhræddur maður og góður, og leitadist því við, að vidrétta það, sem fallid hafði undir stjórn fæðurs hans. Náðvændni hans frelsaði og landid frá óvina höndum. Umm það leiti hann kom til stjórnar, höfdu Asýrar steypt ríki Ísraelsmanna, og óð herid þeirra síðan upp til Jerúsalem, svo þeir

gjætu einnig soælt undir sig þessar litlu lenf-
ar af hinu mikla ríki Davíðs. Esekíu var
reynndar kunnugt, að hann hafði eigi lífsafnab
við Afshýra, en hann vonaði á Drottinn, og
aaf þess hvatti Esaía spámadur hann til hug-
prýði. Með spaklyndi mælti hann til hermanna
sinna: „verid vongódir og öruggir, og óttist
eigi Afshýra konúng né hans mikla herlid, því
hann er miklu meiri, sem með oss er enn hon-
um.“ Þonin brást honum og eigi; með ó-
grynni hermanna ummkríngdi Afshýra konúngur
Jerúsalem, og lét mikid yfir sér; en á einni
nóttu drap sverð Drottins 180000 manns í
herbúðum hans, svo hann varð að halda heim
aptur, og hafði farid mikla ófóma för.

Samt sem áður lét Esekía tælast af
medlætinu, og gjörðist drambsamur. Hann tók
eitthvert sinn þunga sótt, og er Esaía spá-
madur hafði reist hann aptur á fætur með að-
frod Guðs og á furðanlegan hátt, þá komu
til hans sendimenn frá konúnginum í Babyl-
on, og áttu að ófka honum til heilla, þar hann
hefði feingid aptur heilsu sína, svo áttu þeir
og að beidast vináttu hans. Esekía fjættist
af þessari miklu virdingu, og sýndi sendimönna-
um alla hina miklu fjárþjóðu, er hann hafði

safnað umm sína laungu og farsælu stjórnatíð, svo að þeir gjætu því heldur dást að ríki hans; en undir einö og sendibodarnir hurfu á burt, kom Ešaía spámadur til konungs og mælti: „fjárffjódu þá, sem þú af metnadi sýndir sendibodum Babilonar, skal Babilonar konungur síðar meir hafa á burt hédun, og í hans borg skulu eptirkomendur þínir þjóna.“

22. S e d e K í a.

Það, sem spámadurinn hafði fyrir sagt, rættist hér umm bil 100 árum síðar, því einungis einn konungur af eptirmönnum Ešekíu átti til að nefnast jafnoki hans. Manassí sonur hans var gudlaus stjórnari, og brenndi jafnvel börn sjálfs sín til virðingar við hin leidu skurðgod. Þó snéri hann sér til Guds á ný, eptir að fjandmenn hans höfðu unnid sigur yfir honum, og fært hann í fjötrum á burt, og stjórnaði hann síðan all vel, eptir að hann slopp úr vörðhaldinu. Sonarsonur hans Jóssíla fetadi í fótspor Ešekíu og lagði allan hug á, að lækna þau hin djúpu sár, sem ríkið hafði feingid, og leitadist við, að endurlífga dögð og Guds ótta, sem þá voru að mestu leiti útlæg orðin. Hátíðlega hélt hann þá í

síðasta finni, áður enn rífið steyptist, Pásta-
hátíð þá, er Móses hafði á stofn sett til
endurminningar umm útsör Ísraelsmanna úr
Egyptalandi, og með áhug og fylgi miklu lét
hann reiða við hið hrörlega musteri í Jerúsalem.
Lofsverð var sjálfan hans, en góðir höfð-
ingjar megna þó eigi að bjarga þeirri þjóð,
sem lýkur augum sínum aptur, svo hún sjái
eigi sielski sitt. Sófía gaf út líf sitt fyrir
velferd landsins, og hann féll í bardaga við
þess fjandmenn. Þeir af sonum hans settust
hverr eptir annann í háseti föðurs síns, og
var einginn þeirra þess verdugur, enda urðu
þeir allir útlendum höfðingjum lýðsfylldir.

Hinn síðasti af þeim, er Sedekía hét,
var öllu heidur gúngumenni enn illmenni, enda
galt hann og mjög synda sjálfs sín og fedra
sinna. Umm tíma var hann skattskyldur hin-
um volduga Nebúkadnesari konungi í Ba-
býlon. Nebúkadnesar hafði áður stutt
hann til ríkis, en dramblátir hershöfðingjar og
oftraust á líðsinni útlends höfðingja nokkurs
tældi umm síðir hinn hvíflýnda konung Sede-
kíu til að bregða trúnað þann, er hann hafði
svarað Nebúkadnesari konungi. Minningar
Jeremíu spámanns komu konungi að eingu

halbi í móti þeirri fíblbirfðu og svikabreytni, því valdamenn ofsóftu spámanninn og miðþyrndu honum, svo honum var í myrkvastofu fastad, og konungur sjálfur þordi eigi, sökum ótta fyrir þegnum sínum, að tala orð við hann, nema leynilega. Loksins kom Nebúkadnesar með her manns, lagdið umm Jerúsalem og tók hana umm síðir með herhlaupi. Reyndar flýði Sedekía og menn hans umm nóttina út úr borginni, en eigi leid á laungu áður enn óvinirnir náðu þeim. Konungur var tekinu höndum, og börn hans drepin fyrir augum hans, og síðan voru bæði augun stúngin úr sjálfum honum. Því næst var hann fluttur í fjötrum til Babilonar og allir hans menn, en fjandmenn brutu niður múrveggi Jerúsalem og brenndu musterid, og gjöreyddu með eldi háreistum húsum hinna völdugu, og öllum fjárfjóðum þeirra. Þannig eyddist land þetta eigi fullum 600 árum fyrir Krists burð, og lýðurinn var fluttur burt í ánaud, og höfðu sendibodar Drottins opt og tíðum fyrir sagt, að svo mundi fara.

23. Spámennirnir.

Eptir Guds alvísu ráðstöfun voru Gynningar

sú þjóð, er trúin á einn og fannan Gud átti að vardveitast hjá, mitt á milli hjátrúar og flurðgodatignunar, uns sá tími kjæmi, er Jesús Kristur, frelsari heimsins, átti að birtast á jarðríki, til að fanngjöra vilja síns foburs, sem sendi hann.

Þessa vegna lét Gud Móses koma á stjórnarlögum Gyðinga, er svo var háttad, að öll lög þjóðarinnar og allar niðurskrípanir hennar voru byggð á trúarbrögðunum. Þjóðin átti að álíta, að Gud, er nefndur var Jehóva, væri í raun rétttri konungur hennar, og hans lög voru hans vilji. Öttkvífl Levís voru prestar, og undir einö yfirbodarar landsins, og áttu að dæma á milli bræðra sinna og fræða þá. Af því þjóðin var heldur illa fíðud, og fylgdi tilhneigíngum skilnínarvitanna, kom Móses á hátíðlegri tíðagjörð með margbreyttum fíðum og fórnfæringum, og átti hún að minna lýðinn á skýldur hans við Gud. Móses sagði því og fyrir, að þeir einir mundu farsælir verða, sem hlýddu flóbúglega lögmálinu og býrkubu trúlega Jehóvu, en hinir, er brennu bódorð Guds, eða féllu til asgubabýrkunar og lasta, mundu verða fyrir þýngstu hegníngu, uns þeir bættu ráð sitt. Þó sú a varð leíðtogi lýðsins

eptir Móses, og á meðan hann lifði, tignadi lýð-
 urinn Gud samkvæmt lögmáli Mósesar. En
 þegar framm lídu stundir og undir stjórn dómar-
 anna, var sjaldan nokkur yfirbodari hjá Ísraels-
 mönnum. Hver og einn lét og lifði eins og hann
 vildi, og lögmálið gleynidist, uns Samúel kom
 fram, og leiddi þjóðina aptur á réttan veg,
 til að hlýðnast lögmáli Mósesar. Í hans
 fótspor fetudu þeir Davíð og Salómon, og
 umm þeirra daga var og lögunum gaumur
 gefinn, og ríkið var þá í blóma sínum. En
 þá er ríkinu var skipt, leid sönn gudsþýrkun
 næstum því undir lok í öllu ríki Ísraelsmanna,
 því er hinar 10 ættkvíslir stofnudu, og tign-
 udu menn þar skurdgod. Þar á móti hélzt
 trú á fannan Gud víð í Júdu ríki, jafnvel
 þó heidnir höfðingjar bruntu opt lögin, og lýð-
 urinn hneigdist þar til skurdgodatrúar, eins og
 náðhlið þjódir þeirra. Dröfin til þess, að
 trúarbrögð Jehóvu héldust betur víð í Júdu
 ríki, enn í Ísraelsmanna ríki, var að nokkrum
 leiti sú, að musternir og prestarnir voru í Jeru-
 salems; svo bar og það til þess, að af ætt Da-
 víðs komu nokkrir góðir höfðingjar til stjórna-

Þó var það einkum spámönnunum að
 þakka, að trúarbrögðin varðveittust, en svo

nefndust menn, er voru útbúnir guðlegum fræpti, og töludu í nafni Guðs til höfðingjanna og þjóðarinnar, og átöldu lesti þeirra, en hughreyfðu þá á neydartímum, og sögðu fyrir óordna hluti. Þeir höfðu spáð lýðnum laungu fyrir framm, að ef hann bætti sig eigi, þá mundi fjandmenn steypa Davíðs konungsstóli, og herleida lýðinn og færa hann á burt í ánaud, og rættist það á dögum Hóseu og Sedekíu. Enn fremur hétu spámennirnir lýðnum, að þegar vanheillir hans hefðu kennt honum, að Guðs ótti væri eina heillamedal þjóðarinnar, þá mundi Guð misfuna lýðnum, og senda hann undan fjandmanna ofi heim aftur til fædurlands hans. Loðsins bodudu spámennirnir og, að Guð mundi á vissum tíma, er hann hefði sjálfur ákveðið, senda þjóðinni konung af kynþætti Davíðs, og skyldi sá konungur vera sonur hans sjálfs, og frelsa gjörvallan heiminn, og sameina allt til Guðsríkis á jörðinni. Allir spámenn tala um þessa frelsara mannfynsins og alls heimsins; þeir tala og um þá heillatíma, sem með hans komu munu koma á jörðríki. Þessi gétur og Davíð, og nálega allar hinær heilögu bækur, og gjöra þær það allar í þeim tilgangi, að búa oss undir komu Krists, svo og

til þess, að bera vitni umm, jafnvel fyrir hinum síðustu ættkvíslum, að Kristur sé af Gudi sendur.

Þessar heilögu bækur hins Gamla Testamenti eru ritadar á ýmsum tímum, og er inntak þeirra margháttad, en allar vitna þær þó umm Gud. Hinar fyrstu bækurnar eru að mestu leiti sagnabækur, t. a. m. bækur Mósesar allar fimm, bók Jósuu, Dómaranna bók, bók Rutar, báðar bækur Samúels, báðar Konunganna bækur, og báðar Kronikubækurnar. Í þessum bókum eru frásögur umm flöpun heimsins, og umm hina fyrstu menn og syndaflóðid, svo og umm forsedur Gyðinganna, og umm þjóðarinnar ásigkomulag allt til hinnar babýlonsku herleidningar. A eftir þessum bókum koma og þrjár sagnabækur, fyrst þeirra er bók Esru, þá bók Nehemíu, þá bók Esterar. Þessar bækur seigja frá sínum tímum. Síðan koma skáldmæli, og er fyrst af þeim bók Jobs, þá Sálmar Davíðs, þá Dróðskvidir Salómonar, og Prédikari hans og Lofkvæði. Þá koma spámenningirnir, fyrst fjórir hinir stærri, Esáia, Jeremía, Esekíel, Daniel; þá tólf hinir smærri, og eru rit þeirra allra sýntri. Nöfn

þeirra eru þessir: Hósea, Joel, Amos, Obadía, Sóna, Míka, Nahum, Habakuk, Sefanía, Haggai, Sakaríá, Malakía.

24. E s r a.

Spámannanna ógurlegu hótanir rættust, og einð heit þeirra. Þá er Gndíngar höfdu verid 70 ár í útlegd í Babilón, steypti hinn voldugi Sýrus rífi þessu. Sýrus var þá konungur yfir Persalandi. Hann gaf Gndíngum leyfi til að halda heim aptur til fædurlands þeirra. Margir af þeim snéru því heim aptur, og var Serúbabel foringi þeirra. Eptir nokkur ár bygdu Gndíngar upp musterid af nýu, og voru þeir hvattir til þess af spámönnunum Haggai og Sakarín. Síðan kom og hinn lögfróði Esra með fleiri Gndínga heim aptur. Esra var af kynþætti Levís. Hann nidurskipaði öllu, einð og sagt var fyrir í lögum Mósesar, því hann gjörþekkti þau og þýddi þau fyrir øðrum, en í Babilón höfdu Gndíngar týnt miklu nidur af móðurmáli sínu, og gleymt síðum fedra sinna. Því halda menn, að Esra hafi safnað hinum helgu ritgjörðum, sem nú eru í Gamla Testamentinu, því eptir

hans daga, eda hér umm bil eptir miðju hinnar 5tu aldar fyrir Krists burd, var eigi tekið neitt nýtt rit inn í þetta heilaga safn.

25. N e h e m í a.

Margir Gyðingar urðu eptir í Babýlon, þegar Perðar tóku þar stjórn, og nokkrir af þeim komust jafnvel til tignar og metorda. Þannig var spámadurinn Daníel í miklum metum bæði hjá konúnginum í Babýlon og Perða konúngi, og jafnvel þó margir öfundudu hann og rægdu hann, var honum samt óhætt vegna þess, að hann óttadist Gud, og hinn almáttugi verndaði hann, svo að hann komst heill og óskemmdur út úr ljónagryfju einni, er konúngur hafði látið varpa honum í, og hafði hann látið fjandmenn spámannsins tæla sig til þess með launsvikum. Þannig varð og stúlka nokkur, er var Gyðingur, og hét Ester, drottning Achasvers Perða konúngs. Og er hinn dramblátí Haman, er var uppáhald konúngs, vildi tortýna öllum Gyðingum í löndum konúngs, af því einhverr af þeim hneigði sig eigi nógu djúpt og audmjúflega fyrir honum, þá fékk Ester frelsað lýðinn frá tjóni, með því að biðja honum lífnar hjá konúngi, og lét kon-

úngur tafa Hama n sjálfan af lífi. Annar Gyðingur, er hét Nehemía, og var ráðvandur maður, komst og í vináttu og mikla upphefð hjá einum af konúngum Persa. En er Nehemía spurdi, að landar hans heima sættu klúgun af nálægum þjóðum, og að eigi var enn búid að gjöra hervirki umm borgina Jerúsalem, þá varð hann hríggur við, og bað konúng umm heimfararlenfi. Konúngur gjörði hann nú að landsstjórnara í Júdeu, og þrátt fyrir öll hrekfjabrögð og óvina hótanir, lét þessi hugprúði og djærfi, og ósérdrægi og ráðvandi fœdurlandsvinur byggja varnarmirki umm Jerúsalem, og skipaði þar stjórn samkvæmt lögum Móse s a r.

26. M a k b e a r n i r.

Gyðingar voru hér umm bil í 200 ár undir yfirráðum Persa; síðan urðu þeir þegnar Alexander s mikla, en eptir hans dauða voru þeir ýmist undir yfirráðum Síra eða Egypta-landsmanna. Einn af hinum sýrlendssku konúngum, er hét Antíókur Epífanes, vildi þraungva Gyðingum til að tafa heidna trú; en þegar konúngur sá, að þeir stóðu í móti með stöðuglyndi, þá tók hann að ofsækja þá

med mikilli grimmd. Nokkru síðar lét Gud mann nokkurn skeraft í leikinn, og koma frammi fæðurlandi sínu til frelsis. Hann hét Mattatía, og var af presta ætt. Hann bardist vasflega í móti fjandmönnum landa sinna, og sýnir hans fimm. Gud blessaði svo fylgi þessara manna, að þeir frelsuðu fæðurland sitt og trúarbræðgin. Þeir gáfu líf sitt út fyrir fæðurlandið, og af þakklátsemi fyrir það gaf þjóðin hinum síðasta af bræðrunum, er Símon hét Makkabei, erfðastjórn í landinu, þar ed ættmenn hans, er nefndust Makkabear, höfðu frelsað lýðinn frá undirokun Síra.

Frá afreksverkum þeirra Makkabea er sagt í tveim sagnaritum, er nefnast Makkabea bætur. Þær eru talðar með hinum apokryfisku bókum, en svo nefnast þær bætur, sem eigi eru talðar með hinum helgu ritum, er safnað er í Gamla Testamentinu. Svo sýnist, sem flestar hinar apokryfisku bætur, t. a. m. sögurnar af Tobíu og Júdit. Jesú Siraks sonar bók og Spekinna bók, séu ritadur á dögum Makkabeanna, 150 árum fyrir Krists burd. En eftir Malakíu, er var samtíða Esru, birtist einginn spámadur framar.

Þett Makkabeanna lét lofsins tælast og

spílltíft af ofmetnadi, hún tók sér konungsnafn, og reyndi til að taka lönd með herskildi, en þá hvarf henni hin forna gjæfan. Sundurlyndi milli tveggja brædra gjörði, hér umm bil 50 árum fyrir Krists burð, enda á konungsstjórninni, svo að hinir síðustu Makkabear voru teknir sem glæpamenn, og afhöfðadir af hinum völdugu Rómverjum, er brutu nú lýð Jéhóvu undir sig.

27. J o b.

Nú höfum vér skoðað hinar helztu frásögur Gamla Testamentisins, og höfum vér séð af þeim, hverðu Gud hefir í 2000 ár stýrt förlögum þess lýðs, er hann vildi, að frelsari heimisins skyldi birtast hjá. Vér höfum séð af því hinn ljósasta vott umm vitsku Guds og gjæðsku, en áður enn vér hverfum nú til frásagna hins Nýja Testamentis umm komu erdurlausnaranis í heiminn og kénningar hans, og umm dauda hans og uppreisnu, þá viljum vér nema af frásögunni umm Job, að dást að speki Guds, enn þótt hann á stundum sendi ofis trofs og mótlætningar, og vér megnum eigi að skynja orsakirnar til þeirrar mæðu, er hann lætur ofis að hendi bera. Bók Jobs kémur

næst á eftir hinum eiginlegu sagnabókum í Gamla Testamentinu.

Job var, seigir í Ritningunni, gudhræddur maður, og var stóradugur, hann átti 7 sonu og 3 dætur. Hann var auga hins blinda og fótur hins hallta, hann huggaði effjur og var faðir fátæfra, hann adhylltist Gud af audmýkt hjartans, og unni mjög spefinni. Hann var því mikils virður af allri þjóð sinni, öldungarnir risu upp í móti honum, til að sýna honum lotningu, og lýðstjórnin þagði, þá er hann talaði. En á svipstundu brenntist heill hans í þið mesta volæði. Einhverju sinni, þá er börn hans voru saman komin til hátíða bríðs á afmælisdeigi elzta bróðurs þeirra, þá kom maður nokkur til Jobs og sagði: úrar þínir voru að plægja, og ósnurnar stóðu á beit skammt þadan, og þá komu ræningjar og felldu verkamenn þína, og rændu kvikfénu á burt, og jeg komst einn undan. En á meðan hann mælti svo, kom annar og sagði: eldur féll frá himni og brenndi upp fjárhúsin ásamt hýrdunum, og jeg slapp einn með lífi. Naumast hafði þessi maður lokið sögu sinni, þegar hinn þriðji kom og sagði: ræningjar gripu úlfalda þína, og drápu menn þína með beittum sverðum, og

jeg hélt einn lífi. Í sama bili kom hinn fjórði
 og síðasti, og sagði: synir þínir og dætur sátu
 glöð að máltíð í húsi frumgétins sonar þíns,
 en hvírfilvindur datt á úr endimörkinni, og
 steypti húsinu og maldi börn þín í sundur,
 en jeg komst einn undan til að færa þér þessi
 tíðindi. Þó þú varð hríggur við, og reif flæði
 sín í sundur og flípti stégg sitt. Sú var
 venja manna í austurlöndum, þá er sorg bar
 þeim að höndum. En þó sorgin svífi sárt að
 Tobi, gjörði hann þó bæn sína til Guds og
 mælti: „nafinn kom jeg frá móðurlífi, naf-
 „inn fer jeg hédan aftur. Drottinn gaf, Drott-
 „inn tók, veggjamað sé nafnið Drottins!“ Mót-
 lætið hafði eigi freistad Tóbá enn til að
 syndga, en nú varð hann fyrir einhverjum hinum
 ógurlegustu veikindum. Kaun og kyli huldu allan
 líkama hans, og nú var hann orðinn svo fátæk-
 ur, að hann gat eigi leitað sér annarrar lækn-
 íngar, enn að fálðra öfku yfir sár sín.kona
 hans frétti hann að, hvort hann tryði enn á
 hinn réttláta Gud? Hinn guðhræddi Tob
 svaraði: „þú talar sem heimst kona. Vetti
 jeg einúngið,“ sagði hann, „að þiggja hið
 „góða af Gudi, og eigi undir einu hið óþægi-
 „lega?“ Söfnuð hinar stórkostlegu þjáningar

feingu eigi freistad Job's til synda, eda veikt elsku hans og traust á Gudi. Umm þessar mundir komu þeir aldavinir hans, til að hugga hann í eynd hans, en er þeir litu hann áleingdar, og þóttust eigi þekkja hann, tófu þeir að gráta, og sátu hjá honum í 7 daga, án þess að mæla orð, því kvæl hans var yfrib mikil. Ungu að síður voru þessir vinir hans svo grunnhyggna og óhollir, að þeir bættu miklu á eynd hans með brigsflýrdum sínum, uns hann tók að veiklast af kvælinni, og kveinadi sárt yfir sínum þúngu álögum, því vinir hans héldu, að einginn væri ófarfæll hér á jörðu, nema hann hefði með sjálfskaparvítum bakad sér þýngri kjör, enn aðrir menn hafa við að búa, og sakir þess lögðu þeir svo hardan dóm og rángan á Job. Nú er og sagt, að rædd Drottins hafi lofsins talad til Job's í þrumuvedri, og átalid hann þannig: „þú ert dramb-
 „látur af dygd þinni, og dirfist að ganga í ber-
 „hogg við hinn alvíska alsherjar herra, þó
 „ráð hans séu óransafanleg, og eingum unnt,
 „að uppgötva hans vega." Job kunnadist og við afbrot sitt, svo Gud fyrirgaf honum það, en átalði vini Job's, að þeir hefðu

med mannlegri vitsfu þóttst stynja huldar
ráðstafanir þess, er öllu stýrir, og eigi fal-
id honum, sem þekkir hjörtun, að leggja dóm
á slíkt. Þó varð síðan alheill heilsu sinnar,
og varð gjæfumadur, hann eignadist 10 börn á
ný, og var alla æfi gudhræddur madur og
spakur, og varð háaldradur.

Frásögur

tefnar saman eptir

Nýa Testamentinu.

1. Heródes mikli.

Eptir hina babýlonsku herleidingu varð albrei frammar vart við, að Gyðingar hneigduft til flurðgodatrúar, því svo sýndist, sem þeir hefðu feingid óbreytanlega virðingu fyrir ordum lög- málsins, sakir þess að ógnanir spádómanna höfðu rætst. Samt voru þeir eigi svo ráðvandi- ir, sem þeim bar að vera. Margt konar lestir- brottuðu meðal þeirra, og í trúarbrögðum sín- um gjættu þeir fremur hinna ytri háttar, t. a. m. fórnar, fóstur, hreinsunar, og fleira þess kyns, heldur enn hins, er æðra var, að elsta Gud framm yfir alla hluti, og náúngann sem sjálfa sig. Einkum má géta manna nokkurra, er köll-

udu sig Farisea eda hina frábæru. Þeir höfðu
 mjög upp á ytri háttu, en voru að öðrum þræði
 fínhelgir hræsnarar, og leitudust eptir munnlofi,
 og vildi koma sér í mikil met hjá alþýðu, en
 rángfærðu hollar fénningar Ritningarinnar með
 flægvitrum útleggíngum og aukafetningum. Þeir
 þuldu lángrar bænir á gatnamótum og í sam-
 funduhúsum sínum, og þegar þeir gáfu olmu-
 usur, létu þeir blása í lúdra, svo allir fíhldu
 spyrja velgjördir þeirra og lofa þær, en leyni-
 lega rændu þeir hús ekkna og födurlausra, og
 ofsóktu sakleysíngja, og bakbitu þá menn, er
 þeim voru betri. Annad félag nefndi sig Sad-
 úsea eda hina réttlátu, jafnvel þó afar fáir af
 þeim fíhentu mjög umm það réttlæti, sem fyr-
 ir Gudi gildir. Sadúséar stærdu sig af dygdum
 sínum, og trúdu eigi, að líf væri til eptir þetta
 líf, það er góðir menn fíhldu öðlast umbun í,
 og vöndir menn hegníngu. Þegar þessir blindu
 leiddogar áttu að vísa mönnum leið, var eigi
 fíyn, þó þorri manna færi villur vegar. Þér
 sjáum því og, að alls fónar lestir, einkum
 dramblæti, og undir einö híd megnasta
 hatur og hin mesta hefndargirni við aðrar
 þjóðir, drottdu á meðal Gyðínga umm það
 leiti, að Jesús, hinn fyrirheitni frelsari, fædd-

ist. Með sárri laungun væntu Gyðingar eptir konungi af kynþætti Davíðs, og höfdu spámenirnir boðað komu hans, en flestir af þeim héldu, að það mundi verða jafnefnt rífi, er hann ætti að stofna, og hugsbodu þeir, að hann mundi eiga að brjóta undir sig alla heidíngja, og hegna þeim hardlega, og gjöra Gyðinga að yfirmönnum gjörvalls heimans.

Því dramblátari, sem Gyðingar voru, því meiri orsøk höfdu þeir til að hata Rómverja, því Rómverjar höfdu svipt þá frelsi þeirra, og sett útlending nokkurn, er undir einöf var hinn grimmasti hardstjóri, upp í háseti Davíðs. Heródes, sem sakir stakra yfirburða sinna var kallaður hinn mikli, fékk konungstígn í Gyðingalandi hjá Agusti keisara, jafnvel þó hann væri af kynþætti Esauís. Heródesi tókst með smjadri og ofrífi og kjænsfu, að komast upp og verða landstjórnari, og með tortryggilegri grímd reyndi hann til að vernda þetta veldi, er hann hafði svælt undir sig. Eftir Makkabea eyddi hann gjörsamlega, og margar þúsundir þegna sinna lét hann afhöfda. Hann hlífði eigi heldur konu sinni, og unni hann henni þó mjög. Einn fórst honum við sonu sína þrjá. Þeir féllu sem fórn fyrir ótta hans og

hardýðgi. Svo dýrt keypti hann hið aumanafn, að heita mikill. Hann þíndist sífellt af fviða og hugaróværd, og var ávallt kvalinn af samvitfku nögum. Að lokunum varð hann skelfileg fæla ættar sinnar, þegnar hans höfdu hann, og síðari tíma menn höfdu viðbjóð á honum. Eptir dauða Heródesar skipti Agustur keisari rífinu milli þriggja sona hans, og fékk Arkelás Júdeu og Samariu, en Heródes Antipas Galíleu. Báðir þessir bræður voru vondir menn, svo Rómverjar steyptu þeim loksin frá völdum, og létu landshöfðingja síðan stjórna rífinu, og átti bæði höfudpresturinn og ráðid, er í voru prestar og löglaerdir, að vera honum hlýðnir og auðsveipir. Þriðji sonur Heródesar hafði að eins lítid fylki til forráða, og stýrði hann því til dauðadags með réttvísi og hyggindum.

2. Jesú fæðing.

A meðal þeirra manna, er með guðhræðdri eptirlaungun væntu eptir komu frelsarans, eins og spámennirnir höfdu fyrir sagt, var ráðvönd stúlka nokkur, er hét María, og var af kynþætti Davíðs. Hún átti heima í borginni Nadsaret í Galíleu, og var lofud timburmanni

nokkrum, er hét Jósep, og var af sömu ætt. Hún var einmitt sú kona, er Gud hafði kjör-
 id til að verða móðir frelsarans. Næstum því undir lof stjórnað Heródesar mikla var
 Maríu boðað af eingli Drottins, að hún skyldi son fæða, og skyldi hún nefna hann
 Jesús, það er: frelsara, því hann skyldi vera sonur hins hæsta, og drottna eilíflega í
 ríki Guds. Aðdánlegt er, að svo vildi til, að þó foreldrar Jesú ættu heima í Nadsaret, fædd-
 ist hann samt, einn og spámadurinn Mikka hafði fyrir sagt í hinum 5ta kap., í borginni
 Betlehem, þar sem Dauid konungur var bor-
 inn. Svo stóð á, að umm þessar mundir lét
 keisarin birta það boð, að allir Gyðingar skyldu safnast, hverr til sinnar ættjardar, svo
 þeir yrðu teknir þar í skatt. Jósep og María urðu því að fara til Betlehemar, en þar eð-
 bær þessi var lítill, urðu þau að þiggja her-
 bergi í úthýsi nokkru, er kvífé var í. Á þeim
 stað fæddist frelsari heimsins, og var reisad-
 ur dulum, en einglar Drottins boðudu með gud-
 legum loffaungvum komu hans í heiminn smala-
 mönnum nokkrum, er geymdu hjördir sínar á
 því svæði, enda urðu þessir menn fyrstir til
 að sagna þessu nýfædda barni, sem sýni Guds.

Síðan vidurkénndu tvö gudhrædd gamalmenni, Símon og Anna, að híd nýfæddi barn væri hinn fyrirheitni frelsari heimsins. Og litlu síðar komu jafnvel þrír spekingar frá austurlöndum til Jerúsalemar, til að fréttu þar, hvar hinn nýfæddi Messía væri, því þeir höfðu séð stjörnu eina, er þeir héldu, að ætti að boda fæðingu hans. Heródes komst á snodir ummætta, og kalladi ráðib saman í flýndi og spurði, hvar Messía mundi vera. Ráðherrarnir svörudu, að eptir sögn Mikú spámanns ætti hann að fæðast í Betlehem. Hinn brögðótti Heródes sendi því vitringana til Betlehemar, og bad þá að láta sig vita, þegar þeir hefðu fundið barnið, svo hann feingi einnig vottad hinum komanda frelsara lotningu sína. En undir eins og spekingarnir höfðu fundið barnið Jesús í Betlehem, og fært því dýrmæt- ar gjafir, voru þeir advaradir í draumi, og fóru því adra leid heim til sín aptur, en Jósep og María flýdu eptir álíka advörun með barnið til Egyptalands. Nú sem Heródes varð þess vísari, að spekingarnir höfðu ónótt svið hans, lét hann birta híd grimmdarfulla bod, að drepa flýlði öll börn í Betlehem, þau er yngri væru enn tvævetur, og var hann svo fát-

vís, að hann vonaði, að hann mundi þannig fá ráðið af dögum konungssefni þetta, er von var á af kynþætti Davíðs.

3. Jóhannes skírari.

Hálftu ári fyrir Krists burð fæddist Jóhannes, er Guð hafði fjórid til að greiða veg Jesú, og boda Gyðingum komu hans. Fadir Jóhannesar var af presta ættum, en móðir hans var frændkona Maríu móður Jesú. Þegar Jóhannes var þrítugur að aldri, gaf hann sig framm, og tók að fræða lýðinn, líft og hinir fornu spámenn höfðu gjort. Hann var í stórunninni kápu úr úlfaldahári, og hafði ól-arbelti umm mittid, og hann lifði á eingisprettum *) og skógarhunangi. Mikill fjöldi manna þusti til hans, og héldu að þeir sæu Elíu eða einhvern annann af hinum gömlu spámönnum.

*) Eingisprettur er skorkvífinda tegund; þær eru grænar og gráleitar á lit, og á stærð við mús, og með litlum vængjum og lærum. Þær lifa bæði á vösteingjum og í dælum, og eru víða í útlöndum og almennar mjög í austurlöndum, og þekkjast jafnvel austur á Noreigi, að vitni Ströms, og eru víða hafðar til matar.

um, þar sem hann var, og jafnvel stjórna-
ráðið sjálfst lét spyrja hann að, hvort hann
væri eigi Messía eða einhverr af hinum gömlu
spámönnum. En Jóhannes svaradi þeim,
að hann væri einungis sú rödd, er spámennirnir
hefdu sagt, að greiða skyldi veg Drottins, því
eptir sig mundi annar sér æðri koma framm, hver
skóþvingi hann væri eigi verdugur að lenka.
Höfundinntakið úr kénningum Jóhannesar
var, að allir skyldu þegar bæta sig, því himna-
ríki, það er: innleiðsla Jesú trúarbragða, væri
nálægt. „Drin," sagði hann, „er þegar sett
„við rót á hverju tré, svo að hvert það tré,
„sem eigi ber góðan ávæxt, skal hoggva, og
„kasta því í eld." Allar þá menn, er trúðu orðum
hans, lét hann fara niður í Jórdansá, og skirði
þá þar til vitnis umm, að þeir vildu víður-
kenna Messíu, og snúa sér frá syndsamlegri
breytni.

Þegar Jóhannes hafði undirbúið menn
í hálfst ár undir komu Krists, sókti Jesús sjálf-
ur á hans fund og beiðdist skirnar. Jóhann-
es taldið fyrst undan því og sagði: „jeg hef
„öllu meiri þörf á að skirast af þér, en þú kém-
„ur þó til mín." Jesús svaradi: „sá er vilji
„Gæðs." Jóhannes skirði hann því, en þeg-

ar lausnarinn sté upp úr vatninu, sjá! þá sté andi Guds ofan frá himnum í dúfu lífingu, og stöðnæmdist yfir honum, og redd hins hæsta sagði: „Þetta er sonur minn elstulegur, „er jeg hefi velpóðnaun á.“

Eftir að Jesús var skírdur, hélt Jóhannes á framim enn umm hrið að skíra og kenna, enn þótt hann vissði ávallt öllum til Jesú, og sagði, að hann væri sendur af Gudi, og ætti að bera allar syndir heimsins, og Jóhannes vidurkénndi með audmýkt, að Jesús væri allri mannlegri tign ædri. Jóhannes átalði með alvörugéfní lesti hinn voldugu og löglærðu, og eins alþýðunnar, og er Heródes hafði kúgað einn af bræðrum sínum til að stjálja sig við konu sína, er Heródesíadur hét, og gékk Heródes síðan sjálfur að eiga hana, þá átalði Jóhannes hinn mikla höfðingja án manngreinar álits fyrir þessa rángæleitni hans. Heródesíadur varð æf við þessar aðfinningar, og brann af heit til Jóhannesar, og húu fékk hinn breiðta konung til að láta varpa honum í myrkva-stofu, en þó varð eigi hefndargirni hennar og drambi fullnægt með øðru, enn blóði hins saklausá manns.

A hátíð einni við hrið Heródesar

danðadi dóttir Heróðíadar fyrir konungi, og fannst honum svo mikid umm danðleika hennar, að hann hét að veita henni hveru þann hlut, er hún vildi til nefna, og þó það væri hálft ríki hans. Hin unga höfðingjadóttir var í efa umm, hvers hún skyldi helst beidast, og ráðgadið því umm það við móður sína, en hún bað henni undir eins að óska, að sér yrði fært á fati höfud Jóhannesar. Stað-
ugur samþykkti Heródes þetta grimma boð, en svívirðileg drambsemi hans knúði hann þó til að fjósa heldur, að saklaus maður væri drepinn, enn að hann sjálfur geingi á gálaust heit sitt. Þannig lét Jóhannes líf sitt sem sann-
leikans vottur.

4. Jesús á barnsaldri í musterinu.

Megar foreldrar Jesú spurdu, að Heródes mikli var andadur, snéru þau aptur til Gyðingalandis; en af ótta fyrir hinum grimma Arkelási þordu þau eigi að taka sér bólfestu í Betlehem, og fóru því til Naddsaretar í Galíleu, því þar höfðu þau áður búid. Í þessu héraði, er var mjög afflékkt, og sakir fávitstu manna mest vanvirðt á öllu Gyðingalandi, ólst Jesús upp hjá sínum ráðvöndu foreldrum, uns hann

var þrítugur. En heilög Ritning hefir umm þenna hlut æfi Jesú einungis þá frásögu, er nú skal gétid.

Þegar Jesús var 12 ára gamall, fóru foreldrar hans til Jerúsalem til Páskahátíðarinnar, eins og þau voru von, og var Jesús með þeim. En er hátíðinni var lokid og þau fóru heimleidis aptur, varð barnið eptir, án þess þau Jósep og María vissu, því þau héldu, að Jesús væri farinn heim á leið með einhverjum af samferdamönnum þeirra. En er þeir voru allir saman komnir fyrir utan Jerúsalem um kvöldið eptir fyrsta áfángann, og einginn af frændum þeirra hjóna eða fúningjum vissi neitt umm Jesús, þá snéru þau aptur til Jerúsalem til að leita hans þar. Eptir þrjá daga fundu þau hann. Hann sat í musterinu mitt á milli kénisfedranna, og hlýddi á þá og spurði þá, og allir, sem heyrdi til hans, furdudu sig á hans stynuga tali. Foreldrar Jesú urðu sjálf hiska, er þau fundu hann þar, og móðir hans sagði við hann: sonur minn! hvi breyttir þú svo við okkur? Vid faðir þinn höfum leitað þín ángurvær. En þó Jesús, er var Guds sonur, væri hafinn upp yfir alla menn, var hann samt andspeip-

ur foreldrum sínum, og svaradi blíðlega: „hví leitudud þið að mér? eða vissuð þið eigi, að mér ber að gjöra verk fæðurs míns?“ Þetta skildu foreldrar hans eigi. Nú varð hann þeim samferða, og tók þroska að aldri, og eins í vitstu og náð hjá Gudi og mönnum. Hafi nú Jesús sjálfur auðsýnt svo mikla virðingu, blíðlyndi og hlýðni jafnefnum foreldrum sínum, hverju miklu fremur bæri ofs þá eigi, að elska vora foreldra og heidra þá, svo sem Gud hafði þegar boðið í lög máli Mósesar.

5. Kénningar Jesú.

Þegar Jesús var nálaga þritugur að aldri, lét hann Jóhannes skíra sig, og kom þá framm sem sá, er spámennirnir höfðu boðað, að verða mundi frelsari heimsins, og stofna skyldi ríki Guds á jörðinni.

Jóhannes skírari hafði þegar vakid menn til íhugunar, og enn fremur hlutu kénningar Jesú og fraptaverk hans, að vekja menn til enn meiri lotningar og undrunar. Höfundinn-takid í kénningum Jesú var einkum þetta: „Gud er andi, því eiga þeir, sem tilbiðja hann, að gjöra það í anda og sannleika. Svo elskarði Gud heiminn, að hann gaf ofs eingétinn

son sinn, til þess að hverr sá, er á hann trúir, týnist eigi, heldur hafi eilíft líf. En það er eilíft líf, eda með öðrum ordum: leidir til eilífrar sælu, að hverr einn trúi á einn og sannan Gud, og á Jesús Kríst, þann er hann sendi, því hann og faðirinn eru eitt. En þó skal eigi hverr sá, er seigir: Jesús herra! sá inngaungu í Guds ríki, heldur sá, sem gjörir vilja fæðursins, sem á himnum er. Þú átt að elsta Gud af öllu hjarta þínu og framm yfir alla hluti, því það er fyrsta og mikilvægasta skyldan, en önnur aðalskyldan er þessari lík: elsta náunga þinn einn og sjálfan þig. Ekkiert gagnar það neinum manni, þó hann eignist allan heiminn, ef hann týnir sál sinni. Því sá tími kemur, að sonur Guds mun dæma bæði lifendur og dæda, og þá munu þeir, er gott hafa gjört, hljóta eilífa sælu, en hinir, er illa breyttu, eilífa hegningu. Þess vegna skulum vér kappkosta, að líkjast vorum himneska fædur, er lætur sína sól renna upp yfir vonða og góða, og rigna yfir réttláta og rángláta; því eigi fellur einn titlingur á jörðu án hans vilja, en þegar vér leitum hans aðstodar, vill hann skydja vanmætti vort, og af náð sinni fyrirgefna ofs vorar syndir."

Kénningar Jesú voru optast nær innifaldrar í stuttum greinum, er audrest var að hugfesta, og innrættu mönnum hin mikilvægustu sannindi með fáum, en glöggum og ljósum orðum. Opt kom hann og kénningum sínum fyrir í fagrar frásögur, er myndadar voru eptir því, er optast ber við í lífinu. Slíkar frásögur falla meun bæmisögur. Þetta gjörði hann til þess, að hann feingi því heldur áheyrn hjá lýðnum, og gjæti því betur vakid eptirteft hans. Margir þustu því til þessa guddómlega fræðara, til að hlusta á abríkar og háleitar ræður hans, er voru svo mjög fráleitar ræðum vitringanna og hinna bóklærðu manna á þeim dögum. Jesús kénndi eigi einungis í forgarði mustlerisins og í samfundshúsum Gyðinga miklum fjölda manna, er líftust villuráfsandi sandum lýrðislausum; hann kénndi og við fjallarætur og á fjáarströndum og í endimörkum, og þar hlómadi rödd hans til huggunar og upphvatningar og vegleidslu hverjum þeim, er með audmjúfu og trúdu hjarta leitadi hans, er var uppíprettu sannleikans og lífsins. Þegar Jesús kénndi við fjáarstrendur, varð hann optar enn einu sinni að fara út á flíp, er nálægt voru, því svo

streyndu margir að honum, og bodaði hann þaðan lærdóm sinn. Maður nokkur, er hét Nifodemur, og var einn af hinum lærðu Fariseum, og var jafnvel meðlimur stjórnarráðsins, kom til Jesú á náttarþeli, því hann þorði eigi að koma til hans á björtum deigi, og vildi fræðast af honum. Nokkru síðar gjörði ráðid út flugumenn til að handtaka Jesú, þegar hann var að féna lýðunum í forgardi musterisins, en þeir hurfu optur við svo blíð, því þeir urðu yfirbugaddir af abli orða hans, „því einginn maður hefir,“ sögðu þeir, „nokkurn tíma talad honum líft.“

Með hógværd og blíðlyndi átalði Jesús bresti sinna hreinsfilnu lærisveina, og sýndi þeim með ordum og dæmi sjálfs sín, hversu þeir ættu að breyta. „Ærid af mér,“ sagði hann með öllum rétti, „því jeg er hógvær og af hjarta lítilátur.“ Þegar lærisveinar hans kröfðu, að hann skyldi láta eld falla ofan frá himni, til að tortýna mönnum nokkrum, er hófðu úthýst honum, þá svaraði Jesús: „mannsins sonur er eigi kominn á jarðríki til að tortýna mönnum, heldur til að gjöra þá farsæla.“ Eitt sinn móttuist lærisveinar hans umm, hværr þeirra væri mestur; þá sýndi Jesús þeim

úngbarn eitt og mælti: „nema þér verðið einś
 „og börn,“ það er: audmjúfir og ástúðleigir,
 „þá fáið þér eigi komist inn í Guds ríki.“
 Með þolgjæði ummbar Jesús breiðfleifa læri-
 sveina sinna, þó þeir miðfildu opt kénningar
 hans, og létu mjög opt óttasullt vantraust
 ráða fyrir sér, og höfðu næstum ætíð hugfast
 jafnnefnt veldi og álit; „því,“ svo sagði Jesús
 undir burtför sína, „eins og fadirinn elskar mig,
 „eins hefi jeg elskað yður; jeg nefni yður eigi
 „þjóna mína, heldur vini, og jeg fjøri yður
 „til þess, að þér skildud ávært bera.“ Þar
 á móti refsadi Jesús með hardri alvörugéfní
 hinum stínhelgu Fariseum og hinum löglærðu,
 því þeir voru magnadir í sínum syndum, og
 tældu lýðinn, og byrgdu eyru sín fyrir sann-
 leikans rödd; og svo mjög kvad að vondsku
 þeirra, að þeir ósóftu Jesús og bakbitu hann,
 þvert á móti betri sannfæringu þeirra. „Var-
 „ist,“ sagði Jesús við lýðinn, „að líkjast Far-
 „iseum og hinum löglærðu, því þeir eru lík-
 „ir fólkdum grófum, er fagarar eru að utan,
 „en að innan fallar af fúa og eitri. Þeir eru
 „eins og úlfar í saudarklædum, þeir þjá lýð-
 „inn með þúngbærum álögum, sem eru manna
 „bódord, en eigi vilji Guds, og leynilega ræna

„þeir ekkjur og fœdurleysingja. Þei hræsnur-
 „um þeim, því þeir fá eigi komist hjá ei-
 „lífri hegningu.“

Slíkur fræðari var Jesús, því sagði hann
 og: „komid allir til mín, sem þreyttir eruð
 „og þunga eruð þjáðir, jeg skal veita yður
 „hvíld. Ef mitt er þarflegt, og byrði mín
 „er létt. Mín kénning er eigi kénning sjálfs
 „mín, heldur hans, er mig sendi, og hverr sá,
 „er vill gjöra hans vilja, mun komast að raun
 „umm, hvort kénning þessi er frá Gudi kom-
 „in, eða jeg tala af sjálfum mér.“ Því sagði
 og Pétur, einn hinn helzti af lærisveinum
 hans, þegar Jesús spurði hann, hvort hann
 vilbi yfirgæfa sig, eins og margir aðrir, af
 því þeir skildu eigi, hvað hann sagði, þá svar-
 aði Pétur: „herra! seigir hann, hvert eigum
 „vér að fara? þú hefir eslaust ord eilífs lífs.“
 En undir þessi ord Péturs tefur hverr og
 einn trúadur maður fríðinn umm lausnarans
 kénningu, sem enn talar hið sama í heilagri
 Ritningu til vor allra.

6. Dæmisögur Jesú.

a) Afuryskjumadur.

Afuryskjumadur nokkur gekk út til að fá, en þegar hann sáði, féll nokkud af korninu í gøturnar, og annadhvort tróðst niður eða það var etid af fuglum loptans; sumt féll í grýtta jörd, þar sem jarðvegur var lítill, og spratt reyndar fljótt upp, þar ed það lá ofarlega, en er sólin schein á það, skrælnadi það og visnadi, af því það vantadi rötfestu og vidurværi. Nokkud af sædinu féll og á milli þyrna, þeir spruttu upp með því og kjæfdu það bráðum niður; en nokkud féll í góða jörd, og bar ávört, sumt hundradfaldan, sumt sextugfaldan, og sumt þrítugfaldan. Hverr sá, er hefir eyru að heyra með, hann heyrir.

Jesús hefir sjálfur útlagt þessa dæmisögu fyrir ofð þannig: þegar einhverr heyrir ord mín eða les þau, og skilur þau eigi, þá kómur hinn vondi og tekur á burt það góða sæði, er sáð var í þess manns hjarta; þetta táknar það sæði, er á gøturnar féll. Sumt féll þar á móti í grýtta jörd, og þýdir það, að margir heyra orðid, og veita því vidtöku með

fögnudi, en það festir eigi rætur í hjörtum þeirra, og helzt því að eins við umm stundarsafir, og þegar-mótlæti og ofsófnir bera þeim að höndum, þá leidast þeir undir eins afvega. En það sæði, er féll á milli þyrna, þýðir, að margir heyra kénninguna og medtaka hana, en ummhyggja fyrir þessu lífi og táldrægni audæfanna fjæfa kénninguna niður, svo að hún ber eingan ávært. Og það sæði, er féll í góða jörð, þýðir kénninguna, þegar menn heyra hana og stillja hana, og bera ávært, er verður þó miðjafn, eptir því, hvað gáfum manna og fjörum er miðjafnt háttad. Jesús er því sjálfur afurprfjumadurinn, kénning hans er sæðið, er sáð 'var, en hinar miðjöfnu jarðtegundir tákna margvíslega áheyrendur hans, t. a. m. Farísea, lýðinn, Júdað og lærifveinana; og vér gétum, stutt yfirfarid, séð, að dæmisaga þessi er í mynd við starfa sérhvers fræðara, er leitast við að fá gagnlegu sæði vitstunnar í hjörtu hinna úngu, í þeirri von, að það muni einhvern tíma bera fagra áværtu dygðanna. Hinn gálausí og hirdulitli, og lauslyndi og þerótti lærifveinn gabbar alla von hans, og ónýtir alla hans fyrirhöfn.

b) Sjartagjæðsfa samversfs manns.

Ginn af hinum löglerdu kom til Jesú, og spurdi hann, hverðu þeim manni bæri að hegða sér, er vildi verða sáluhólpinn; þetta gjörði hann eflaust til þess, að láta í ljósi slægvitsku sína. Jesús svaradi honum: „hvad er bodid umm þann hlut í lög máli Mósesar?“ „Þú átt að elska Gud af öllu hjarta þínu,“ sagði hinn löglerdi, „og náúnga þinn sem sjálfan þig.“ „Réttu svaradir þú,“ anðadi Jesús, „brenntu svo, og þá munt þú hólpinn verða.“ Hinn löglerdi fann ofur vel, hverðu mikid vantadi á, að hann gjæti fullnægt þessum lagabodum, en hann var þó of stórlátur til að fannast við veikleika sinn, og leitadi því undanbragda og sagði: „hverr er þá náúngi minn?“ Jesús sagði honum þá dæmisögu þessa:

Modur nokkur ferðadist frá Jerúsalem ofan til Serífoar. Ræningjar réðust á hann á leiddinni, rændu hann flædum og bördu hann, geingu síðan á burt og skildu hann eptir hálfdaudan. En svo bar við, að prestur nokkur fór hinn sama veg, hann sá áumíngja þenna, en hélt samt á framm ferð sinni. Eins forst Levíta nokkrum, er átti leidd umm á sama

stad, hann kom all nærri hinum lemstrada og
 sá hann, en fór þó framm hjá honum. Síðan
 bar þar að samverskan ferdamann, hann leit
 mannian og aumkvadist yfir hann, og gekk
 að honum, og þvodi sár hans með vidsmjöri
 og víni og batt umm þau, og lypti honum
 síðan upp á eyf sinn, og flutti hann til manna-
 bygda og hjúkradi honum vel. Daginn eftir
 hélt hann leingra á framm, en áður enn hann
 fór af stad, tók hann upp tvo peninga, og gaf
 húsráðandanum og mælti: hjúkradu mannum
 vel, og ef þú kostar meira til enn þessu, þá
 skal jeg borga þér það, þegar jeg fer hér
 umm aptur.

„Hvad virðist þér nú?“ sagði Jesús við
 hinn löglerda, „hverr þeirra þriggja reyndist
 „náungi þessa manns, er ræningjar höfdu mis-
 „þyrmt?“ Hinn löglerdi svaradi: „sá, sem
 „gjörði misfunarverkið á honum.“ Jesús sagði:
 „brenntu þá eftirleidis honum líft.“ Hverr sá,
 sem staddur er í neyð og skorti, og vér megn-
 um að bjarga, er bróðir vor, hverrar þjóðar
 sem hann er, eða trúarbragða eða stéttar, því
 hverr og einn maður er vor náungi, er ofþ ber að
 elfa.

e) Misfunarlaus samþjón.

Gitthvert sinn spurdi Pétur lausnarann, hverðu opt hann ætti að fyrirgefa náunga sínum, eða hvort eigi væri nóg, að fyrirgefa honum 7 sinnum. „Dnei!“ svaradi Jesús, eigi 7 sinnum, heldur 7 sinnum 70 sinnum; en til þess að innræta lærisveinum sínum enn betur þá fýldu, að vera ætíð sáttgjarnir, þ. e. fúsir til að fyrirgefa sérhverja mótgjörd eða rángsleitni, þá sagði hann þeim þessa dæmisögu:

Konungur nokkur hélt einhverju sinni skulda reikning við þjóna sína, og kom þá einn fyrir hann, og átti að gjalda honum 10000 talenta*). Þar ed hann hafði ekkert til að borga með, þá bauð konungur, einn og venja var í fornöld, að selja hann, og konu hans og börn, og allt, er hann átti. Þjóninn féll konungi til fóta og mælti: haf holinnæði við mig, jeg skal borga þér allt. Þá aumkvadist konungur yfir hann, og lét hann lausan og gaf honum upp alla skuldina. Þjóninn gekk síð-

*) Eitt talent er á við 750 ríkisdali túsundt myndar, og hefir skuldin þá verið 7,610000 ríkisdala (7 millíónir, sexhundrað og tíu þúsundir ríkisdala).

an á burt, og mætti í sama bili einum af samþjónum sínum, er átti að gjalda honum 100 peninga*). Þenna mann handtóf hann, greip fyrir fverkar honum og sagði: gjald þú mér skuldina, sem jeg á hjá þér. Þá varpaði samþjóninn sér flötum að fótum hans og mælti: hafdu þolinmæði við mig, og skal jeg þá borga þér alltsaman. En hann vildi eingan frest gefa, og lét snara honum í myrkvastofu, uns hann hafði borgað skuld sína. Konungur komst síðan að þessari breytni hans, og lét kalla hann fyrir sig og sagði: alla þína skuld gaf jeg þér upp, illur þegn! af því þú hadst mig vægðar; áttir þú þá eigi að vera misskunsamur við samþjón þinn, eins og jeg var misskunsamur við þig? Konungur seldi hann síðan mönnum í hendur, er fylldu hegna honum. Þannig mun og minn himneski faðir breyta við yður, þegar þér fyrirgefist eigi af hjarta bróður yðrum yfirskjónir hans við yður.

*) Hverr peningur er á við 12 skilðinga eptir dansfri kúrantsmýnd. Sjá Birch's Gamle og Nye Testamente Historie, 4de Udgave, 1798, bls. 402 — 3.

d) Dómari og ekkja.

Á einum stad var dómari nokkur, er meira mat hysli manna og gjafir enn réttvísi. Fátað ekkja ein var og á sama stad. Hún varð fyrir órétti af vondum mönnum, og fór því á fund dómaraðs og bad hann aðstodar, en hann var dauðshyrður við fjærumátum hennar. Hún hélt samt á frammþrábeidni sinni og bad hann ásjár, uns hann umm síðir lét leidast til að líta á mál hennar, eigi svo mjög af því, að hann áliti, að sér bæri svo að gjöra, heldur til hins, að hann gjæti loðast við leingri þrábeidni hennar. Fávíslega breytir samt hverr fá, er stællir eptir slíkum dómara; en hinn er og heimstæur, er vonar, að hann með bænum sínum fáí breytt Guds alvísu ráðstöfun; þar á móti ákallar hinn ráðvandi Gud með fulltrausti, því hann vidurfénnir, að hinn alvísí velt fyrir framm, hvað honum best hagar.

e) Verkamenn í vínardi einum.

Þétur spurdi Jesús einhverju sinni, hver laun lærisveinar hans mundu fá fyrir það, að þeir hefðu yfirgefid allt og fylgt honum? Jesús

svaradi, „ad hverr sá, er hefði yfirgefið ætt
„sína og eignir sínar til að fylgja sér, mundi
„sá hundradföld laun í eilífu lífi.“ Til þess
að lærifóeinarnir fíldu samt eigi hugsa, að
sá, er gefur út eignir sínar eða líf sitt fyrir sakir
fannleikans og réttvísinnar, ætti laun fílin
af Guði, þá sagði hann þessa dæmisögu:

Maður nokkur, er átti víngharð, gekk út
snemma morguns til að leigja sér verkamenn,
og þegar þeir voru áfáttir orðnir við hann
umm daglaunin, þá sendi hann þá til vinnu
í víngharðinum. Umm 3du stund eða dag-
mál gekk hann út aftur, og leit nokkra dag-
launa menn standa á torginu aðgjörðalausá,
og mælti til þeirra: farid þér og í víngharð
minn, og jeg mun gefa yður það, sem fann-
gjarnlegt er. Síðan fóru þeir út í garðinn.
Umm 6tu og 9du stund gekk hann enn
út, og gjörði hið sama. Loksins gekk hann
út umm 11tu stund, og fann enn nokkra
standa á torginu yðjulausa, og mælti: hví
standid þér hér allan daginn yðjulausir? Þeir
svörðu: af því eingin vinna hefir búið oss.
Þá sagði hann: farid þér og út í víngharð
minn; jeg skal gefa yður eins og réttvíst er.
En er kvöld var komið, þá sagði eigandi

víngarðsins við ráðsmann sinn: þalladu á verkamennina, og gjald þú þeim kaupid, og byrja þú á hinum síðustu. Nú komu þeir, er leigdir voru umm 11tu stund, og fékk hverr þeirra full daglaun, og einn hinir. En er hinir fyrstu komu fram, þeir er leigdir voru umm dagmála bil, væntu þeir eptir, að þeir mundu fá meira kaup, en hverr þeirra meðtók sína daglaun, er áfvedin voru. Þá tóku þeir að mögla í gegn eiganda víngarðsins, og sögdu: þessir síðustu hafa eigi unnid nema eina stund, og þó hefir þú gjört þá jafna osk, er borid höfum hita og þunga dagsins. En hann svaradi þeim: vinur! eigi gjöri jeg þér rángt til; höfum við eigi ordid ásjáttir umm áfvedin daglaun? þú tekur þín laun, og þau bera þér; en jeg vil gjalda einn mikid þeim mönnum, er síðast komu, einn og jeg géld þér, eda á jeg eigi með, að gjöra af mínu, hvad sem jeg vil? eda mislíkar þér, að jeg gjöri öðrum gott?

Þessi frásaga varar osk við einum hinum ljótasta lesti, en það er öfundin, sem er sjálfselfunnar lánngesta dóttir, og móðir hinna skammaleguustu glæpa (Kain, Cál); svo minnir frásaga þessi osk og á það, er

Jesús seigir á øðrum stad: „Þegar þér gjörð
 „það, er skyldan býður, þá seigid: vér erum
 „ónýttir þjónar, því vér gjörðum það eitt, er
 „skyldan bauð ofs“. En vér megnum eigi
 svo mikid, sem að fullnægja skyldum vorum,
 og því síður hæfir ofs, að telja til verðlauna,
 enn þótt vér, með aðstod Guds, gétum fram-
 fæmt eitthvad gott. Vér höfum því eingan
 rétt, til að beiðast launa fyrir það hjá Gudi,
 og allt það gott, er vér øðlumst, þiggjum vér
 af góðgjarnri hendi hans að gjöf, og án
 þess að vér vinnum til. Allra sízt fær maður,
 jafnvel þó hinn dygdugasti maður sé,
 krafist þess, að sér skuli vegna vel hér á
 jörðu. Værd samvitskunnar, og fridur við
 Gud og sjálfan sig, eru þau daglaun, er Gud
 hefir ætlað ofs, og þau øðlast hverr sá, er
 dyggilega vinnur í vínardi Drottins.

f) Verðslunar peningar.

Aludmaður nokkur ásetti sér einhverju sinni, að
 ferdast utanlands, en áður enn hann fór af
 stad, kalladi hann þjóna sína fyrir sig, og
 fékk þeim mikid af fé sínu til forráða. Ein-
 um fékk hann 5 talent*), øðrum 2, og hin-

(* Sjá skýringargrein á bls. 108.

um þriðja 1, allt eptir því, sem hann áleit
 hvern þeirra hæfan til; síðan hélt hann á
 burt. Sá, er hafði feingid 5 talent, fór og
 verðsladi með þeim peningum, unð hann hafði
 unnid á þeim önnur 5 talent. Eins fór hinn
 að, er hafði feingid 2 talent; en hinn þriðji, er fékk
 einúngis 1 talent, gekk á burt, og gróf sér
 holu í jörd, og geymdi í henni lánöfé herra
 síns. Laungu þar eptir kom herra þessara þjóna
 heim aptur, og krafði þá reifnings. Þá gekk
 sá framm, er hafði feingid 5 talent, og lagði
 þau framm, svo og hin 5, er hann hafði á
 þeim unnid. Hann mælti: herra! seigir hann, þú
 fékkst mér í hendur 5 talent, og jeg hefi unn-
 id önnur 5 á þeim. Þá svaradi herra hans:
 vel er áhaldid af þér, og hefir þú reynst góð-
 ur þjón og trúlyndur, því þú fórst trúlega með
 þetta, þó lítid væri, og nú mun jeg setja þig yfir
 miðid; far þú því inn til fagnadar með herra þín-
 um. Allt eins dádift herrann að hinum, er
 hafði unnid 2 talentin. En þá kom og hinn
 þriðji framm, sá er hafði feingid einúngis 1
 talent, hann sagði: herra! jeg vissi, að þú
 ert hardseiptinn maður, því var jeg hræddur
 ummig, og gróf peninga þína í jörd, og
 eru þeir nú hér aptur. Herrann svaradi hon-

um: fyrst þú, vondur þjón og latur! víðir, að jeg er madur hardskiptinn, þá áttir þú því heldur, að verja svo peningum mínum, að jeg gjæti nú feingid þá aptur með leigum. Takid því talentid af honum, og fáid þeim manni í hendur, er hefir hin tíu talentin, því þeim manni, er hefir, skal gefast, en frá þeim manni, er eigi hefir, skal taka það lítid, er hann hefir þeigid. Kastid því ónýtum þjóni þessum út í myrkrid, þar sem óþ er og gnýstur tannanna.

Skaparinn hefir veitt öðs öllum margháttada eiginlegleika, og ýms tæfifæri til að nota þá. Hinn lati, og sá, er eyðir lífinu í glensí og munadi, breytir líft þeim þjóni, er gróf peninga herta síns í jörð, og er álíft hegning honum víð; gáfur hans döfna, svo að hann verður óhæfur til vistarveru með Guði.

g) Farisei og tollheimtumadur.

Við menn nokkra, er reiddu sig á bygd sína, sagði Jesús einhverju sinni: tveir menn geingu upp í musterid, til að biðjast fyrir; annar var Farisei, en hinn var tollheimtumadur. Fariseinn stóð sér, og badst þannig fyrir: jeg þakka þér, Guð! að jeg er eigi eins og aðrir menn, ræningjar eða rángsleitnismenn eða frillulífs-

menn, eða einn og þessi tollheimtumadur; jeg fasta tvisvar í viku, og gef tíund af öllu því, er jeg á. Tollheimtumadurinn stóð þar á móti langt í burtu, og vogadi eigi að lypta augum sínum upp til himins, hann bardi sér á brjóst og sagði: Gud sé mér aumum syndara misfunnsamur. Það seigi jeg yður satt, mælti Jesús, að þessi tollheimtumadur var hinum betri og Gudi þekklari. Því hverr sá, er sjálfan sig upphesur, hann skal nidurlægjast, en sá, er sig nidurlægir, hann skal upphafinn verða.

h) Týndur sonur og aptur fundinn.

Fariseunum var eigi umm, að Jesús umm: géfist tollheimtumenn og ummkomulitla menn vingjarnlega, því dramblæti þeirra var svo mikid, að þeir litu smáum augum á slíka menn. Jesús leiddi þeim því fyrir sjónir með dæmisögu einni, hverku rángt þeir hefðu fyrir sér í þessu. „Þegar einhverr á 100 saudi,“ sagði hann, „og einn af þeim týnist á afrétti, mun hann þá eigi yfirgæfa hina 99, og leita þess eina, sem glataður er? Og ef hann finnur saudinn, mun hann þá eigi með ánægju bera hann heim til sín, og kalla til sín vini sína og nágranna, og seigia: samgledjist mér, því

jeg hafi heimt optur saub þann, er týndist. Svo mun og verða sögnudur á himni yfir sér- hverjum manni syndugum, er bætir sig, því Gud vill eigi syndugs manns dauða, heldur að hann snúi sér og lifi (það er: verði farfæll). "

Jesús sagði Fariseum og aðra dæmi- sögu: „maður nokkur átti 2 sonu. Hinn yngri mælti við föður sinn: faðir minn! sagði hann, láttu mig fá erfðahlut minn. Faðir hans gjörði svo, og skipti arfinum á milli beggja bræðranna. Skömmu síðar fór sonur hans utan, og fór til fjærlægra landa, og féði þar öllu fé sínu í munabarlífi. Þegar hann var orðinn felaus, geingu mikil hardindi þar í landi, svo hann tók að skorta. Hann neyddist því til að gefa sig í víft hjá bónda nokkrum þar í bygðarlaginu, og var látinn gjæta svína í úthögum. Þar komst hann í mesta volæði, því einginn gaf honum lífsbjörg, og svo þreyngði að honum, að hann neyddist til að sesa húngur sitt á föðri svínanna. En þá rann honum í hug með sjálfum sér: hverðu margi daglaunamenn hefir eigi faðir minn nú? og þeir hafa matarnægtir miklar, en jeg velt hér út af í sulti. Jeg skal nú halda heim

aptur til fædurð míns, og mæla svo við hann :
 fadir minn góður! jeg hefi syndgæð bæði í
 móti Gudi, og í móti þér, og er eigi frammar
 verður að nefnast sonur þinn, en taktu mig
 nú að þér, og lát mig vera daglaunamann þinn.
 Nú hélt hann óðara af stað heimleiddis til fæd-
 urð síns, og fadir hans þekkti hann skjótt á-
 leingdar, og hann aumkvæði sig innilega yfir
 hann, og flýtti sér á fund hans, og lagði
 hendur sínar upp umm hálss honum og kyssti
 hann. Þá mælti sonurinn: fadir minn góð-
 ur! jeg hefi syndgæð gégn Gudi og þér, og
 verðskulda eigi frammar að nefnast sonur þinn.
 En fadirinn sagði við þjóna sína: komid með
 hinn besta fatnað, sem er til í húsi mínu,
 og færid hann í þau fæt, og dragid hring á
 hönd honum, og bindid fló á fætur hans, og
 sækid alikálf, og slátrid honum og matreidid
 hann, svo vér fáum glæðst af því, að þessi
 sonur minn var dæinn og er endurlífnaður,
 hann var týndur og er aptur fundinn. Nú
 var búid til veitflu, og menn tóku að gjörast
 glædir, og einmitt í því kom eldri bródirinn
 heim aptur af eingjum, og er hann nálgæðist
 bæinn, heyrdi hann þar saung og dansleika.
 Hann kalladi því á einn vinnumanninn og spurdi,

hvað umm væri að vera. Vinnumaðurinn
 sagði honum, að bróðir hans væri kominn heim
 aptur heill og hraustur, og að faðir þeirra
 hefði því gjört veitslu þessa. Við það firrt-
 ist eldri bróðirinn, og vilði eigi ganga inn í
 samkvæmid. Faðir hans gekk því sjálfur út
 til hans, og bað hann inn ganga, en hann
 svaradi: jeg hefi í mörg ár þjónað þér, og
 aldrei brotíð í móti bodum þínum, en aldrei
 hefir þér þó orðið að veigi, að gefa mér svo
 mikit sem einn fíðling, til þess, að jeg gjæti gjört
 mér til góða með. funningjum mínum. En
 nú, þegar þessi sonur þinn er heim kominn, sá
 er í flokki óráðvandra manna hefir svallað út
 eigum þínum, þá lætur þú slátra alifálfi, og
 gjörir honum veitslu. En faðir hans svar-
 adi: sonur minn! sagði hann, þú ert ætíð hjá
 mér, og allt það, er jeg á, það er þitt, en
 nú ættum við að vera fátir og gladdir, fyrst
 bróðir þinn er kominn heim, sá er dáiinn var
 og aptur er lifnadr, sá er týndur var og apt-
 ur er fundinn."

Þessi dæmisaga er sönn ímynd mildi-
 riðrar náðar Guðs við ángráðan syndara; hún
 lýsir og fyrir ofi afleiðingum lastanna og til-
 gáangi mótlætinganna. Báðir bræður þessir

meiga og þýða gagnstæð efni, annaðhvort
 Gnýðinga og heidíngja, eda Farísea og hina
 betri af lægra hópnunum, þá er bættu sig við
 kénningar Jesú, t. a. m. Sakfæus. Mariu
 Magdalenu og adra fleiri. Hve viðkvæm-
 ur var eigi fadiriinn? og hve vesælmannleg var
 þar á móti eigi öfund hins sérgóða sonar?

i) Audugur bóndi.

Bónda einum audugum hlotnadiðt einhverju
 sinni mikil uppskæra; hann hugsadi því með
 sér: hvað á jeg að gjöra? jeg hefi hvergi
 nærri nóg húsrúm fyrir ávörtina af ökrum
 mínum; jeg sé, að jeg verð að rísa niður
 fœrnhlödur mínar, og búa til adrar fœrn-
 hlödur miklu stærri, svo jeg gæti safnad í þær
 hinum mikla ársgróða, og öðrum audi mína-
 um. Og þá skal jeg seigja við sjálfan mig:
 þú hefir safnad þér nægtum til margra ára;
 lifdu nú með værd, og et og drekk, og vertu
 gladur. En Gud sagdi við hann: í nótt
 muntu, heimiskur maður! sálást, og hverr mun
 þá hljóta allt það, er þú hefir safnad?
 Þannig fer þeim, er safna sér fjárfjóðum, en
 eru eigi rífir af því, er Gudi þóflnast. Safna-
 id yður eigi audlegð, þeirri er mælur og rid

fær grandad, og þjófa hendur fá rænt, en safnid heldur fjárfjóðum til eilífs lífs, því þar sem yðar fjárfjóður er, þar mun yðart hjarta vera.

k) Síkjutré eitt.

Maður nokkur átti síkjutré, það var í vín-
gardi hans. Einhverju sinni kom hann til
að leita ávaxtar á trénu, en fann ekkert á
því. Þá sagði hann við víngarðsmanninn:
í þrjú ár hefi jeg komid hínagð, og leitad á-
vaxtar á tré þessu, en eigi fundid neitt á því.
Hogg þú tréd því upp; hví á það að enda
hér rúmi fyrir øðrum gagnlegri trjám? Vín-
garðsmadurinn svaradi: losa þú því, herra! að
standa enn þetta ár út, og á meðan vil jeg
reyna, að grafa í fríngum það, og leggja
ábúrd að því, og má vera, að það beri þá
ávört; en ef þetta hlítir eigi, þá gétur þú
síðar látid hoggva tréd upp.

Eins og þessi víngarðsmadur vildi hlífa
trénu, eins hlífir Guð leingi vöndum mönnum
í heiminum, svo að þeir fái tíma til að bæta
sig. Svo hlífa og þeir menn, er eiga ráð
yfir øðrum, lötum mönnum og hirdulausum,
í þeirri von, að þeir muni bæta sig; en ef

hlífðarsæmin hefir eingin áhrif, þá er hegningin víð.

h) Ötrúr ráðsmadur.

Höfðingi einn audugur hafði ráðsmann, og var honum sagt, að hann sóaði fé hans. Hann kalladi ráðsmanninn því fyrir sig og sagði: jeg hefri lítid gott af þér, og þfaltu nú standa mér stíl fyrir ráðsmennástu þinni, því leingur fær þú eigi að vera í vífi hjá mér. Ráðsmadurinn hugaði með sjálfum sér: hvað á jeg nú til að gjöra, þegar húsbóndi minn rekur mig úr vífinni? jeg er ónýtur til stríðs, og of stór upp á mig til að snýkja. Jeg veit, hvað jeg þfal til bragðs taka, svo að aðrir stjóti stjólshúsi yfir mig, þegar jeg verð rekinn hédan úr vífinni. Hann kalladi nú saman þuldunauta húsbónda síns, og sagði við hinn fyrsta af þeim: hveru mikid ertu þuldugur húsbónda mínum? Hann svaradi: 100 tunnur víðsmjörð. Þá sagði ráðsmadurinn: settu þig stjótt nidur, taktu við þuldabréfi þínu, og rita annað þuldabréf, og rita í það 50 tunnur. Eins sagði hann við hinn næsta: hve mikid ertu þuldugur? 100 tunnur hveitið,

svaraði hann. Taktu við bréfi þínu, sagði ráðsmadurinn, og rita 80.

Hugsunarfemi, hyggindi og forsjálmi eru lofsverð, ef þau eru samfara ráðvændni, Guds ótta og elstu til hins góða; en ef þau eru í taumhaldi ágirndar og annarra lasta, þá gjöra þau eigi annað, en auka á afbrot vor, og stada ofis, en gagna ofis alls ekki.

m) Audmadur og fátæflingur.

Einu sinni var madur, og var stórríkur, hann flæddist purpura og dýrmætu líni, og lifði hvern dag í gleði og yfirlæti. Á sama stað var og fátækur madur, hann hét Labðarus. Hann var borinn að dyrum hins ríka, og var látinn liggja þar; hann var hláðinn sárum og faunum, og girntist að eins að sedjast af molum þeim, er duttu af bordi hins ríka; og hundar komu til hans, og sleiktu faun hans. Hinn fátæfi dó lofsins, og einglar báru sál hans í fadmi Abram. Hinn audugi dó og, og var grefstradur. En þegar hann var kominn í annað líf, og var þar í fæðum staddur, og lauf upp augum sínum, þá sá hann Abram áleingdar, og var Labðarus hjá honum. Þá kallaði hann: faðir minn Abram!

sagði hann, aumkvaestu yfir mig, og send Þaðsarus hingat, svo hann meigi dýfa fingurgómi sínum í vatn og fjæla túngu mína, því jeg þjáist ógurlega í loga þessum. Abram svaradi: minnstu þess, sonur! að þú nautst hins góða, á meðan þú lifdir, en Þaðsarus tók út hid vonda, og því fær hann nú huggun, en þú fvalrædi. Svo er og mikill geimur á milli vor og yðar, svo að þeir, er vilja fara héðan til yðar, gæta það eigi, og þér gétid eigi heldur komist til vor. Fadir minn! sagði audmadurinn, send þú hann þá til heimfynna fœdurð míns, því jeg á 5 bræður, og lát þú hann seigja þeim frá þessum hörmúngum, að þeir komi eigi og í þenna fvalastad. Abram svaradi: þeir hafa Móses og spámennina, hlýði þeir þeim. Nei, fadir Abram! sagði hann, það stodar eigi; en ef einhverr frammlidinn kemur til þeirra aptur, þá munu þeir vissulega sjá að sér. En Abram svaradi honum: ef þeir hlýða eigi Mósesi og spámönnunum, þá munu þeir eigi heldur trúá, þó einhverr frammlidinn upprísi.

Andæfi megna eigi að gjöra oss farsæla hér á jörðu, og því síður í øðru lífi; þau

ginna ofð þvert á móti all opt til munabarlífs og sjálfselsku, og til allra annarra lasta, er þar af leida. Dæmisaga þessi minnir ofð á þetta, og lýsir undir einð glögglega fyrir ofð hörmúngum ógudlegra í öðru lífi.

7. Töfkur af fraptaverkum Jesú.

Jesús hafði lýst því, að hann var Guds son, og það sannadi hann eigi að einð með guddómlegri kénningu sinni, heldur og með margháttudum fraptaverkum, þeim er eigi var unnt að frammkvæma án aðstodar hins almáttuga. Jesús ferðadist hér umm bil í 3 ár umm í landinu, og læfnadi opt að einð með einu orði ótölu-
legan fjölda sjúkra manna, er leitudu hans með trúnadartrausti. Hann gat því með öllum rétti svarað lærisveinum Jóhannesar skirara á þá leid, sem hann gjörði, þegar Jóhannes var í myrkvastofu, og lét lærisveina sína spyrja hann, hvort hann væri hinn sanni Messías. Hann sagði: „farid og feigid Jóhannesi „það, sem þér hafid séð og heyrt, blindir fá sýn, „halltir gánga, lífþráir hreinsast, daufir heyra, „dauðir upprísa, og evangélíum (það er: gleði- „fregn umm komu frelsarans) er fátækum bodad.“

Einhverju sinni ferðadist Jesús umm

bæ nokkurn, er hét Nain, en er hann kom að bæarhlidinu, þá var líf úngmennis nokkurs borid út til gresstrunar; það var einkasonur effju einnar. Móðir úngmennisins fylgdi sjálf lífinu til grafar, og mikill mannfjöldi með henni. Hún var mjög nidurbengd af sorg, og er Jesús sá hana, aumkvadist hann innilega yfir hana, og sagði: grát þú eigi. Síðan gekk hann að lífbörnunum, og bad lífmennina að staldra dálítid við, og mælti: stattu upp, únglingur! svo býð jeg þér. Hinn daudi reis upp og talaði, og Jesús gaf hann aptur móður hans. Allir undrudust þetta, og losuðu Gud og sögðu: mikill spámadur er á meðal vor uppreisinn, og Gud hefir misfun- að sig yfir sinn lhd.

Í öðru sinni var limafallsjúkur maður færður til Jesús, og lá í rekkju sinni. En þegar Jesús vissi trú þeirra, þá sagði hann við hinn limafallsjúka: „vertu hughraustur, „sonur! syndir þínar eru þér fyrirgefnar.“ En nokkrir af hinum löglærðu, er þar voru við- staddir, sögðu með sjálfum sér: þessi gudlaft- ar. Þegar Jesús sá hugrenningar þeirra, sagði hann: „hví hugsid þér svo illt í ydrum „hjörtum? hvort er auðveldara, að seigja: „þínar

„syndir eru þér fyrirgefnar, eða: státt upp og
 „gakk? En svo að þér gétid séð, að jeg hafi
 „vald hér á jörðu til að fyrirgefna syndir,“ þá,
 sagði hann, og snéri sér umm leið til sjúflingsins,
 „státt upp, tað fæng þína og gakk.“ Hinn
 sjúfi stóð upp og gekk heim í hús sitt. Þegar
 ar lýðurinn sá þetta, undradist hann mjög, og
 lofadi Gud fyrir slíkan mátt, er hann hefði
 manni veitt.

Þegar Jesús kom einhverju finni inn í
 borgina Kapernaum í Galileu, þá sendi róm-
 verður hundradshöfðingi einn, er hafði heyrt
 orð fara af Jesú, Gynninga nokkra til hans;
 þeir áttu að bjóða hann að læfna einn af þjón-
 um hundradshöfðingjans. Þjón þessi hafði
 tekið þunga sótt, og var nær dauða enn lífi, hann
 var upphald húsbónda síns. Sendimennirnir
 komu fyrir Jesús, og báðu hann innilega, að
 veita hundradshöfðingjanum ásjá. Hann er
 þessi og vel verður, sögðu þeir, því hann hefir
 ást á þjóð vorri, og hefir látið gjöra sam-
 funduhús vort. Jesús varð þeim nú samferða,
 og er þeir nálgudust bústað hundradshöfðingj-
 ans, þá sendi hann vildarmenn sína til Jesú,
 og lét þá seigja við hann: ónáða þú þig eigi,
 herra! því jeg er eigi verdugur þess, að þú

gángir inn í hreyði mitt, en mæltu að einn eitt orð, og þá mun þjón minn heill verða. Þegar Jesús heyrði þetta, undradist hann og sagði við þá, er honum fylgdu: svo mikla trú hefi ég hvergi fundið enn hjá Ísraelsmönnum. Því seiði ég yður, að margir munu koma frá austri og vestri, og njóta hlutdeildar með Abrami, Ísaaki og Jakobi í ríki Guds. En þjón hundradshöfðingjans varð heill á hinni sömu stund.

Jesús gjörði eigi fraptaverk að einn í Galíleu, heldur og í sjálfri Jerúsalem. Þar var hann opt á hinum miklu hátíðum, og þá komu margar þúsundir manna þángad til must-erisins. Í þessari höfudborg landsins var Jesús reyndar ummfríngdur af uppvægum fjandmönnum sínum; þó læknadi hann þar limafallshjúfan mann, er eigi hafði mátt hræra sig í 38. ár. Í öðru sinni gaf hann manni einum sýn, þeim er blindur var fæddur. Þenna mann rak stjórnarráðið út úr samfundunni fyrir þá sök, að hann vidurkénndi, að Jesús væri Messía. Aður höfdu þeir reynt að reyngja þessa dásamlegu lækningu, en það tókst þeim eigi. Jesús hjálpadi og mönnum, er áttu heima fyrir utan landamæri Gyðíngalands.

Þannig lífnadi hann eitt sinn einni móður út-
lendri, er var í miklum raunum stödd. Hann
var einhverju sinni á ferð með lærisveinum
sínun á landamærum Fönikaland, þá kom
kanverf kona ein til hans og mælti: herra!
sonur Davíðs! misskuna þú mér, dóttir mín er
þúnglega þjád af óttalegum veikindum. Jesú-
s svaradi henni eingu orði. Lærisveinarnir
lögdu lofsins gott til með konunni, og sögdu:
loðadu þig við hana, því hún fallar á eptir
oss. Jesús svaradi: jeg er eigi sendur nema
til týndra sauða af húsi Ísraelsmanna (en
það er til Gýðinga, þeirra er fásróðir eru og
bóta þurfa við). En á meðan var konan
þegar komin til Jesú, hún féll framm fyrir
hann og sagði: herra! hjálpa mér. En Jesú-
s vissi, að lærisveinar hans voru mjög hneigð-
ir til hleygidóma, og því vildi hann nú sýna
þeim með ljósum tókum, hversu ástæðulaust
hatur Gýðinga á heidíngjum var, og óvird-
ing sú, er þeir lögdu á þá. Fyrir þá söf
svaradi hann konunni með einhverð konar upp-
gérðar hardlyndi. Það er eigi rétt, sagði hann,
að taka braud barnanna og fasta því fyrir
hundana. Hin kanverfsta kona svaradi þessu
med audmýkt, og mælti: satt er það, herra!

sagði hún, en þó eru hvölpunum opt gésnir molar þeir, er detta af bordum drottna þeirra. Þessi heidna kona hafði þrýðilega stadið reynsluna, og því svaradi Jesús henni: kona! sagði hann, mikil er trú þín, verði þér eins og þú vilt. Og á hinni sömu stund varð dóttir hennar heilbrigð.

8. Postular Jesú.

Margir urdu til að fylgja Jesú, einkum fyrst í stad. En af þessum öllum kjóri hann 12 menn, er jafnan voru með honum, og þá fræddi hann enn ýtarlegar enn aðra. Þeir voru hér umm bil þriggja ára tíma stöðugir áheyrendur hans, og vottar umm dygdir hans og lífernir. Tveir af þeim, Mattæus og Jóhannes, hafa og ritad æfisögu hans í guðspjöllum þeirra, er svo eru nefnd. Nöfn þessara 12 manna voru: Pétur og Andrés bródir hans, Jakob Sebedæusarson og bródir hans Jóhannes, Filippus, Bartólomeus, Tómas, Mattæus tollheimtumadur, Jakob Alfæusarson, Júdas, er kalladur var Taddæus, Símon, og Júdas frá Kariót. Þessir 12 menneru kalladir postular (sendibodar), því á meðan Jesús dvaldi

hér á jörð, sendi hann þá út til að boda fénníngu sína, og til að staðfesta hana með fraptaverkum; en eptir himnasör hans áttu þeir í hans stad að stofna rífi Guds, eða hina kristnu kirkju, á jörðinni. Jesús sendi þá fyrst í stad tvo og tvo saman, og lét þá fara út umm allt Gyðíngaland, svo þeir gjætu búid sig undir þann starfa, er fyrir þeim lá, og hann gaf þeim þessar reglur, til að haga sér eptir: farid, sagði hann, til villuráfsandi sauda af húsi Ísraelsmanna, og seigid: himnarífi (það er: Guds rífi) er nálægt; læknid sjúka, hreinsid lífþráa, og lífgid dauda. Fyrir alls ekkért hafid þér ødlast mátt til þess, gjörid það því ókenþis. Hvorki skulud þér hafa gull né silfur né kopar í beltum ydrum, og eigi heldur tvo þyrtla, né skó eða staf. Sjáid, jeg sendi yður út sem saudi á medal úlfa; þeir munu húðstrýkja yður í sínum samfunduhúsum, og draga yður fyrir konínga og adra höfðíngja, en verid þó allt að einu eigi hugjufir umm, hvad þér skulud tala, eða hvernig þér skulud tala, því allt í einu mun því verda blásid yður í brjóst, því þér erud eigi það, sem talar, heldur andi míns födur, sá er í yður. mælit.

Óttist því eigi þá, er meiga deyða líkamann, og eigi sálina, en óttist einungis hann, er í öðru lífi getur tortýnt sálinni. Seljast eigi tveir titlingar fyrir einn pening? og þó fellur einginn af þeim til jarðar, án vilja yðars fæðurs; óttist því eigi, því öll yðar höfudhár eru og talin. Postularnir geingu af stað, einn og Jesús bað þeim, og fluttu kénninguna, og, með aðföð almáttugs Guds, læfnudu þeir sjúklínga, er leitudu þeirra. Þeir snéru því aptur með fögnudi, og síðan sendi Jesús út 70 aðra lærifveina, er höfdu fylgt honum, og tókst þeim og heppilega að reka erindi sín.

9. S a f f æ u s .

Jesús aðsýndi stafa góðvild í kénningum sínum, eigi að einn lærifveinum sínum, heldur og öllum þeim, er von var á, að mundu bæta sig. Einhverju sinni var Jesús á ferð í Seríkö, þar streymdi mikill fjöldi manna til hans, svo þeir gjætu feingid að sjá þenna nafntogada sendiboda Guds. A meðal mannfjöldans var og tollheimtumadur einn, er hét Saffæus. Þar ed hann var smámenni að vexti, flyfradi hann upp í tré eitt, svo hann gjæti

því betur féð Jesús. Jesús varð hans var, og nálgadist hann og mælti blíðlega við hann: flýttu þér, Sakkæus! sagði hann, fardu ofan úr trénu, því jeg vil heimsækja þig í dag. Sakkæusi kom þetta næsta óvænt, og varð hann mjög gládur við þá virðingu, er Jesús sýndi honum. Hann skundadi nú heim með fegnudi, til þess að gæta tekid á móti gæsti sínum, en dramblátir Gydíngar, er voru viðstaddir, tóku að skimpa að því, að Messía vildi heimsækja mann, er var í þjónustu heidinna Rómverja, og hafði þá atvinnu, er illa var ræmd um þær mundir. Þegar Sakkæus heyrði svigurmæli þeirra, staldradi hann við og sagði: herra! helstina af eigum mínum gíf jeg fátækum, og hafi jeg gjort á hlut nokkurs manns með prettum, þá gæld jeg fersfalt aptur. Þannig ávann góðsemi Jesús, að maður þessi snérist gjersamlega frá syndsamlegri breytni sinni, og þótt fullir Gydíngar máttu skammaft sín fyrir heimskulegt dramb þeirra.

10. L a d s a r u s.

Nálægt Jerúsalem var bæir einn lítill, og hét í Betaníu; þar bjó ætt ein, er hélt mikid af

Jesú, og hann unni þeim mönnum mjög. Þetta voru þrjú systkini, einn piltur og tvær stúlkur; hann hét Lázarus, en systurnar hétu Marta og María. Jesús heimsótti þau systkini einhverju sinni, þá var Marta mjög áhyggjufull við matreiðslu, því hún vildi taka Jesú svo vel, sem faung voru á, en hin guðhrædda María sat við fætur Jesú, og hlýddi á tal hans. Loksins leiddist Marta af hégómagirnd sinni til að seigja við Jesú: herra! bid þú systur mína að aðstoda mig dálítid. En Jesús sagði, að María hefði valið það, er betra var, því námsfósi á gott væri sér þekktari, enn mikil matöfjöld.

Litlu fyrr enn Jesús fór til Jerúsalemar hid síðasta sinn, tók Lázarus þunga sótt. Systur hans sendu þegar til Jesú, og létu seigja honum það; en af ásetturáði tókdi frelsarinn umm stund, og kom eigi fyrr, enn Lázarus var dáiinn, og búid var að grafa hann. Þegar hann kom, fékk Marta fyrri að vita umm komu hans, og fundadi því á móti honum og sagði: herra! ef þú hefur komid fyrr, þá væri bródir minn eigi dáiinn enn. Jesús svaradi: bródir þinn skal rísa upp aftur. Seg er upprísan og lífíð, sagði hann, og hverr sá, er trúir á mig,

skal lifa eilíflega, þó hann deyri. Þegar María var komin til Jesú, og mikill fjöldi Gyðinga með henni, þeir er komnir voru frá Jerúsalem til þeirra systra, til að hugga þær, þá gekk Jesús með allri fylgd þeirra til grafarinnar, og lét velta burt steini þeim, er var lagdur yfir grafarmunnann, og kalladi hárrí rödd: Eadsarus! kom þú upp úr gróf þinni. Hinn daudi kom þá framm, og var sveipadur línblæum. Þeir menn, er á horfðu, trúðu á Jesús, en hatur fjandmanna hans ætist enn meir við þetta, svo að þeir vildu eigi einungis ráða Jesús af dögum, heldur og Eadsarus með honum.

II. Jesús ríður inn í Jerúsalem.

Því að Jesús hafði vakid Eadsarus upp frá daudum, fordadi hann sér umm hríd fyrir offóknum fjandmanna sinna. Af þessu urdu Farisear og hinir löglærðu því dramblátari, því þeir héldu, að Jesús væri hræddur við sig. Þeir þóttust því hafa sigurinn höndum tekið, og fyrir þá sök lét hid háa ráð birta, að hverr sá, er vissi, hvar Jesús hefði heimfynni sitt, skyldi gera það uppskált. Það var reyndar aldrei ásetningur Jesú, að hlaupa í felur undan offóknum þeirra. Hann hafði þegar

sagt á því hinu fyrsta ári, er hann tók að fræða, að hann væri til þess kominn á þessa jörð, að gefa út líf sitt til frelsis öllum kynkvíslum manna. Hann hafði opt fyrir sagt, að hann mundi verða seldur í hendur fjandmönnum sínum í Jerúsalem, og krossfestur þar, en að hann mundi rísa upp frá dauðum á þriðja deigi. En til þess, að sýna öfundarmönnum sínum að fullu og öllu, hverðu lítill ótti honum stóð af þeim, þá hélt hann hátíðlega innför sína inn í Jerúsalem, faum dögum fyrir Páskahátíðina; hann reid öfnu einni, og mikill mannfjöldi fylgdi honum. Þessir menn breiddu klæði sín á veiginn, og stráðu pálmavidar greinum þar, sem hann fór umm, og hrópudu með fagnadar hljómi: lofðadur veri Guð, blesaður veri sonur Davíðs, er kémur til vor í nafni Drottins. Fariseum og hinum löglærðu sveid reyndar sárt, að Jesús skyldi veitast svo mikil virðing, en þeir áráddu þó eigi, að rísa í móti manugrúanum. Þeir máttu jafnvel horfa á, að Jesús rak út úr forgardi musteriðs alla þá menn, er verðsludu með fórnarsénad, og þess konar peningamynd, er árleg gjöld til musteriðs áttu að greiðast með.

12. Sjandmenn Jesú.

Farisear og hinir löglerdu fylltust heiptar og fjandskapar við Jesús sakir hugprýði þeirrar og einurðar, er hann sýndi í því, að átella þá fyrir lesti þeirra, án þess að hann gjæfi nokkurn gaum að óvild þeirra. Þeir tóku því ráð sín saman og hugðu sig umm, hverja átyllu þeir gjætu feingid, til að ákjæra hann fyrir hinum rómverska landstjórnara Pílatusi, því Pílatus var einmitt þá undir Páskahátíðina staddur í Jerúsalem. Fyrst gjördu þeir út menn til Jesú, daginn eftir að hann hafði rekið verðslunarmennina út úr musterinu, og létu spyrja hann, hverr hefði gæfið honum vald til þess. Jesús svaradi: úr þessari spurningu skal jeg leyða, þegar þér hafið sagt mér, hvort Jóhannes var sendur af Gudi, eða eigi. Sendimenn urðu sneiptir og þögðu við, því þeir þörfu eigi sakir lýðsins að neita því, að Jóhannes hefði verið sendibodi Guds, en ef þeir hefðu játad það, þá hefðu þeir orðið undir einu að viðurfénna, að það væri satt, er Jóhannes bodadi umm Jesús, að hann væri endurlausnari heimsins.

Daginn eftir fómu þeir enn til Jesú og

sögdu: herra! vér vitum, að þú ert sannorður, og birtir vilja Guds án manngreinar á-lits; seigdu ok því, hvað þér virðist, er rétt að gefa feisaranum skatt, eða eigi? Með þessari brögðóttu spurningu ætludu þeir sér að veida Jesús. Ef hann hefði svarað, að eigi ætti að gjalda hinum rómverska feisara skatt, þá ætludu þeir sér, að fá höggstaf á honum, og áfjæra hann fyrir landsdómaranum fyrir það, að hann hvætti menn til uppreistar. En ef hann hefði þar á móti sagt, að greiða skyldi skattinn, þá þóttust þeir vita, að alþýðan mundi verða honum fráhverf, því alþýðan áleit, að yfirráð Rómverja yfir Guds lýð væru bæði á ranglæti studd, og ófæmileg fyrir þjóðina. Jesús sá full glöggst fyrir hrekki þeirra, og sagði: hví leitist þér við, hræsnarar! að leida mig í vand-ræði? sýnid mér mynd þá, er á að gjalda skattinn með. Þeir réttu að honum þá mynd. En hann spurdi, hvers mynd og yfirskrift það væri. Þeir svörudu, að það væri mynd feisara og yfirskrift. Þá svaraði frelsarinn: gefid þá feisaranum það, sem feisara er, og það Gudi, sem Guð er. En er þeir heyrdu svarid, þá furdudu þeir sig á speki hans, og yfirgáfu hann og geingu á burt. Nú hélt

Jesús rædu fyrir mannfjölda þeim, er saman var kominn, og ávitadi Farísea og hina lög- lærðu með mikilli einurd, og átalði þá fyrir ógudlega og hræsnisfulla brentni þeirra, og sagði þeim fyrir, að borgin mundi verða eydd, og rættist það eftir rúm 30 ár. Evo sagði hann þeim og fyrir, að í hinu mikla og dýrðlega musteri, er næstum var óvinnanda, mundi eigi steinn yfir steini standa. Þetta var hin síð- asta ræða, er Jesús hélt í margra manna á- heyrn. Hann dvaldi nú litla stund fyrir ut- an musterið, og leit eftir, hversu ríkismenn fluttu þángad miklar stórgjafir til þarfa must- erisins, en hann sagði þó, að fátæf ekkja ein, er gaf það lítið, er eftir var af smáum esn- um hennar, hefði gífur miklu meira, enn aud- mennirnir. Eftir þetta hórf hann á burt úr Jerúsalem, og kom þángad aftur að þrem dög- um lídnum, til að þínast þar og bera.

13. Jesús innsetur Evoldmáltíðina.

Fimmtudaginn fyrir Pásta sendi Jesús læri- sveina sína inn í Jerúsalem, til að matreida lamb það, er Móses hafði boðið, að allir Gyðingar skyldu nenta á aðfángsdagskvöld Pásta. Undir eins og Gyðingar neyttu lamb

þessa, áttu þeir og að nýta bragðdrámmra jurta og ósýrðs brauðs, til minningar umm ánaud þeirra á Egyptalandi, og lausn þeirra þáðan. Sama daginn gekk Jesús og sjálfur inn í Jerúsalem umm kvöldið, og nýtti Páskalambsins með lærisveinum sínum, og hann sagði þeim þá eigi einungis fyrir, - að einn af þeim, en það var Júdas frá Kariot, mundi á hinni sömu nóttu sviðja sig í hendur fjandmanna sinna, heldur og, að þeir mundu allir yfirgefa sig þá hina sömu nótt. Þétur kvadst reyndar fyrir skyldu lífið láta, og undir það tóku allir lærisveinarnir; en Jesús svaradi honum: jeg seigi þér satt, að áður enn haninn galar tviðvar, verður þú búinn að afneita mér þriðvar. Áður enn Jesús settist til borðs, þvodi hann fætur lærisveina sinna, svo að hann með dýrðlegu dæmi sínu gjæti sýnt þeim, hverju þeim bæri að vera aðmúfir og ófærhlífir öðrum til heilla. En er Páskalambs máltíðinni var lokið, þá hefir Júdas eflaust geingid á burt, og þá innsetti Jesús hina heilögu kvöldmáltíð. Hann tók ósýrðt braud, og braut það og sagði: tafið og etid, það er líkami minn, sem fyrir yður verður útgéfinn. Gjörvið þetta í mína minningu.

Þá tók hann kálkinn, þakkaði Gudi og sagði: drekktu allir hér af, þetta er mitt blóð, það er hins nýja sáttmála blóð, er úthellt verður fyrir marga til fyrirgefningar syndanna. Gjörðu það í mína minningu. Lærifveinar Krists urðu nú mjög hriggir í huga, en hann talaði blíðlega við þá, og hughreysti þá, og bad sinn himneska föður fyrir þá.

14. Jesús í Getsemane.

Um miðnættis skeið fór Jesús út úr Jerúsalem, og lærifveinar hans með honum, og hann gekk til albingarðs nokkurs, er var fyrir utan borgina, og hét Getsemane. Frelsarinn bad nú lærifveina sína, að vaka og biðja með sér, því á þessum óttalega tíma átti hann kvíða fyrir dauðanum í vændum. Hann lét Pétur, Jakob og Jóhannes fara með sér leingra inn í gardinn, enn hinir fóru, og vildi biðjast fyrir; en lærifveinarnir voru yfirkomnir af sorg, og völlum og þreytu, og féllu allir í fastan svefn. Jesús var því aleinn staddur í náttmyrkrunu, og var yfirgefinn af öllum, hann átti eptir að eins litla stund, áður hann yrði seldur framm undir hinar óttaleguustu píllir og hinn kvíðafyllsta

daudbaga, og hann var mjög hrelldur af umm-
hugðun allra þeirra synða og eynda, er láu
á mannfyninu; hann snéri sér því með bæn
til síns himneska fædur, og bad hann umm-
hugarstyrk og mátt. „Fadir minn!“ sagði
hann, „ef það er mögulegt, þá viltu þessi kal-
eifur frá mér; þó verði eigi minn vilji, held-
ur þinn vilji. Þrisvar ítrekadi-Jesús þessa bæn
sína, og ángistarinna sveiti streymdi niður af
andliti hans sem dauðadropar. Gud styrkti
hann nú svo við bæn hans, að hann stóð
upp í þriðja sinni, og vakti lærisveina sína,
og gekk síðan öruggur framm á móti svit-
aranum.

15. Jesús frammi fyrir hinu háa ráði.

Sinn ágjarni Júdas var búinn að selja
herra sinn og kénisfædur hinu háa ráði fyrir
30 silfurpeninga*), og hann gekk nú fyrir
vopnudum skara af þjónum ráðsins, til að
handtaka frelsarann. Jesús kom með hægd
og fýrd í móti honum. Ad hverjum leitið
þér? sagði hann. Þeir svöruðu: að Jesú frá
Nadabaret. Jesús mælti: hér er hann. Þeim

*) Hér umm bil 15 dali eptir vorum peningum.

skaut nú skélf í bringu, og hörfubdu aptur á bak,
 en Júdas gekk framm, og sadmadi Jesús að
 sér og kyssti hann, og var svo áður gjort
 ráð fyrir, að þann mann skyldi taka, er Júdas
 kyssti. Jesús aumkvadist yfir þenna ve-
 sæla mann, og mælti að eins þessum ordum:
 „svíkur þú vin þinn með kofsi?“. Bardmenn-
 irnir geingu nú framm öruggir í huga, og
 tófu Jesús höndum, og færdu hann til Ann-
 asar. Síðan fóru þeir með hann til Kai-
 fasar, hann var þá höfudprestur, þegar þetta
 gjörðist, og hjá honum voru ráðherrarnir
 nú saman komnir. Að einu haldi kom, þó
 vitni væru leidd framm í móti Jesús, því
 þau urðu eigi samhljóða í frammburðinum.
 En lofsins var Jesús dæmdur sekur fyrir
 það, að hann sagðist vera sonur Guds. Þegar
 hann var spurður umm kénningu sína, svaradi
 hann: „spyrjið lýðinn umm hana, því jeg hefi
 kénnt í heyranda hljóði í samfunduhúsum og
 í musterinu.“ Nú slóu þeir hann, en hann
 ummbar þann órétt með þolgjæði, og sagði
 einúngis: „hafi jeg talad ósatt, þá sanna þú
 „það á mig, en hafi jeg satt sagt, því slær
 þú mig þá?“

Þegar Jesús var handtekinn, flýtu læri-

sveinar hans allir á burt, nema Pétur og Jóhannes; þeir fylgdu honum áleingdar inn í forgerðinn á húsi Annasar. Margir menn feingu þar grun á, að Pétur mundi vera einn af fylgdarmönnum Jesú, og spurdu hann, hvort svo væri. Hann neitadi því nokkrum sinnum, því hann var hræddur mjög, og að síðustu fór hann fyrir, að hann þekkti Jesús, en þá gól haninn, og í sama bili leiddu varðmennirnir Jesús þar framm hjá, er Pétur stóð. Jesús leit til Péturs; það sá postulinn, og þá kannaðist hann við brot þitt, og gekk út og grét beisflega, og vogadi eigi framar, að nálgast naufstaddan herra sinn.

16. Jesús hjá Pílatusi.

Undir eins og dagur ljómadi á föstudags morguninn, geingu prestarnir með Jesús til Pílatusar, og ákjærdu frelsarann fyrir það, að hann hefði hafid uppreist, og bannadi að gjalda teisaranum fjatt. Þegar Pílatus tók að prófa málid, komst hann undir eins að raun umm, að Jesús var saklaus, og reyndi því að forða honum; þó var hann svo hræddur við ráðid, að hann þordi eigi að dæma Jesús sífnan án allra ummsvifa, eins og hann hefði átt að gjöra.

Hann sendi nú Jesús fyrst til Heródesar konungs, þar ed Jesús var fæddur í Galíleu, en Heródes gjörði eigi annað enn spotta frelsarann, þegar hann vildi eigi virða spurningar konungs andspara. Pílatus lét síðan húðstrýkja Jesús; ad því búnu þreyngdu hermenn Pílatusar þyrnifórönu á höfud Jesús, og svöludu þannig grimmd finni á honum með mikilli frekju. Því næst leiddi Pílatus Jesús framman fyrir lýðinn, til þess ad hræra hann til medaumkvunar; en svo höfdu Farisearnir æst alþýduna upp, ad hún hrópadi einungis: krossfestu hann! Og nú kölludu fjandmenn Jesús og til Pílatusar og sögdu: ef þú lætur þenna mann lausan, þá breytir þú á móti vilja keisarans. Pílatus dæmdi því Jesús umm síðir til dauda, enn þótt hann væri sannfærdur umm, ad Jesús væri saklaus. Svo mjög óttadist Pílatus menn. En áður enn Pílatus lagði þenna dóm á Jesús, þvodi hann hendur sínar öllum ásjáandi, og lýsti þeirri markleysu yfir, ad hann væri saklaus af blóði hins réttláta. Þessu svaradi hinn blindi manngrúi með óskaplegum ordum þeim

er síðar rættuð: Fömi blóð hans yfir oss og börn vor.

17. Jesús á Frossinum.

Jesús var síðan leiddur út þáנגað, er hann fýlði frossfesta, og tveir ræningjar með honum. Honum var bodinn svæfandi drykkur, en hann vildi eigi þiggja. Þegar búid var að negla hann á frossinn, voru hans fyrstu orð þetta: fadir! fyrirgef þú þeim, því þeir vita eigi hvað þeir gjöra. Annar af ræningjum þeim, er frossfestir voru með Jesú, gjörði gis að honum, en hinn ræninginn átalði hann fyrir það, og mælti: „við lídum það, er verð okkar verðfúlða, en þessi er saklaus“. Jesús huggaði þenna aumingja, er þannig ydradist synða sinna, og mælti til hans: í dag skalt þú vera með mér í Parádís. Þessu næst leit Jesús móður sína, og Jóhannes hjá henni; þau stóðu bæði undir frossinum, og lagðist harmur þeirra þúngt á þau. Þá sagði Jesús til móður sinnar: móðir mín! Þetta er sonur þinn. Síðan leit hann til Jóhannesesar og mælti: sjá, þar er móðir þín. Nú laust óttalegu myrkri yfir allt land, einlægt frá hádeigi og til nóns, og þá verð-

um vér þess fyrst varir, að Jesús hafi tekið að hugsa umm sjálfan sig: Gud minn! sagði hann með Davíð, hví hefir þú yfirgífið mig? Þetta er upphafid á hinum huggunarríka 22 sálmi Davíðs. Loðsins sagði lausnarinn: Það er fullkominad; síðan hneigði hann höfud sitt og dó með þessum ordum: fadir! í þínar hendur fel jeg sál mína. Þegar kvöldi tók, komu hermenn og brutu bein beggja ræningjanna, af því taka átti lífin ofan af krossunum fyrr enn náttadi; en er þeir sáu, að Jesús var þegar dáinn, stungu þeir spjóti í vinstri síðu hans, til þess að gэта verid víssir umm, að hann væri dáinn. Nikodemur og annar mikils háttar Gyðingur, er hét Jósep, og var frá Arimatiu, feingu leyfi til að grafa Jesús. Þeir huldu líf hans með býrmætum jurtum, og sveipudu það inn í smágjört lérept. Síðan lögðu þeir lífið í útflappada bergholu, en Farisear beiddust þess, að varðmenn væru settir við gröfina, svo að einginn gjæti stolid lífinu þadan, og var svo gjört.

18. Upprísan Jesú og himnasfer.

Á föstudags kvöld var Jesús lagdur í gróf-

ina, en á sunnudags morguninn fóru góðs-
 þvendi nokkur þángað, og ætludu að smyrja
 líf hans, en fundu grösina tóma; því
 jarðskjálsta hafði gjört snemma umm morg-
 uninn, og þá hafði eingífl Drottins velt stein-
 inum frá gröfinni, en varðmennirnir voru flún-
 ir af hræðslu, og frelsarinn risinn upp frá
 dauðum með guðlegum mætti síns fæðurs.
 Jesús taladi síðan við lærisveina sína bæði
 í Jerúsalem og í Galíleu, og eitt sinn sáu
 hann fleiri enn 100 menn í einu. Þegar 40
 dagar voru lidnir frá uppreisnu Jesú, safnodist
 hann með lærisveinum sínum í síðasta sinni
 á fjalli nokkru fyrir utan Jerúsalem, og
 mælti til þeirra: farid og fénnid öllum þjóð-
 um, og stírid þær í nafni fæðurs og sonar
 og heilags anda (það er: skuldbindid þá menn,
 er verða stíridir, til að trúa á Gud fædur, og
 á soninn, og á heilagan anda); því sjáid,
 jeg er með yður allt til enda veraldar. Með
 þessum orðum veif Jesús frá postulum sínum,
 og stý tók hann á burt frá augum þeirra,
 því hann yfirgaf þessa jörð, og uppsté aft-
 ur til þeirrar sameiningar, er hann hafði verið
 í með sínum himneska fædur, áður enn undir-
 stada heimansins var lögð.

19. Postular Jesú.

Þegar Jesús var búinn að yfirgefa þessa jörð, snéru postularnir aftur til Jerúsalemar, og bidu þar í lýrd hinnar ædri aðstodar, er Jesús hafði heitið þeim, svo að þeir mættu verða hæfir til að gegna sinni miklu föllun. Þeir völdu með hlutlésti einn af lærisveinum Jesú, er hét Mattías, til að verða postuli í stad Júdasar frá Kariót, því þegar Júdas sá, að Jesús var felður mótsöðulaust landshöfðingjanum í hendur, þá vaknaði samvitstað og gjæfumannsins. Hann fundaði því til prestanna, og færði þeim þá 30 silfurpeninga, er hann hafði feingið, og sagði við þá: jeg hafi sýndgað, því jeg hafi sviðað saklausan mann. En hrafmennin svörðu honum með svo frábæru tilfínníngarleysi, að þeir sögdu: hvað kémur það oss við? sjá þú sjálfur fyrir því. Nú gælt þessi sonur glötunarinnar á burt, og snarabí peningunum í musteriðsjóðinn, og gjörði endá á lífi sínu lítt og svikarinn Akítófel, og heingði sig í tré nokkru; en svo sýndist, sem tréð vildi og hrekja hann frá sér, því snaran slitnaði. Og nú datt hann ofan í urð, er undir var, og mardist þar í sundur á grjótinu.

Á Hvítasunnudag voru postularnir allir
 komnir saman á einn stað. Þá heyrðist snög-
 lega þytur í loftinu, einn og stormur mikill
 hvíni. Þyturinn fyllti allt húsið, er læri-
 sveinarnir voru í, og þeir sáu, að túngur, er
 voru einn og logandi eldur, staðnæmdust yfir
 sérhverjum þeirra. Þeir urðu allir uppfylltir
 af heilögum anda, og tóku að tala ýmislegum
 túngum, allt eptir því sem andinn bauð þeim.
 Mannsföldi mikill þusti þáנגað að, sem þeir
 voru, og Þétur postuli stóð upp, og hélt snjalla
 ræðu, fulla elds og mergjar, og taladi umm
 Jesús, herra heimansins, þann er krossfestur
 var og upp aptur risinn. Næða þessi fékk
 svo mikid á lýðinn, að hér umm bil 3000
 manna létu skíra sig. Þannig var lögð hin
 fyrsta undirstaða kristins safnadar. Síðan
 fór söfnudurinn æ dagvarandi, og limir hans
 álitu, að þeir væru allir sem limir einnar
 ættar. Múdmennirnir miðludu af nægtum sínum,
 og gáfu fátækum bræðrum sínum. Því frem-
 ur sem hin kristna kirkja tók vörðum og við-
 gáangi, bæði með innbyrðis fjærleika og lífa
 með kénningum postulanna, sem styrktust af
 fraptaverkum, er vottudu, að Guð væri í
 verki með þeim, þess heldur mátti hatur hins

háa ráðs æðast. Það lét því taka bæði Pétur og Jóhannes, og hefði víssulega látid drepa þá, ef hinn nafntogadi lærði Farisei Gamaliel hefði eigi lofid upp augum þeirra. Hann sagdi: ef kénningin er frá mönnum komin, þá mun hún að einu verða, en ef hún er frá Gudi, þá kémur að einu haldi, þó stáðid sé á móti henni. Ráðid lét þess vegna að eins hudsírkja postulana, og hótabi þeim hördu, ef þeir töludu framarm umm Jesús. En Pétur svaradi: fremur ver að hlýða Gudi enn mönnum. Síðan geingu postularnir báðir á burt, og voru gladdir af því, að þeir höfðu lidid þetta fyrir Krists trúarbrögð. Kénningin dreifdist nú meir og meir út, enn þótt postulinn Jakob, bróðir Jóhannesar, væri afhöfðadur eptir bodi Agrippu, sem var sonarsonur Heródesar mikla, fór umm litla hríd stjórnaði ríki afa síns; það hafði hinn rómverski keisari gefid honum. Kénningin fluttist jafnvel til heidinna þjóða, eptir að Pétur hafði feingid vitrun nokkra, þegar hann snéri hid fyrsta sinn heidnum manni til sannrar trúar, og skírdi hann; það var rómverskur höfudsmadur, og hét Kornelíus.

20. S t e f á n .

Þvo því reglulegar yrði úthlutad gjöfum þeim, er fátækum voru lagðar í hinni fyrstu fríðni, völdu postularnir 7 fátækra forsljóra, á meðal hverra einum einn, Stefán að nafni, lagði allan hug á að útbreida fríðin rúarbrogð. Gyðingar urðu uppvægir af þessu, og drógu Stefán fyrir ráðid og ákjærðu hann fyrir gudlast. Áður höfðu þeir reynt að hrekja ástæður hans með hégómlegri flægvitsku, en það tófst eigi. Fyrir ráðinu hélt hinn góði Stefán lánga og snjalla ræðu, en þegar hann, frá sér numinn af helgum hræringum, mælti þessum ordum: jeg sé himnana opna og mannsins son (Jesús) standa Gudi til hægri handar, urðu þeir einn og vitstola og hamslausir, og hrifu hann með sér út fyrir borgina og grýttu hann í hel. Þannig féll Stefán, hann var hinn fyrsti píslarvottur, og innsigladi fyrstur fríðinna manna trú sína með blóði sínu. Hann dó með þessum ordum: herra Jesús! taktu við fál minni; en áður bad hann Gud, að fyrirgefna böðlum sínum þá synd, er þeir drýgdu. Þetta hugarfar Stefán s bjó síðar á tímum ofsjófnanna hjá fríðnum mönnum; því hverr

sá, er elskar sannleikann og sannleiksins höfund Jesús, má vera viðbúinn, eins og Stefán, og leggja í sölurnar, þegar svo ber undir, eigur sínar og metorð, og jafnvel lífið sjálft, fyrir Krist og kénningu hans.

21. Þ á I I.

Á meðal þeirra manna, er með fögnudi horfdu á, að Stefán var grýttur, var úngmenni eitt, er hét Sál, hann var af flokki Farisæa og hafði trúarbrögð þeirra, en Gamalíel hafði verið fræðari hans. Þessi úngi Gyðingur leitadist með óskaplegri áféð við að enda fríðninni algjörlega, og offótti því grimmilega alla þá menn, er hnigu til fríðinnar trúar. En þar er þessir menn tvístrudust mjög, eptir að Stefán var myrðtur, og færdu þannig hina fríðnu kénningu með sér jafnvel út fyrir Gyðingaland, þá áformaði Sál og að fara úr landi, og ríða erlendis upp í móti fríðninni. Hann var því búinn út af ráðinu, og hafði leyfi til, að taka alla þá Gyðinga höndum, er játuðu trúarbrögð Jesú. Fyrst fór hann til Sírlands, en á meðan hann var á leiddinni þángað, varð hann eitt sinn snögglega var við geisla frá hiuni, og

ljós skín umhverfis hann, og hann heyrði undir eins rödd, er sagði: Sál! hví offæfir þú mig? Sál varð mjög hræddur, og hné til jarðar af ótta, og hann mælti: „herra! hverr ert þú“? Röddin svaradi: „jeg er Jesús, og þú offæfir mig; harðt mun þér reynast, að spyrna á móti broddunum“ (það er: að stríða gegn því, sem Gud vill vera láta). Þessi vitran lauf augum Sális upp, svo hann þekkti villu sína, hann lét því kenna sér fristna trú, og síðan lét hann skírast, og upp frá því var hann einhverr hinn ákafasti og heppnasti í því, að boda fristna trú. Á þrem ferðum umm Sýrland og Litlu Asíu, Makedónaland og Gríkkland, prédikadi hann gudsþjöllin og stadfesti kénninguna með fraptaverkum; en allstadar mættu honum mótspyrnur og hörðustu ofsóknir, einkum af Öndingum, hans eigin þjód. Hinir markverdustu og fyrstu fristnu söfnudir á meðal heidíngja voru stiptadir af Páli, því með þessu nafni lét hann skíra sig, þá er hann tók fristni. Umm nætur vann hann að handverki sínu, svo hann þyrfti eigi að vera upp á aðra kominn, þó hann flytti mönnum kénningu Krists á daginn. Hann varði einarðlega rétt heidíngja þeirra,

er tóku fristna trú, og vildi lofa þeim að vera lausir við þá kvæði, að gangast undir sáðalög-
mál Mósesar. Þetta bar einum til þess,
að Gynningar lögðu hatur á Pál, og kvæði
svo mikil að því, að þeir höfðu eitt sinn,
hér umm bil 60 árum eptir Krists burd, næstum
ráðid honum bana í Jerúsalem; fyrst gjördu
þeir afsög að honum, og síðan ætludu þeir
að drepa hann með launúng. Þinn róm-
verski landshöfðingi, er hét Felix, og var mesti
ágirndarmadur, lét Pál gista í myrkvastofu
hjá sér, því hann gjörði sér von umm, að
fristnir menn mundu leyða hann út. En
Festur, er tók við landstjórn eptir Felix,
sendi Pál þar á móti til Rómaborgar, eptir
beidni sjálfs hans, og skyldi hann líða þar dóm
sinn, því hann var fæddur rómverskur borgari.
Hann var og að nokkrum tíma lidnum bæmd-
ur sífn saka, en þar eptir byrjadi hann 4du
ferð sína. 66 árum eptir Krists burd var
hann og þeir Pétur postuli teknir af lífi í
Rómaborg; þá sat Neron keisari að völd-
um, og umm þær mundir voru offóðnirnar
géggn fristnum mönnum einna mestar.

22. Ritgjördir Nýa Testamentisins.

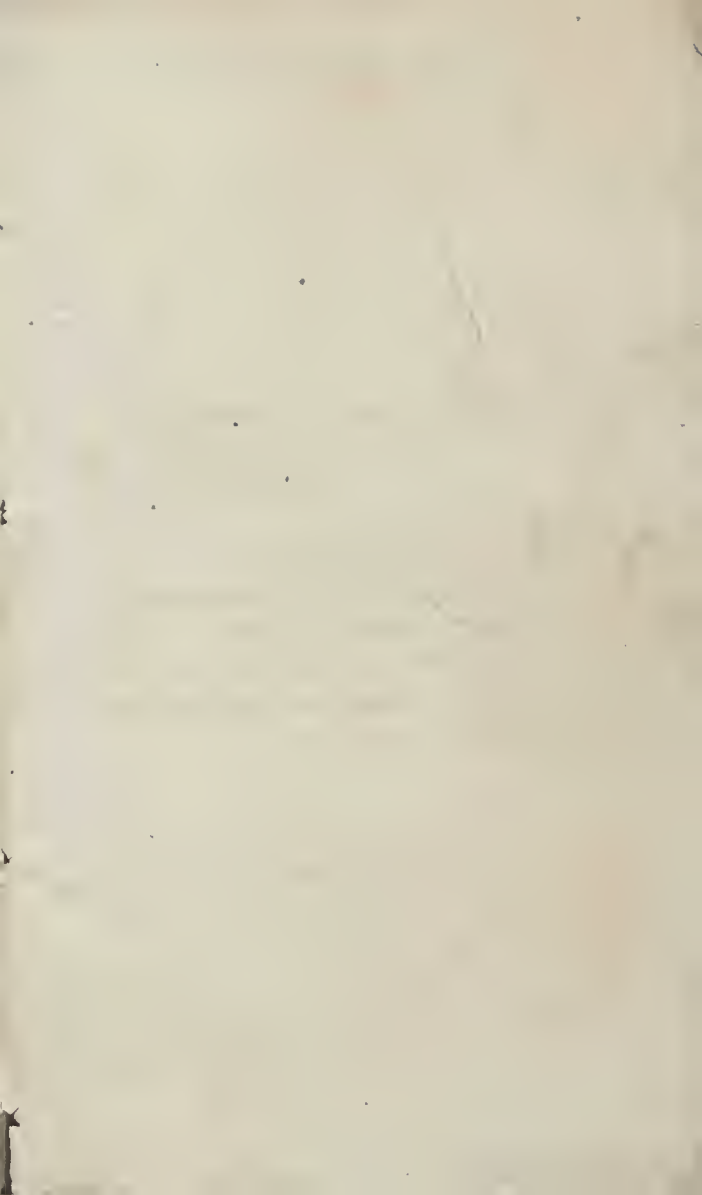
Nýa Testamenti nefnum vér safn heilagra rita þeirra, er skira ofð frá æfi Jesú og postula hans, og kénningum hans og postulanna. Fyrst í safni þessu eru 4 gudspjöll (það er: gleðifregnir); í þeim seigir frá æfi Jesú og kénningum hans. Fyrsta gudspjallid er eptir Mattæus postula, og hid annað eptir Markús postula, samferdamann Péturs; þridja gudspjallid er eptir Lúkas postula, fylgdarmann Páls, og hid fjórða eptir Jóhannes postula. Jóhannes lifdi eflaust leingst af öllum postulunum, hann varð hér umm bil tírædur. Hann hefir því verid á lífi, þegar það kom á daginn, er Jesús hafði spáð umm Jerúsalem, að hún mundi verða að eingu gjörð, það rættist 70 árum eptir Krists burd. A eptir hinum fjórum gudspjölum koma Postulanna Gjörningar, þá samdi Lúkas postuli. Því næst koma 13 sendibréf Páls; þau eru skrifud til hinna kristnu safnada, og sum af þeim til einstakra manna, er kristnir voru. Fyrst er 1 bréf til Rómverja, þá 2 til Korintumanna, þá 1 til Galatíumanna í Litlu Asíu, 1 til Efesborgarmanna, 1 til Filípss-

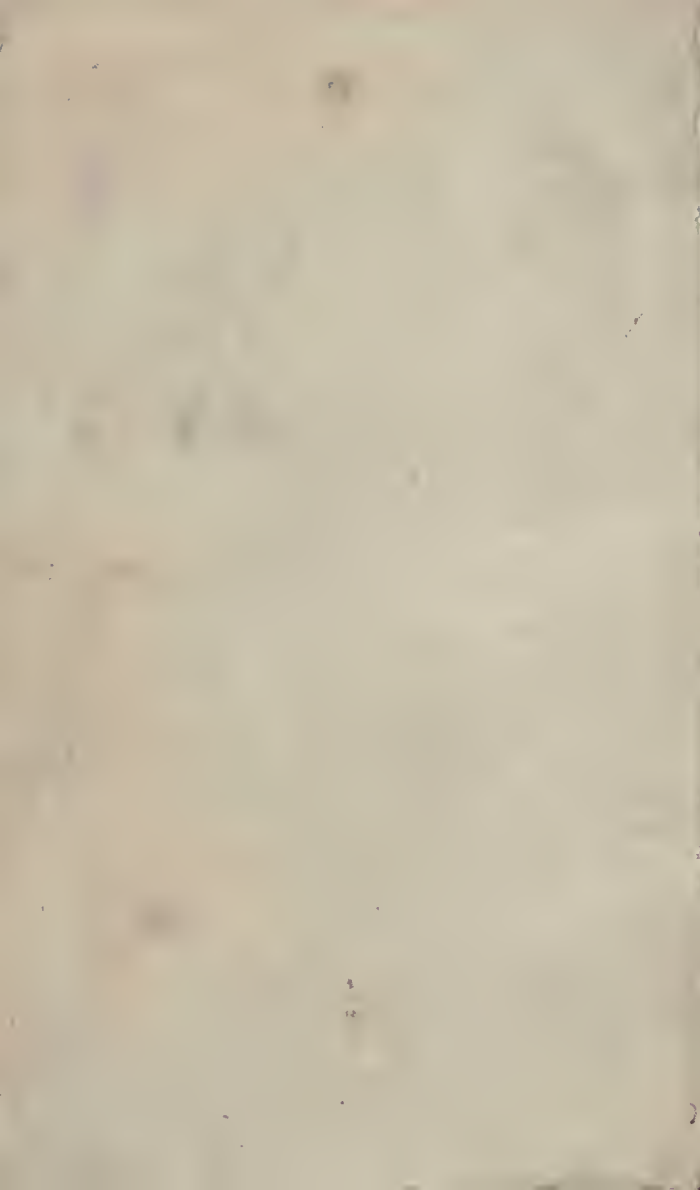
borgarmanna, 1 til Rólosborgarmanna, 2 til
 Desſaloníkumanna, 2 til Tímoteuſar, 1 til
 Títuſar og 1 til Filemonar; þeir voru
 allir þeir lærifveinar poſtulans; en umm bréf-
 id til Hebreanna vitum vér eigi með viſſu, hvort
 Páll hefir ritad það, eða einhverr annar.
 A eptir bréfum Páls kómur bréf Jakobs
 poſtula, þá 2 bréf Péturs, þá bréf Júdaſ-
 ar; þó eru menn eigi öldúngiſ viſſir umm,
 hverr er höfundur þeſſa bréfs. Safnid endar
 á 3 bréfum eptir Jóhannes poſtula, og
 allra ſíðast eru ſkálbmæli nokkur eptir ſama
 mann; þau nefnaſt Spinberan (Vitran), og
 lýsir hinn helgi rithöfundur þar fyrir ofð, líft
 og hinir forna ſpámennt voru vanir að gjöra,
 vitrun einni, er fyrir hann hafði borid.

Prentvillur.

- A bñ. 1 l. 16: mysþyrma f. misþyrma.
 — 26 l. 5: syrrí f. syrrí.
 — 30 l. 15: gjörzt f. gjörst.
 — 33 l. 16: því f. því.
 — 36 l. 26: hneigzt f. hneigst.
 — 39 l. 2: flurdgodatignun f. flurdgodatignun.
 — 108 l. 18: hollinmadi f. þolinmadi.
 — 120 l. 24: þóðknast f. þóðknast.

A tvíim flodum flendur þýggja fyrir þiggja, og á nokkrum flodum flendur n fyrir n.

L.bs - H.bs / Benediktssafn

100728207-7

